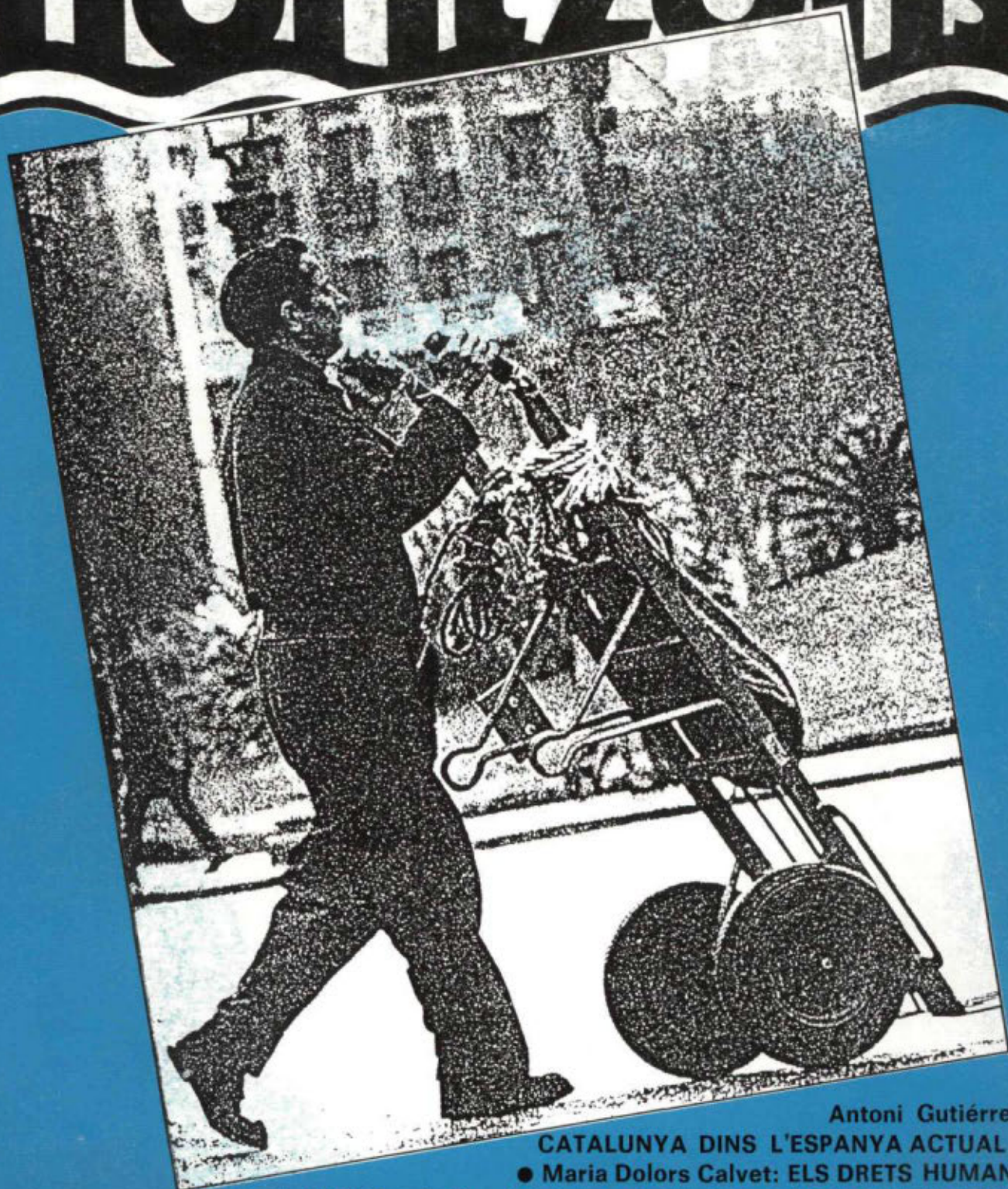

núm. 88, any 25
març - abril 1984

nous horitzons

Antoni Gutiérrez:

CATALUNYA DINS L'ESPANYA ACTUAL ●

● Maria Dolors Calvet: ELS DRETS HUMANS

AL PARLAMENT ● E. Gasch i A. Lucchetti: UNA QÜESTIÓ DE DINERS ●

Dossier i enquesta: LA SITUACIÓ DE LA CLASSE OBRERA A CATALUNYA, 1973-1983 ●

**T. Castiella: GRAMSCI, L'OPTIMISME I LA VOLUNTAT ● I. H. C.: EL PROJECTE POLITIC
SANDINISTA ● Ambrosi Carrion: IGNASI IGLÉSIES (1929) ●**

Tots els números disponibles de

nous horitzons

són a la venda a les següents llibreries:

Barcelona

CINC D'OROS, Diagonal 462
DOCPMENTA, Cardenal Casañas 4
LES PUNXES, Rosselló 260
LOOK, Balmes 155-157
ONA, Gran Via 654

Girona

LLIBRERIA 22, Hortes 22

Lleida

URRIZA, Major 45

Madrid

ANTONIO MACHADO, Fernando VI

Perpinyà

TORCATIS, Mailly 10

Sabadell

ELS DIES, SOL 55

Tarragona

LA RAMBLA, Rambla 92

Terrassa

EL CAU PLE DE LLETRES, Baix Plaça 12

València

TRES I QUATRE, Pérez Bayer 7

* Llibreries, papereries, cooperatives on es troba —i es ven—

nous horitzons

Alacant: Set i mig (Rafael Terol 10)

Badalona: Al vent (San Joaquim 19)

Barcelona: Abac (Santaló 14), Ancora y Delfin (Diagonal 556), Anthropos (Enric Granados 114), Arrels (Ferran 14), Astrea (Rambla de Catalunya 117), Athos (Còrsega 335), Aula (Benet Mateu 24), Avant (Muntanya 102), Bernat (Buenos Aires 5), Borinot Ros (Sant Andreu 448), Cap-i-cua (Torrent de l'Olla 99), Carandell (Sagrera 94), Catalònia (Ronda de Sant Pere 3), Cinc d'Oros (Diagonal 462), Cooperativa Abacus (Còrsega 269), Crònica (Muntaner 419), Demos (Craywinckel 19), Drac (Sant Quintí 39), El negro (Hospital 87), Escola d'enginyers industrials (Diagonal 647), Esbós (Via Augusta 127), Facultat d'econòmiques (Diagonal 668), Facultat de geografia i història (Diagonal 649), Fides (Sarrià 58), Foc nou (Marc Aureli 27), Font de l'atzavara (Cardener 57), Harvard (Balmes 152), Hogar del Libro (Bergara 3), Iona (Feliu i Codina 4), Jaimes (Passeig de Gràcia 64), Jardinetes (Passeig de Gràcia 122), Kallipolis (Verge de Montserrat 39), Laie (Pau Claris 85), La llibreria (Indústria 8), La llibreria (Sarrià 40), Les Punxes (Rosselló 260), Leviatan (Santa Anna 23), Llibreria Francesa (Passeig de Gràcia 91), Maga (Amèrica 10), Margenat (Major de Sarrià 77), Mirador (Muntaner 281), Platon (Balmes 270), Pléyade (J. S. Bach 10), Pravia (Travessera de les Corts 293), Proa (Rambla de Catalunya 72), Signe (Mallorca 301), Tahull (Vallirana 12), Xoc (Fabra i Puig 325)

Bellaterra: Universitat autònoma

Berga: Astral (Els Àngels 6)

Cerdanyola: Forat del vent (Avinguda Catalunya 41)

Ciutadella: Lletra menuda (Bisbe Vila 36)

Girona: Llibreria 22 (Hortes 22)

Granollers: La gralla (Museu 3)

l'Hospitalet de Llobregat: Catalunya (Santa Eulàlia 118)

Igualada: Divuit/Dinou (Argent 35), Gassó (Sant Magí 7), Jordana (Odena 1)

Lleida: Farré (Madrid 27), L'ereta (Plaça de l'ereta 6), Urriza (Major 45)

Manresa: Simbol (Pere III 7)

Maó: Llibreria catalana (Cami des Castell 222)

Mataró: Robafaves (Santa Teresa 30)

Olot: Drac (Passeig de Blai 61)

Palma de Mallorca: Llibres Mallorca (Call 1)

Perpinyà: Torcatís (Mailly)

Reus: Gaudi (Galera 12), La tronada (Jesús 15)

Rubi: Racó del llibre (Doctor Robert 12)

Sabadell: Els dies (Sol 55), Hogar del Libro (Passeig Plaça Major 34), L'arc (Gràcia 48)

Sant Cugat del Vallès: Alternativa (Valldoreix 26), Paideia (Santiago Rusiñol 21)

Sant Just Desvern: Ressenya (Creu 54)

Santa Coloma de Gramenet: Nou vent (Pedro 30)

Sitges: Llibreria (Sant Francesc 9)

Tarragona: Adsera (Rambla 94), La Rambla (Rambla 92), VIP (Lleida 23)

Terrassa: Cau ple de lletres (Baix Plaça 12), Datzira (Gabatxons 20), L'amfora (Plaça d'Espanya 14)

Tortosa: Viladric (Nova de Vall 1)

València: Dàvila (Sang 9), Quisc Modern, Soriano (Pesse Cervera 22), Tres i Quatre (Pérez Bayer 7)

Valls: Alt Camp (Plaça de l'Oli 14)

Vic: La tralla (Riera 7)

Vilafranca del Penedès: Pujol (Cort 25)

Vilanova i la Geltrú: La Mulassa (Sant Gervasi 36)

Als quioscs i a tots els locals del PSUC

Editorials

2. Parlament, enraonament □ 2. L'atur a Catalunya: demagògia o anàlisi □
3. Reflexions terrenals sobre els Jocs Olímpics.

El pensament i l'acció

6. Catalunya dins l'Espanya actual. Antoni Gutiérrez Díaz □ 10. La Comissió de Drets Humans al Parlament de Catalunya. Maria Dolors Calvet □ 14. Una qüestió de diner. Valoració dels traspassos a la Generalitat. Emili Gasch i Antoni Lucchetti □ 18. La normalització lingüística. Xavier Folch.

La situació de la classe obrera a Catalunya (II)

20. La lluita dels treballadors i el sermó del president. Gregori López Raimundo □ 22. Història d'una profunda mutació. Josep Lluís López Bulla □ 28. Indicis d'una transformació: innovacions i permanències. Francesc Roca.

De marxisme italià

44. Gramsci: l'optimisme i la voluntat. Txema Castiella □ 46. Estimadíssima Tania (8 de gost 1927). Antonio Gramsci □ 47. Les revistes marxistes italianes: una selecció. Ezequiel Baró.

Nous Horitzons pregunta

50. Enquesta: La situació de la classe obrera a Catalunya □ Carta de presentació. Ramon Espasa □ 51. Respostes de Josep Espinel, Cipriano García i Agustí Vega □ 57. Cartes a la redacció. Francesc Artigau, Meritxell Fiter, Lorenzo Sierra, coHegi «Cirviànum», Bruno Bongiovanni i Txema Castiella.

Horitzons del món

60. El projecte polític sandinista. Instituto Histórico Centroamericano □ 64. La fortalesa del dòlar o la cruïlla del capitalisme financer postindustrial. Joaquim Cama □ 66. Fa cinc mil anys que juguem al go. Miquel Vidal.

Documents d'arxiu

72. Estudi crític d'Ignasi Iglésies. Ambrosi Carrion □ 73. Una alternativa ètico-cultural al noucentisme. Ricard Vinyes.

Llibres, exposicions, revistes

80. S'acaben les excuses. Marta Selva □ 81. Nosaltres, els orientals. Francesc Roca □ 82. De Reus a Santa Coloma. Maria Esbert □ 83. Revistes.

56. Joan Brossa □ 70. DE MES A MES. Sobre la televisió privada. Francesc Vallverdú □ 78. SENSE EMBUTS. En diuen «revival». Teresa Pàmies.

Cròniques marxianes

Director responsable:
Ramon Espasa
Consell de redacció:
Joan Botella
Francesc de Carreras
Joan Coscubiela
Emili Gasch
Anna González
Oriol Ramis
Ignasi Riera
Francesc Roca
Laura Tremosa
Francesc Vallverdú
M. Vázquez Montalbán
Ricard Vinyes
Director periodista:
Andreu Claret
Secretaria de redacció:
Joan Sanjuan
Disseny gràfic:
Josep Ramon Gómez
Pilar Villuendas
Correcció:
Miquel Vidal
Subscripcions:
Nous Horitzons
Tel. (93) 302 75 93
Edita:
CPR, SA
Redacció i administració:
Ciutat 7
Barcelona-2
Tel. (93) 301 05 54
Producció:
Composició Mecànica
Fernández
Comte Borrell 168
Barcelona-15
Impremta:
Lipsia, SA
Roger 25
Barcelona-28
Distribució:
L'Arc de Berà
Lluís 10-14, baixos
Barcelona-5 (Poblenou)
Tel. (93) 300 32 51
Preu de l'exemplar:
250 pessetes
Subscripció
per deu números:
Espanya: 2.250 ptes.
Europa: 2.700 ptes.
Reste del món: 3.000 ptes.
Publicació mensual
Dipòsit legal: B. 37.808/77

editorial

Parlament, enraonament

Sindicats i auntaments, i tot el que es constitueix, com fent una bastida de mecanotub, a partir d'ells, tenen, és clar, una importància decisiva per a l'avenç, dins la societat, de la força política i cultural de l'esquerra. Si el PSUC no fos present, amb un pes substanciós, en el sindicat més important de Catalunya, si no existissin alcaldes, tinents d'alcalde i regidors comunistes a Barcelona i a les principals ciutats de Catalunya, les possibilitats de progrés social i moral serien ben minses. Ara: a desgrat del reneixement de la tradició municipalista i de la tradició sindicalista i del pes actual d'auntaments i sindicats, a Catalunya (i arreu) el govern que surt del Parlament (i l'oposició que, cal no dubtar-ho, el condiciona) tenen unes potencialitats, un camp obert, molt grans. Tenen, en síntesi, la possibilitat de donar l'impuls que faci possible realitzar tot allò que l'Estatut i la Constitució porten escrit.

Per què? Perquè el Parlament és un espai per a la paraula, per al raonament. I d'aquest espai en surten, no únicament lògiques noves, sinó també els homes i les dones que les han de fer possibles. El PSUC, al Parlament, va iniciar la lluita contra la LOHPA —aquella llei fruit de la por a la llibertat que hauria pogut tirar endavant—, el PSUC al Parlament ha impulsat des de TV3 fins a la defensa dels drets humans. El PSUC ha deixat la seva empremta en totes les lleis d'elaboració conjunta (Estatut Interior, normalització lingüística, per exemple) i a través de les esmenes i de la seva oposició ha contribuït a modificar i millorar lleis importants (cooperatives, finances públiques, ICS, ICAS).

La Comissió de Drets Humans del Parlament de Catalunya (presidència: PSUC) ha inspeccionat presons i comissaries, ha iniciat una punyent revisió de «l'economia del crim» que, d'alguna manera, caldrà continuar.

Ara: el Parlament ha permès que el PSUC fos a la Comissió de Traspassos i a la Comissió de Valoracions Estat-Generalitat, i que denunciés, públicament, l'escàs «valor» que CiU dona a Catalunya, per mor de la governabilitat. (Recordem: CiU volia, repetidament, fer governable Espanya amb un partit —la UCD— que ha desaparegut embolcallat per baralles de cacics.)

El Parlament ha permès que el PSUC ajudés a configurar el Consell Consultiu de la Generalitat, i fos present al consell d'administració de Televisió de Catalunya.

El Parlament, doncs, com era lògic, s'ha convertit, en gran part, gràcies al PSUC, en el principal espai de debat, de confrontació, de raonament i d'elaboració de la política catalana. La seva configuració futura influirà decisivament sobre tota la resta d'institucions polítiques de Catalunya i, per aquest camí, sobre tota la societat catalana. El futur de parlar raonadament a Catalunya i sobre Catalunya depèn, en bona mesura, de la realitat del nou Parlament, del pes que hi tinguin les forces del progrés, els socialistes i els comunistes.

editorial

L'atur a Catalunya: demagogia o anàlisi

En un debat recent (La Clave 16-3-84) es va apuntar de nou l'existència d'aquest possible fet. Obiols i Estapé aportaren una dada que sembla demostrar-ho a bastament: «la majoria dels aturats és castellanoparlant». Aquesta greu afirmació va estar present no sols en aquest debat, sinó que també sembla l'eix del pensament polític del senyor Obiols. És certa la dada? En cas que ho sigui, ¿la llengua és la raó fonamental, única, del fet?

En primer terme, associar atur directament a Hengua és fer una anàlisi ben poc marxista, però mireu de contestar ambdues preguntes: sens dubte, dels aturats catalans (18,8 %, febrer 1984) la majoria són castellanoparlants. Caldria, però, esbrinar més la qüestió. Caldria saber quin percentatge sobre aquests aturats representen les persones més recentment arribades a Catalunya o els seus fills. No coneixem, desgraciadament, dades

exactes correlacionant aquests dos factors: atur, temps d'incorporació a la societat catalana. També caldria comparar aquestes últimes dades amb estudis similars fets al cinturó industrial de Madrid, de Milà o fins i tot de Sevilla, per exemple. Segurament el percentatge dels nous incorporats sobre el total de parats de l'àrea respectiva seria similar, si no idèntic, al nostre. Aquesta és una hipòtesi que caldria verificar ben aviat. Hipòtesi, al nostre entendre, molt més versemblant que cap altra. En efecte, en el capitalisme el mercat de treball és sempre —i molí més en temps de crisi— un mercat desigual, que perjudica «naturalment» els més dèbils. I la gradació de «debilitats», tots ho sabem, va descendent des del capitalista, passa pels obrers qualificats fins arribar als menys qualificats, i als més desassistits (sindicalment, socialment, culturalment). Són aquests darrers els qui sempre seran els primers a engruixir les files de l'exèrcit industrial de reserva. Per això els immigrants, que naturalment són castellanoparlants, són els primers a estar parats, però no pas per ser castellanoparlants. És la ferotge i desigual lluita en el mercat de treball que els margina, no pas la societat civil catalana, tradicionalment oberta i amb el compromís explícit de la majoria de forces polítiques que aspiren a representar-la de construir una sola comunitat.

La voluntat de no caure en simplificacions fàcils, empobridores per dogmàtiques, no ens ha de portar, però, a capgirar les causes pels efectes. És la crisi econòmica, el desigual mercat de treball —part essencial de l'economia política del capitalisme— que genera la marginació, i no pas a l'inrevés.

El tema de la llengua, tot i que és important, no és en absolut determinant. Voler fer-ho creure així és amagar l'ou doblement. És eludir el tema central socio-polític (capitalisme i atur són indissociables) i substituir-lo per una qüestió important però no decisiva, la sociolingüística. És eludir l'únic plantejament possible i no demagògic. Un plantejament que pugui lligar qüestió nacional (llengua inclosa) i qüestió de classe. Una posició que aquesta revista defensa des de fa més de vint-i-cinc anys.

editorial

Reflexions terrenals sobre els Jocs Olímpics

Si continua endavant el projecte, dintre de vuit anys la ciutat de Barcelona tindrà, diuen, una repercussió internacional perquè serà la seu d'uns Jocs Olímpics d'estiu. Els mitjans de comunicació de tot el món es llançaran damunt la nostra ciutat i el nostre país, haurem d'hostatjar milers i milers d'estrangers, durant uns quants dies, que vindran atrets pels espectacles esportius, i que deixaran un grapat de divises, diuen. Els ingressos que produiran aquests Jocs, tant directament com indirecta, seran quantiosos i, ultra les companyies multinacionals relacionades amb les indústries de l'esport, beneficiaran molta gent. Les empreses constructores d'instal·lacions esportives faran l'agost, contractaran un munt de treballadors i amb això, lògicament, hom podrà paliar, almenys de moment, l'atur que ens feteja i que, segons els experts, continuarà fetejant-nos. Les perspectives, doncs, aparentment, són bones per a l'economia de la ciutat, per al país sencer. D'això, però, a creure que això serà ineludiblement l'Olimp hi ha un abisme.

En primer lloc, cal tenir molt clar que a curt termini, el 1986, la ciutat de Barcelona haurà de presentar oficialment la seva candidatura, i aquest sol fet requerirà que, ja el 1986, Barcelona i la seva àrea hagin realitzat una part no menyspreable de les inversions previstes. En cas contrari, Barcelona no seria acceptada com a organitzadora.

En segon lloc, és previst que el pressupost total per al projecte implicarà una despesa total d'uns 230.000 milions de pessetes en vuit anys, que és una xifra que fa esgarriar (segons l'Avui del passat 9 de març, el pressupost per als Jocs Olímpics de París, que és l'altra ciutat candidata, puja 114.000 milions de pessetes), i aquest punt exigeix de fer algunes reflexions importants. Cal afinar al màxim com es pensa fer la finançació d'aquesta xifra tan elevada, que es desglossa de la forma següent: 50.000 milions en despeses corrents de l'Oficina Olímpica, uns 80.000 milions en inversions i uns 100.000 milions més invertits en xarxa viària i sistema ferroviari. No se sap com es finançarà l'aportació del sector privat (el 10 % del total global), ni com es repartiran les inversions entre els diferents municipis. Quant a l'Ajuntament de Barcelona,

l'únic municipi amb inversió ja assignada, haurà d'invertir en vuit anys uns 14.000 milions de pessetes, en part addicionals, xifra equivalent a tot el seu pressupost d'inversions previst per al 1984. Cal preguntar-se si una ciutat com Barcelona, que es planteja avui sanejar un dèficit real de més de 70.000 milions de pessetes, serà capaç d'impulsar un projecte inversor addicional, amb l'agreujant que gran part de les inversions hauran de realitzar-se de forma concentrada en els períodes 1983-86 i 1989-92. Cal insistir-hi: com es pensa finançar tot això? Tot queda encara massa penjat en l'aire.

Paga la pena, potser, que ens desenganxem una mica del somni i que pensem que vivim en una àrea metropolitana molt gran, molt poblada però també on més d'una de cada cinc persones sofreix la xacra de l'atur. L'organització d'uns Jocs Olímpics no és pas cap broma. Cal que els ciutadans ens ho pensem molt bé, que analitzem els projectes un per un, que sapiguem discernir per nosaltres mateixos tots els pros i els contres, que afinem molt bé les balances dels pressupostos, amb realisme, sense avantposar el desig a allò que és possible. És essencial de fer un seguiment rigorós de tota la programació implicada per la celebració dels Jocs Olímpics, per tal que aquests serveixin, en tot cas, per a replantejar el territori, per a redreçar racionalment el desenvolupament urbà a llarg termini. S'ha d'actuar tocant de peus a terra, enterrant d'una vegada i per sempre el cadàver delirant de la Gran Barcelona i sense oblidar, en cap moment, que els millors manuals d'urbanisme recomanen l'adopció de polítiques de rigor en èpoques de crisi.

~~~~~

EL PENSAMENT I L'ACCIÓ
La situació de la classe obrera
a Catalunya (II)
De marxisme italià

~~~~~

Catalunya dins l'Espanya actual*

Antoni Gutiérrez Díaz

* Fragments de la conferència al Cercle Català de Madrid, el 9 de febrer del 1984.

Les eleccions del 29 d'abril apareixen com un esdeveniment molt important per al futur polític de Catalunya. Influiran poderosament en la seva configuració com a nacionalitat i hauran de repercutir, sens dubte, en la política espanyola.

Del 1980 al 1984 hem tingut a Catalunya quatre anys de govern minoritari de Convergència i Unió. Quatre anys d'una política practicada des dels presupòsits del nacionalisme conservador i que ha distanciat les institucions autonòmiques de les classes populars, limitant en la pràctica les possibilitats de l'autogovern i perdent capacitat d'influència i corresponsabilitat en les grans qüestions d'Estat.

Enfront d'aquest nacionalisme conservador del senyor Jordi Pujol, el PSUC afirma que és possible una alternativa des de l'esquerra que no suposi la pèrdua de la identitat nacional de Catalunya ni l'acceptació mimètica de les propostes que emanen del govern del PSOE.

És per això que aquestes eleccions del mes d'abril situen la confrontació fonamental entre el continuisme de la política actual i la necessitat d'una alternativa de progrés.

Un estudi serà de la perspectiva electoral a Catalunya permet augurar un pluralisme en el futur Parlament en el qual el PSUC es podria configurar com un factor decisiu, tant per determinar l'aplicació d'una política de progrés com per aconseguir avançar en la consolidació d'una collectivitat nacional sense confrontacions per motius de llengua i de cultura, participant plenament en la consolidació i ampliació de de l'autogovern de Catalunya, sense

contraposar l'afermament autonòmic a la solidaritat i corresponsabilitat amb la problemàtica general de l'Estat.

Les eleccions al Parlament Català seran, també, indirectament, un punt de referència per a les forces polítiques espanyoles.

El govern del PSOE podrà fer una lectura de l'acceptació de la política que practica a nivell d'Estat. AP podrà mesurar en part la seva credibilitat entre la dreta catalana. El senyor Roca i Junyent posarà a prova les possibilitats de suport al seu projecte d'incidir organitzadament des de Catalunya en la política espanyola. I els comunistes podrem prendre la mesura electoral del nostre procés de recuperació organitzativa després dels resultats satisfactoris de l'XI congrés del PCE.

El PSUC fa front a aquestes eleccions conscient de les dificultats de la situació política, econòmica i social, com també de la complexitat —i fins i tot de les incerteses— que plana sobre una collectivitat nacional amb una història, una llengua i una cultura mil·lenàries, i una composició social diversificada de la qual el 40 % prové d'altres parts d'Espanya i el 20 % no entén el català. Una societat sotmesa a un procés de desindustrialització i amb un índex d'atur superior a la mitjana espanyola, que, en algunes comarques, arriba a xifres superiors al 25 % de la població activa, existint, a més a més, una àmplia presència del treball submergit.

És per això que el PSUC ha elaborat les seves propostes de govern a partir de la convicció que existeix una Catalunya diferent a la concebuda pel nacionalisme conservador, que aquesta

Catalunya representa majoritàriament una voluntat de progrés i que en ella el PSUC, tant per la seva història com per la seva realitat actual, s'identifica com a partit dels treballadors, com a partit d'esquerres, com a partit nacional català.

Junt amb una irrenunciable acció dia a dia a favor de la defensa de les reivindicacions populars, proposem una acció programàtica orientada envers la solidaritat amb els altres pobles d'Espanya.

Catalunya solidària

La Catalunya solidària i corresponsable que proposem ha de contribuir a eliminar les concepcions de centralisme burocràtic que persisteixen en el govern de l'Estat, com va demostrar en el seu moment la LOHPA i com ha palesat la ratificació com a LPA del que n'ha quedat.

No es pot construir un projecte d'una Catalunya de progrés des del victimisme o el greuge comparat, però serà molt difícil avançar en el camí de la corresponsabilitat i la solidaritat si les concepcions i la pràctica política que caracteritzen les forces que pretenen ser representatives d'una voluntat de canvi veuen en la identitat nacional de Catalunya un factor negatiu de disgregació, per comptes de reconèixer una potencialitat creadora en allò que se n'ha dit «el problema català».

Per al PSUC —i per això consta així, específicament, en el nostre programa de govern—, Catalunya ha de fer seves, i ser-hi molt present amb les seves propostes, les grans qüestions d'Estat.

En primer lloc, per contribuir a fer realitat una política internacional de pau, de desarmament i de distensió, cap a la dissolució dels blocs militars. Una política, per tant, que, des d'una neutralitat activa, mantingui una iniciativa constant de solidaritat amb els pobles que lluiten per la seva llibertat i la seva independència.

Aquesta política de neutralitat activa exigeix la sortida d'Espanya de

l'OTAN, prèvia convocatòria de l'opòrtu referèndum a què està compromès el govern del PSOE.

Una política internacional que, asentada sobre la conveniència política de l'ingrés d'Espanya a la CEE, en plantegi les condicions i el procés, d'acord amb tots els sectors socials implicats, sense cap supeditació a les actituds autàrquiques que caracteritzen alguns dels Estats que avui formen part de la CEE.

Al costat de la política internacional, la solidaritat i la corresponsabilitat de Catalunya amb la política de l'Estat passa, en segon lloc, per la contribució a elaborar i dur a la pràctica una política de solidaritat davant la crisi econòmica.

Obviament, aquesta política no coincideix amb la que, des del govern del PSOE, han traçat els senyor Boyer i Solchaga. Ben al contrari, la contribució que nosaltres proposem des de Catalunya va en el sentit de modificar aquesta política a favor d'una alternativa de progrés, que posi en el primer pla la lluita contra l'atur.

Les línies fonamentals, definitòries, d'aquesta alternativa de progrés passen per la reforma agrària integral, la modernització de l'aparell productiu per mitjà de la reindustrialització, la democratització del sector públic, el control del sistema financer, la reforma de la Seguretat Social i la planificació de l'economia.

La reforma agrària integral necessita abordar els canvis següents:

- Una reforma de les estructures que aixequi els obstacles que fins ara impedeixen una ordenació productiva eficient dels conreus.

- Una reforma de l'ordenació laboral i associativa del treball al camp que, unida a canvis de l'estructura d'explotació de la terra, modifiqui sensiblement el mercat de treball.

- Una reforma del desenvolupament comarcal, integrant i correlacionant les comarques en diversos aspectes productius.

- Una reforma del procés inversor a l'agricultura, tant per part del sector privat a nivells individuals i col·lectius, com del sector públic en infraestructura, ensenyament i investigació.

La segona línia fonamental és una modernització de l'aparell productiu que representi una autèntica reindustrialització, contemplada des d'una anàlisi de la divisió internacional del treball, de la necessària sectorialització i de la imprescindible territorialització.

Aquest procés de reindustrialització exigiria actuar en els capítols següents:

- Manteniment de l'ocupació i de la capacitat industrial en termes globals. Això comporta la nostra oposició a la reducció indiscriminada de capacitat en els sectors tradicionals —que, en tot cas, continuaran representant una part substancial de la nostra indústria— i, evidentment, desenvolupar harmònicament nous sectors de producció sobre la base d'una utilització més racional del nostre potencial humà i material.

S'han de legislar les mesures adients perquè les empreses no transfereixin béns de producció en actiu a fora d'elles quan això tingui com a objectiu crear amb aquests béns altres denominacions socials en àmbits geogràfics diversos. Poden ser-ne exceptuades les empreses que substitueixin aquests béns per altres i les que, per interès públic i general (o especial), ho sol·licitin a l'administració, previ acord amb els sindicats representatius.

- Desenvolupament de la nostra capacitat tecnològica, eliminant progressivament la nostra dependència per la via de la investigació pròpia i, alhora, l'apropiació i el desenvolupament de les tecnologies mitjanes, per a la qual cosa estem suficientment preparats. Al mateix temps, haurem de potenciar la nostra dedicació a les tecnologies per raons essencialment estratègiques, en el marc sobretot de projectes de col·laboració europea. En aquest terreny, les contrapartides tec-

nològiques per grans compres de l'Estat o en el marc de la negociació amb les multinacionals adquireixen una importància especial.

- Posada en pràctica de mesures que limitin la nostra dependència comercial i financer. Això està relacionat amb una política exterior autònoma, la necessitat d'establir relacions comercials diversificades, la utilització més racional dels recursos propis, el control rigorós de l'exportació de capitals i mesures dràstiques contra la seva evasió.

- Desenvolupament i potenciació de l'energia solar i altres energies alternatives, dins una política global d'aprofitament dels nostres recursos energètics.

La tercera línia fonamental d'aquesta alternativa de progrés que defensem passa per una **democratització del sector públic**, acompanyada de la seva potenciació, com també de la transformació de la seva manera d'actuar i de les seves estructures.

Els problemes plantejats pel dèficit públic i per les polítiques dutes a terme fins ara —que tan sols n'han enfasitzat la reducció, sense considerar ni canviar les causes que el produeixen— han conduït a una reducció contínua del volum de la inversió pública, malgrat que aquesta ha estat l'únic motor —amb taxes d'inversió privada negatives— en la generació d'ocupació, objectiu bàsic de la nostra política.

Per això, hem proposat en tot moment un increment de la inversió pública, un canvi en la distribució de les despeses de l'Estat —amb una disminució de les assignacions pressupostàries d'aquells departaments no lligats directament a generar ocupació o a les prestacions als desocupats, i amb un augment de les assignacions als departaments inversors— i una autèntica reforma de l'administració pública, amb una llei rígida d'incompatibilitats.

No obstant això, no és només l'aspecte de les despeses el que preocupa els comunistes. La reforma fiscal

fou un començament de modernització de la nostra estructura fiscal i una adaptació a Europa; una reforma, però, que es va veure frenada per l'actuació de les forces conservadores del país, que no volien perdre els seus privilegis. I és impossible realitzar una sortida solidària de la crisi si no es posen en funcionament tots els recursos disponibles de l'economia i no col·laboren tots els espanyols en la seva solució. És per això que considerem que cal aprofundir la reforma fiscal, per la via de l'elevació del sostre màxim de progressivitat, gravant les rendes més altes i augmentant la impositió directa; augmentant en un punt sobre la seva tendència actual la pressió fiscal anual durant els propers quatre anys; aprovant una llei que reguli l'impost sobre el patrimoni, el de societats i el de successions hereditàries; lluitant eficaçment contra el frau fiscal i implantant l'impost sobre el valor afegit en un termini negociat per tal d'evitar pressions sobre la inflació i l'ocupació.

El control del sistema financer —en concret, de la banca privada— és, al nostre entendre, un altre dels factors principals per contribuir a fer realitat una alternativa de progrés des de la vessant econòmica.

La banca, pel seu peculiar desenvolupament, concentra en les seves mans, de manera accentuada, la immensa majoria dels recursos financers de la nació o, dit altrament, l'expressió monetària de la riquesa material del país. I ho fa d'una manera monopolista o oligopolista que s'acrea en el transcurs del temps. Controla sectors industrials i comercials importants i tots els agents econòmics, particulars o empreses, depenen per sobreviure dels seus crèdits i del preu d'aquests diners o tipus d'interès.

Trencar el monopoli del mercat dels diners —avui a mans de la banca privada— a favor d'una banca pública poderosa i eficient —com existeix ja a d'altres països, per exemple, Fran-

ça— és una necessitat que defensarem des de Catalunya, que hauria estat possible iniciar amb la Banca Catalana, tal com preconitzàvem nosaltres, i que avui té una nova possibilitat d'iniciar-se, o de fer-se malbé, amb els bancs del grup de RUMASA.

La reforma de la Seguretat Social, en la línia de la seva democratització i racionalització, posant fi al frau i a la corrupció, però defensant-la com a servei públic enfront dels intents de privatització i de disminuir les prestacions, és un altre dels capítols decisius d'aquesta alternativa de progrés.

Avançar cap a aquesta alternativa de progrés, assentada en una reorientació positiva de la nostra economia, exigeix que se la defineixi en un marc de **planificació democràtica**, d'acord amb el que estableix l'article 131.1 de la Constitució espanyola, que afirma que «el govern, mitjançant llei, podrà planificar l'activitat econòmica general per atendre les necessitats col·lectives, equilibrar i harmonitzar el desenvolupament regional i sectorial i estimular el creixement de la renda i de la riquesa i la seva més justa distribució».

Aquesta planificació hauria de tenir un caràcter obligatori per al sector públic de l'economia i indicatiu per al sector privat, amb controls, sobretot en els casos en què existissin ajuts del sector públic per al sector privat.

Com deia abans, aquesta alternativa de progrés, referida a l'àmbit econòmic i amb la qual Catalunya s'hauria de comprometre solidàriament, posaria en el centre dels seus objectius la lluita contra l'atur, entenent que per a això cal prendre les mesures següents de caràcter estructural:

- Eradicar l'economia submergida per mitjà d'un procés gradual de negociació adreçat al sector públic, que garanteixi la sortida legal de les em-

preses sense posar en perill l'ocupació existent actualment en aquestes condicions.

- Planificar l'oferta pública de manera que s'afavoreixi la descentralització dels projectes inversors cap a les comunitats autònomes i els ajuntaments.

- Potenciar contractacions estables en les noves indústries i, sobretot, no fer prevaler ni oferir ajuts de l'Estat per a les contractacions en precari.

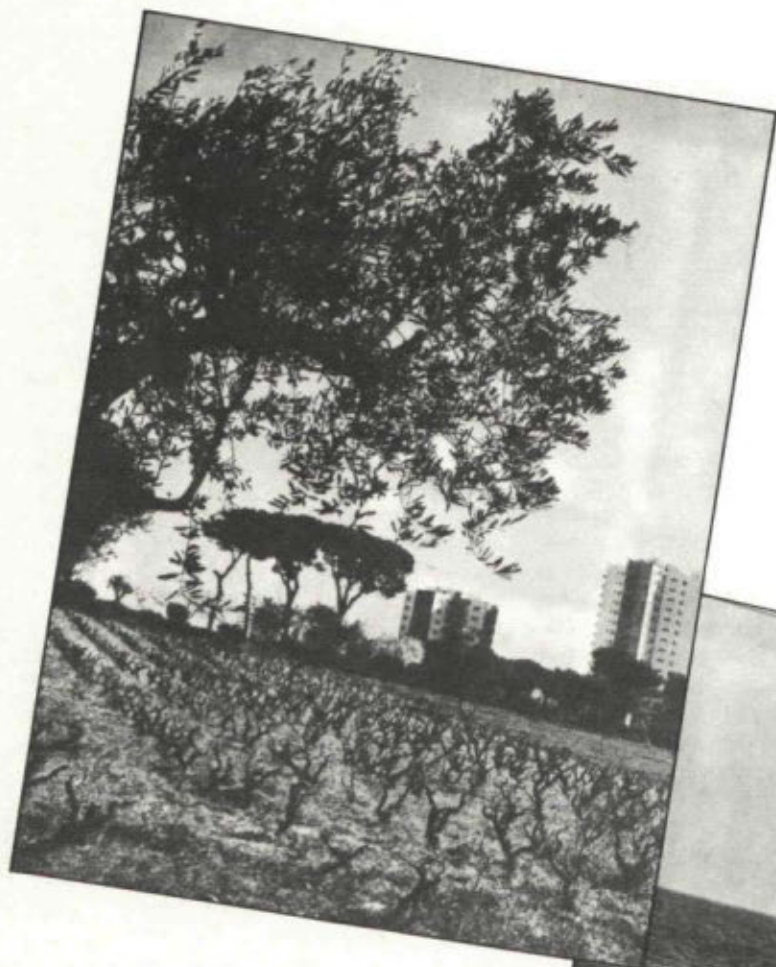
- Limitar la contractació temporal, a temps parcial, etcètera, a l'estrictament necessària com a conseqüència de situacions estacionals clares, amb períodes no inferiors als necessaris per generar prestacions de desocupació i, en tot cas, amb necessitat de visat sindical.

- Donar capacitat de control als sindicats i als comitès d'empresa en les subcontractacions de les grans empreses.

- Potenciar el paper dels sindicats a la petita i mitjana empresa sobre la base de mesures legals que promoguin l'acció sindical envers aquests objectius.

* * *

En aquest compromís comú, Catalunya ha de contribuir a la democratització de l'Estat des de la democratització de les seves pròpies estructures, però també directament, participant activament en les reformes necessàries perquè el Parlament espanyol compleixi amb plenitud el paper que li correspon, per impulsar uns municipis democràtics i solidaris, per aconseguir una administració pública democràtica, eficaç i amb mitjans suficients, perquè la seguretat ciutadana s'assenti en una policia que defensi les llibertats, per assolir una administració de justícia que sigui un servei públic eficient i unes forces armades al servei de la democràcia i la Constitució.

La Comissió de Drets Humans del Parlament de Catalunya

Maria Dolors Calvet

El Parlament de Catalunya, en la sessió del 30 de setembre del 1980, aprovà per unanimitat la creació de la Comissió de Drets Humans amb les següents atribucions:

«1. Que es creï, d'acord amb allò que preveu l'article 47, apartat 1, del Reglament, una Comissió de Drets Humans de caràcter permanent.

«2. Serà competència de la Comissió allò que fa referència als drets humans en general i a la seva concreció en la declaració de l'assemblea general de les Nacions Unides de data 10 de desembre de 1948 i en la Convenció del Consell d'Europa de 4 de novembre de 1950 i acords posteriors.

«3. La Comissió investigarà especialment els casos en què s'hagin pogut violar els drets humans en el territori nacional i podrà també adoptar o proposar iniciatives quan s'haurà comprovat la violació dels mateixos drets fora de Catalunya.

«4. Si, a conseqüència dels treballs de la Comissió es produïen iniciatives, aquestes seran tramitades en forma reglamentària davant la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana.

«5. El nombre de diputats que formaran part de la Comissió serà de dos per grup parlamentari.»

El grup parlamentari del PSUC hi estigué representat per Assumpció Sallés i Maria Dolors Calvet. En la distribució de presidències de comissions, el PSUC obtingué la de Drets Humans, que recaigué en la firmant d'aquest article, i això ens ha permès tenir una presència dins i fora del Parlament en el terreny dels drets hu-

mans, normalment monopolitzat per d'altres forces polítiques, i on la presència de comunistes havia topat amb dificultats.

No és casualitat que en el moment de dissoldre el Parlament (20 de març del 1984) constatem que les comissions que més sessions han celebrat en aquesta legislatura han estat la de Política Cultural, presidida per Xavier Folch, del PSUC, i la de Drets Humans, presidida per mi mateixa.

Aquesta iniciativa del PSUC en la Comissió de Drets Humans, ha estat conformada per un treball unitari, com ha d'ésser sempre en aquest terreny, i sols és comprensible a base de dedicar arguments i hores al debat amb els altres grups parlamentaris, basant-nos en propostes de resolució molt treballades i sostingudes amb realitats inqüestionables.

Amb aquesta concepció, les diputades del PSUC impulsarem en la Comissió de Drets Humans, com a primera tasca, cercar relacions i propostes de treball conjunt amb totes les entitats que a Catalunya venien treballant en els drets humans. Així, la Comissió cità al Parlament per a tenir-hi una entrevista més de vint entitats que treballen en els drets humans des de diferents àmbits, i al llarg de la legislatura ha treballat amb més de quaranta associacions que s'han interessat per la nostra tasca.

En segon lloc, la Comissió es proposà popularitzar el coneixement dels

drets humans a les escoles i n'inclougué l'ensenyament dins l'assignatura d'ètica. Al temps, a fi de celebrar el XXXV aniversari de la Declaració dels Drets Humans, el Parlament en va fer una edició especial, incloent-hi els Drets de l'Infant, i l'ha enviat a totes les escoles de Catalunya. Durant aquests anys les visites d'escoles al Parlament han estat diàries, i, com a fruit d'aquesta tasca de divulgació dels drets humans, cal dir que molts instituts de Batxillerat i de Formació Professional d'arreu de Catalunya ens han demanat la nostra presència per explicar el que són els drets humans, la seva aplicació i la tasca de la Comissió per a impulsar-ne el compliment.

* * *

En tercer lloc hem impulsat una investigació sobre la situació, condicions i tracte a les presons i comissaries de Catalunya. La vulneració dels drets humans, sempre greu, ho és molt més encara si es fa des de les institucions, ja sia per manca d'habitabilitat, com és el cas de les presons, o per aplicació d'una llei —anomenada antiterrorista— que exposa qualsevol persona a tractes inhumans, lluny de les pràctiques democràtiques que podríem esperar de la Constitució.

La investigació de presons fou llarga però no difícil, i les conclusions podeu trobar-les a l'annex n.º 1 (*Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* n.º 69).

La investigació sobre la situació sanitària i de tracte a les comissaries topà amb la constant obstrucció del governador civil de Barcelona (del PSC-PSOE), que no en donà l'autorització per a algunes visites. L'informe de la Comissió constata aquesta actitud i les conclusions podeu trobar-les a l'annex n.º 2.

En el marc d'aquesta tercera tasca, demanarem informació del governador civil de Barcelona sobre dues denúncies a la Comissió de maltractaments i tortures a diferents comissaries. Denúncies formulades davant el jutge i avalades pels corresponents certificats mèdics. En la resposta del governador, la Comissió no va veure

* * *

satisfeta la seva inquietud sobre els indicis de maltractaments, però li preocuparon molt més encara les manifestacions del governador, que diu així: «...que la brigada d'investigació estava autoritzada a disposar d'un total de deu dies per a les actuacions policials. D'aquest termini solament es va utilitzar la meitat, passant el senyor Cervelló a disposició del jutge el cinquè dia de la seva detenció, destacant-se la contradicció que suposa que fou posat a disposició judicial el detingut quan els mateixos inspectors responsables dels possibles mals tractes disposaren de cinc dies més, espai de temps més que suficient perquè desaparegués o s'emascarés qualsevol senyal de traumatisme intern».

* * *

A més d'aquestes tres tasques que ens havíem proposat, la Comissió ha rebut centenars de denúncies personals de tipus social, sobre el dret d'asil i estrangers, sobre discriminacions de les persones homosexuals, sobre desatenció hospitalària, sobre presos catalans detinguts a l'estranger... tots els casos s'han estudiat detinguda-

ment, s'han canalitzat i s'ha intentat donar una sortida.

A proposta nostra, el Parlament de Catalunya demanà per unanimitat l'indult per a en Xavier Vinader. La Comissió de Drets Humans estigué present en el seu judici davant l'audiència i el visità després a l'Hospital Penitenciari de Carabanchel.

Hem impulsat també la presència al Parlament de Catalunya de delegacions de pobles que lluiten per posar fi a la dictadura, com són l'Uruguai, Xile, El Salvador, l'Argentina...

* * *

Aquesta tasca de la Comissió s'ha vist limitada per la manca de competències del Parlament en el terreny de l'ordre públic i sobretot per la impossibilitat d'exercir cap control sobre l'administració de l'Estat a Catalunya, ni sobre els seus representants.

Hem reclamat la presència a la Comissió dels consellers de Justícia i Governació de la Generalitat per demanar comptes de les seves actuacions (traspàs de presons, centres de tutela de menors, actuació dels mos-

sos d'esquadra contra un grup de dones, facilitats donades per a expressar-se en català a les comissaries...), i hem exercit el dret al control del Consell Executiu, però la duplicitat d'administracions i la negativa d'una part de l'administració de l'Estat a col·laborar amb la Comissió de Drets Humans del Parlament de Catalunya ha impossibilitat una investigació més a fons.

Aquesta limitació en les competències es veurà subsanada en nomenar-se el Síndic de Greuges i en aprovar el Congrés dels Diputats una proposta unànime del Parlament de Catalunya en aquest sentit.

Així, la postura del PSUC en aquesta legislatura en el marc del drets humans ha estat la d'intervenir en tots els terrenys on fos possible, tingui o no competències al Parlament de Catalunya. On tenim competències els comunistes hem proposat mesures concretes per garantir el respecte als drets humans, i allà on no les tenim hem denunciat les vulneracions i hem aconseguit sempre el més ampli consens, dins i fora del Parlament, entorn d'aquestes denúncies.

Informe de la Comissió de Drets Humans sobre presons i llocs de detenció.

Annex n.º 1

Conclusions:

1. La Comissió de Drets Humans del Parlament de Catalunya entén que la voluntat progressista i avançada de la Llei General Penitenciària queda retallada en el Reglament Penitenciari.

La manca d'establiments en condicions, de funcionariats suficient i de pressupost adient i la poca voluntat i/o preparació d'alguns dels funcionaris encarregats d'aplicar aquest Reglament Penitenciari fan que només es compleixi en els aspectes restrictius i no en tot el que representaria una millora en les condicions del pres i en la seva reinserció social. Cal remarcar que cap de les presons de Catalunya no ha habilitat encara un lloc adequat que permeti les relacions íntimes amb dignitat.

2. La lentitud en la tramitació dels processos allarga injustificadament la presó provisional i reté a les presons molts interns a l'espera de judici, la qual cosa és una de les principals causes de la massificació i l'amuntegament en els centres penitenciaris.

Es necessari i urgent de cobrir les vacants que es produeixen en l'àmbit de l'Audiència Territorial, tal com reconeix la primera memòria del «Consejo General del Poder Judicial».

Cal també que el col·legi d'advocats recordin als seus col·legiats l'obligació d'assistència i assessorament als empresonats, i especialment en el torn d'ofici, per tal que els detinguts siguin atesos degudament.

També, és imprescindible procedir, amb caràcter d'urgència, a la reforma de la Llei d'Enjudiciament Criminal i del Codi Penal, molt especialment en

aquells articles que fan referència a la regulació de la llibertat provisional, a l'elevació de quanties que determinen els tipus delictius, així com a la reincidència i reiteració.

3. En el marc dels drets i deures que reconeix la Constitució en els seus articles 41 i 43, la Comissió de Drets Humans del Parlament de Catalunya denuncia que les condicions d'higiene i sanitàries en alguns centres ratllen la inconstitucionalitat i, fins i tot, representen un perill d'infecció per a la població exterior.

Les especialitats mèdiques són insuficientment ateses. Cal més dotació econòmica i de personal especialitzat, com preveuen els articles 138 i següents del Reglament Penitenciari referents a l'assistència sanitària, però també cal exigir al personal mèdic el compliment rigorós del seu horari i dedicació suficient.

Suggerim un conveni amb la Seguretat Social per a atendre les necessitats dels presos i de llurs famílies, en els termes de l'article 41 de la Constitució.

4. En les presons on hi ha el treball remunerat, la Comissió de Drets Humans ha comprovat que aquest es fa en males condicions laborals i de seguretat, per sota del sou mínim establert legalment i sense Seguretat Social. No es compleixen els articles 182 i següents del Reglament Penitenciari.

5. La dotació per a ensenyament és ridícula. Alguna presó ni tan sols no té mestre. Caldria emprendre una cam-

panya preferent d'alfabetització obligatòria que garantis al pres l'adquisició d'uns coneixements mínims, segons els articles 153 i següents i 176 i següents del Reglament Penitenciari.

6. Els departaments de dones de cada presó estan en condicions molt més pitjors que els d'homes: males condicions higièniques i cap accés directe a l'escola, infermeria o biblioteca, i, quan n'hi ha, els patis són petits, humits i sense sol.

La situació s'agreuja en tenir infants en aquest departament. Suggerim un conveni amb guarderies i escoles properes al centre penitenciari, quan el

nombre d'infants no justifiqui una instal·lació pròpia.

7. La Comissió de Drets Humans qualifica d'inhumana la massificació de presos en la Model de Barcelona, amb tots els problemes sanitaris i socials que això comporta. Urgeix la construcció de nous centres a Catalunya d'acord amb la Llei General Penitenciària.

8. A la presó de Tarragona l'aigua és potable, però, per salinització, francament imbevable. Cal que les despeses ocasionades per l'accés a l'aigua en condicions sigui a càrrec de l'administració i no dels presos mateixos.

Investigació sobre la situació sanitària i de tracte a les comissaries de Catalunya.

Annex n.º 2

Conclusions:

De les inspeccions oculars realitzades per la Comissió de Drets Humans del Parlament de Catalunya i de les opinions recollides dels funcionaris que desenvolupen les seves tasques professionals en les comissaries de policia, podem arribar a les conclusions següents:

- En general, les instal·lacions de les comissaries de policia visitades presenten greus deficiències.

- La Comissió constata que són contràries a la dignitat humana les condicions en què es troben, en general, les cel·les de les comissaries visitades, en especial les de la comissaria de policia de Tarragona, que sense llum ni ventilació amb prou feines permeten al detingut estar en altres postures que no sigui ajegut.

- La Comissió constata les males condicions ambientals en què treballen els funcionaris d'algunes de les comissaries visitades, especialment els de la «Jefatura Superior de Policia» de Barcelona i els de la comissaria de Tarragona.

- La Comissió constata, en general, la poca tecnificació del treball i l'absència dels mitjans d'informàtica, elements indispensables per a unes correctes i eficients investigacions policials en una societat democràtica avançada.

- Constatem que la normalització lingüística no és un fet encara a les comissaries de policia, i que només en un cas, a Reus, es compleix la resolució del Parlament de Catalunya sobre els drets dels ciutadans a expressar-se en llengua catalana en els serveis dependents de la «Dirección de la Seguridad del Estado» a Catalunya. Els comissaris han coincidit que no se'ls ha ofert la possibilitat de fer cursos de català per a ells o per als funcionaris, malgrat que en l'entrevista esmentada en la pàgina 2 de l'informe, el delegat general del govern a Catalunya manifestà haver fet les oportunes gestions amb els governadors civils i que estava en contacte amb la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

Per tot això recomanariem als organismes responsables:

- En general, cal millorar les condicions higièniques, d'habitabilitat i d'assistència mèdica dels detinguts. Caldria considerar les mantes i mata-

lassos com a objectes d'ús personal i que es rentin i s'esterilitzin després de cada utilització.

- Millorar les condicions dels llocs de treball i tecnificar-los en tot allò que sigui possible, ja que, si els funcionaris treballessin en millors condicions, això repercutiria en benefici dels ciutadans.

- Simplificar al màxim les tasques burocràtiques de les comissaries de policia, a fi d'agilitzar les tasques d'investigació.

- Separar físicament els serveis administratius dels d'investigació policial.

- Fer complir la resolució que, a proposta de la Comissió de Drets Humans, aprovà el Parlament de Catalunya sobre els drets dels ciutadans a expressar-se en llengua catalana en els serveis dependents de la «Dirección de la Seguridad del Estado» a Catalunya, que diu així: «El Parlament de Catalunya insta el Consell Executiu a demanar a les autoritats competents que en el territori de Catalunya els serveis dependents de la «Dirección de la Seguridad del Estado» s'organitzin de tal manera que els ciutadans tinguin la possibilitat d'expressar-s'hi en llengua catalana.» ●

Una qüestió de diners: valoracions dels traspassos a la Generalitat

Emili Gasch i Antoni Lucchetti

En el moment de l'elaboració de la Constitució, i molt particularment del títol VIII, i posteriorment en la redacció de l'Estatut de Sau i la seva versió definitiva, la qüestió financera va resultar la més difícil, la més lenta i la darrera a ser consensuada. No és d'estranyar, doncs, que en la qüestió financera és on es concreten totes les resistències al canvi, a la instauració de l'Estat de les autonomies.

L'hora de la veritat en aquesta qüestió va sonar després de les eleccions del 20 de març de 1980, un cop elegit i constituït el primer Parlament i format el primer govern estatutari. Era l'hora de posar en pràctica uns instruments establerts amb dificultats i la posta en pràctica del qual havia de resultar no menys problemàtica.

Els mecanismes legals no eren complets encara, car ni s'havia redactat la Llei Orgànica de Finançació de les Comunitats Autònomes (LOFCA) ni disposaven cadascuna d'elles d'estatut d'autonomia. El model contingut a l'Estatut de Catalunya hauria de servir per a la redacció de la LOFCA i de tots els estatuts encara pendents. La pràctica en l'aplicació de l'Estatut de Catalunya hauria, doncs, també de ser un pauta per al conjunt de les autonomies espanyoles. D'això la importància del que fes la Generalitat en el terreny financer.

Snese voler fer la crònica d'aquests quatre anys cal assenyalar que el 1980 i el 1981 varen ser dos anys perduts i que varen establir un mal precedent, que la Generalitat anés acceptant traspassos de l'Estat sense haver-ne aprovat una valoració. La Generalitat es movia, doncs, amb una gran incertitud

respecte als recursos financers de què disposava. Val a dir també que funcionava amb uns pressupostos aprovats amb molt retard, el que equival a una gestió financera heterodoxa, no únicament respecte a les lleis doctrinals de les finances públiques, sinó també a les lleis materials, en concret la Llei General Pressupostària, a què la Generalitat, com tot ens públic, ha de sotmetre's.

Abans i després de la LOHPA

Finalment, el febrer del 1982, la Comissió Mixta Estat-Generalitat va arribar a uns acords sobre la valoració dels traspassos acomplerts fins a juny del 1981. Aquests acords suposaven que per primera vegada, l'any 1982, encara que amb retard, es podria establir el percentatge de participació de la Generalitat en els ingressos impositius de l'Estat. Però aquest acord no va arribar a ser votat a les Corts Generals, car el setembre del 1982 aquestes foren dissoltes i el projecte de llei corresponent va decaure.

A finals del 1982 ens trobàvem, doncs, com a primers del 1980. Pitjor encara, perquè el nou govern format a resultes de les eleccions del 28 d'octubre no va acceptar aquell projecte de llei presentat per l'anterior govern. No va acceptar-lo per dos motius. El primer per desacord amb les valoracions, en considerar que alguns dels serveis traspassats a la Generalitat estaven sobrevalorats. El segon motiu era l'espera de la sentència del Tribunal Constitucional sobre la LOHPA.

Els pressupostos del 1983 es varen retardar, lògicament, com a conse-

qüència del canvi de govern, i la Generalitat va quedar una vegada més en el terreny financer a mercè de les bones o males arts del conseller d'Economia i Finances de la Generalitat, que, recordem-ho, ha canviat per dues vegades al llarg de la legislatura.

Un cop coneguda la sentència del Tribunal Constitucional sobre la LOHPA es va obrir un període de negociacions entre el president de la Generalitat i el president del govern per donar sortida a totes les qüestions encallades a causa de la tramitació d'aquella llei, entre elles les qüestions financeres. No va ser fins a finals del 1983 que s'arribà a un principi d'acord, quan quedaven a penes tres mesos per dissoldre el Parlament.

El contingut d'aquell acord era, per una banda, que l'Estat reconeixia un deute a la Generalitat per un total de 1.109 milions de pessetes en concepte de la diferència entre el cost dels serveis transferits fins a 31 de desembre de 1983 i els lliuraments a compte fets per l'Estat. Per altra banda, els presidents acordaren que la valoració per al 1984 dels serveis transferits es faria amb la metodologia comuna, encara no aprovada, a les altres comunitats autònomes.

La postura del PSUC

Els representants del PSUC a la Comissió Mixta de Valoracions varen acceptar el principi del segon acord, és a dir que a Catalunya s'apliqués el mateix mètode que a les altres comunitats, sense pressuposar quin seria aquest mètode, cosa que encara no es podia fer perquè el mètode no estava fixat pel Consell de Política Econòmica i Financera en què són presents tots els consellers de les comunitats autònomes. Alhora, els representants del PSUC varen mostrar el seu desacord amb la xifra de reconeixement de deute al·legant els següents motius:

1. La proposta d'acord no estableix un percentatge de participació de la Generalitat de Catalunya en els ingressos impositius de l'Estat, cosa que suposa una clara vulneració de l'apar-

tat segon de la disposició transitòria tercera de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

2. El fet de no establir aquest percentatge per als anys 1981, 1982 i 1983 no permet fixar amb claredat quin és el volum de les transferències que l'Estat hauria de haver fet a la Generalitat de Catalunya dins cadascun d'aquests anys i en el seu conjunt.

3. En conseqüència, tampoc no es pot establir quines són les quantitats respectives que l'Estat deu a la Generalitat de Catalunya, una vegada deduïts els acomptes que l'Estat ha pagat aquests anys a la Generalitat.

4. L'únic document que permet apropar-se a la quantitat que l'Estat deu a la Generalitat és l'acord a què va arribar la Comissió Mixta de Valoracions el 25 de febrer de 1982, que fixava el percentatge de participació de la Generalitat en els ingressos impositius de l'Estat, valorant els traspasos realitzats fins al 30 de juny de 1981. Aquest document, respecte al qual, sembla que n'està en desacord el govern central, al·legant errors materials, és l'única base sòlida sobre la qual es pot calcular el reconeixement de deute de l'Estat amb la Generalitat de Catalunya. Aquest document és totalment ignorat a la proposta d'acord.

5. Segons xifres procedents de les autoritats econòmiques de Catalunya, el deute de l'Estat amb la Generalitat, corresponent als anys 1981, 1982 i 1983, podria arribar, sobre la base del document anteriorment citat, a la xifra de 73.000 milions de pessetes. Xifra que reconeixem que hauria de ser minorada a partir de la diferència entre les previsions d'ingressos impositius de l'Estat i els ingressos reals, i modificada, a l'alça o a la baixa, com a conseqüència de la correcció dels errors materials advertits.

6. En tot cas, la xifra resultant no inclouria les transferències que resultaran de la valoració dels traspasos de competències, realitzats a partir de l'1 de juliol de 1981 (Reials Decrets

1.674/1981,	1.889/1981,	2.045/1981,
2.168/1981,	2.176/1981,	2.352/1981,
2.697/1981,	3.301/1981,	3.305/1981,
3.526/1981,	1.963/1982,	1.964/1982,
1.965/1982,	1.966/1982,	2.455/1982,
2.608/1982,	2.624/1982,	2.625/1982,
2.626/1982,	2.947/1982,	3.168/1982,
2.020/1983,	2.033/1983 i	2.090/1983).

7. La metodologia seguida, separant en el temps els acords sobre transferències de les seves valoracions, ha provocat que ara s'hagin d'acceptar uns resultats que arriben tard i malament. Aquest aspecte ja ha estat criticat pel grup parlamentari del PSUC des de l'inici, com també l'exclusió de les noves inversions i de les subvencions nominatives en el còmput de la valoració de les transferències, especialment en aquells casos en què l'exclusió ha fet inviable el desenvolupament ple o exclusiu de competències així reconegudes per l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

8. Per altra banda, l'acord sobre una xifra de 31.108 milions de pessetes que ara s'ofereix, ha estat negociat directament pel govern autonòmic, marginant la Comissió Mixta paritària Estat-Generalitat prevista a la disposició transitòria tercera de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Comissió que en la part catalana està representada per un ampli ventall de forces polítiques presents al Parlament.

Els signants que aquesta representativitat dels membres de la part catalana de la Comissió Mixta hauria permès un altre clima polític i una major força per aconseguir uns resultats més acceptables per a Catalunya, sense menyspreu a la necessària solidaritat amb els altres pobles d'Espanya, solidaritat que tantes vegades ha expressat majoritàriament el poble català.

Els darrers acords

Amb posterioritat, es va sotmetre a la consideració de la Comissió Mixta una proposta per al 1984, resultat de l'aplicació d'una metodologia comuna a totes les comunitats autònomes.

El resultat es basa en els càlculs efectuats per al 1983, segons els quals el cost dels serveis transferits es distribueix de la següent manera:

Cost perifèric:	63.917 milions
Cost central:	1.449 milions
Inversions de reposició:	7.048 milions

Total: 72.414 milions

El seu finançament era el següent: taxes i impostos cedits, 61.036 milions, i participació en impostos estatals, 11.378 milions. Aquesta darrera xifra representa el 0,454 per cent de la recaptació prevista per l'Estat. Aquest percentatge s'aplica a la recaptació prevista per al 1984, del qual resulta la xifra de 14.750 milions. Juntament amb el rendiment dels impostos cedits i de les taxes corresponents a serveis traspasats, resulta que la valoració d'aquests serveis és, a fi de comptes, de 87.986 milions de pessetes per al 1984.

En el cas que per al 1984 s'hagués aplicat el percentatge de participació acordat l'any 1982, la valoració efectiva dels serveis hauria estat de 124.602 milions de pessetes, i això sense valorar els serveis traspasats amb posterioritat al 30 de juny del 1981. Hi ha hagut, doncs, una pèrdua que podem xifrar en 36.616 milions de pessetes, pel cap baix.

Ara cal demanar-se on repercuteix aquesta pèrdua tan considerable. Dels tres components del cost efectiu dels serveis traspasats, tal com ve definit a l'Estatut, és difícil que repercuteixi en el cost anomenat perifèric, car aquesta quantitat és la que l'administració central hauria de transferir a les seves pròpies delegacions provincials, en el cas que aquestes continuessin existint.

La retallada ve, doncs, de la valoració del cost central, que no correspon a la Generalitat de Catalunya ni a totes les altres comunitats autònomes, i de l'estimació del percentatge que sobre totes les inversions representen aquelles que cal considerar de reposició. Per a la fixació d'aquest percentatge i del que correspon a ca-

dascuna de les comunitats autònomes, s'han seguit uns criteris que lesionen els interessos de totes les comunitats, i en particular de Catalunya.

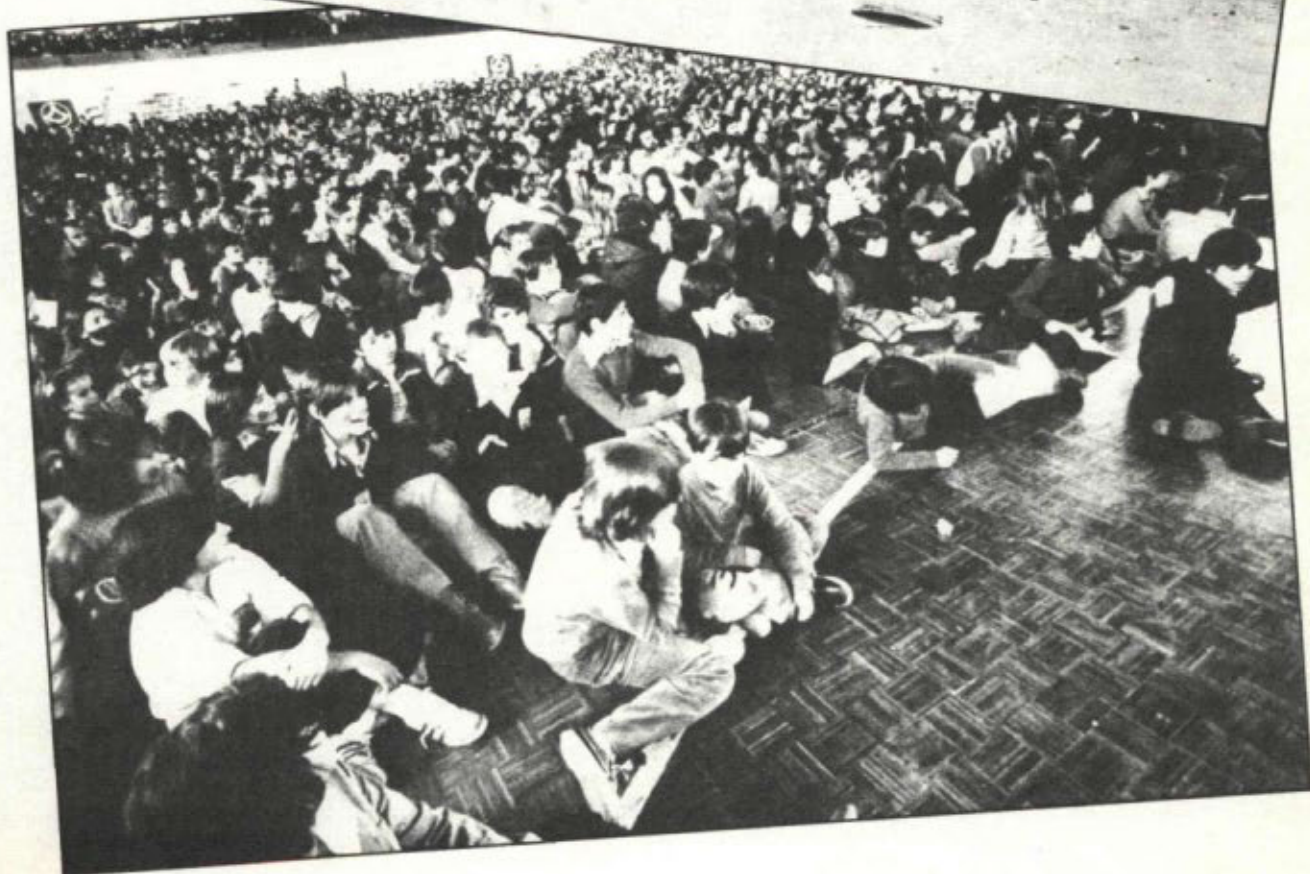
S'ha suposat que les inversions destinades a reposar les existents són únicament el 10 per cent de les inversions totals. Aquesta xifra és irrisòria si tenim present la gran quantitat d'inversions que s'han anat acumulant al llarg dels anys. Als Estats

Units, per exemple, es considera que almenys una tercera part de les inversions que es fan responen a inversions per reposició i manteniment.

D'altra banda, s'ha considerat que s'havia de repartir aquesta quantitat, ja de per si insignificant, segons les despeses perifèriques corrents. Amb això han resultat beneficiades aquelles comunitats que, com Madrid, tenen una gran quantitat de personal,

i perjudicades aquelles, com Catalunya, que d'entrada ja estan infradotades de personal i de mitjans.

L'acceptació dels dos paquets d'acord sobre qüestions financeres ha estat, doncs, un greu error, perquè suposa establir un mal precedent que desvirtua l'Estatut i perjudica tant Catalunya com totes les altres comunitats, per a les quals la Generalitat hauria de ser un model. ●

La normalització lingüística

[Intervenció al Parlament de Catalunya]

Xavier Folch

No s'ha produït cap ruptura per motius de llengua, i això s'ha degut, en primer terme, a la maduresa del nostre poble. Si a vegades es detecten algunes actituds de rebuig envers la normalització lingüística, cal tenir en compte que en una situació democràtica els conflictes sempre es manifesten més clarament, certes tensions socials que estan soterrades en un règim dictatorial emergeixen a la llum pública en un règim democràtic. És cert però, que la crisi econòmica que afecta tan durament les classes populars, ha estat i és un factor negatiu que no ajuda gens a la plena integració dels immigrants a la societat catalana. Aquest aspecte i el fet que el govern de la Generalitat estigui en mans d'un partit minoritari, que representa essencialment els interessos de la burgesia, fan particularment delicada l'aplicació d'una política lingüística de normalització del català entre certs sectors de la immigració més recent. Per això, en aquesta qüestió és imprescindible la col·laboració de les organitzacions socials més representatives dels treballadors. En aquest sentit, i ho assenyallem com una de les mancances més greus en l'actuació del Consell Executiu, cal comptar amb les centrals sindicals com un mitjà primordial per a fer arribar la normalització lingüística a la classe obrera. Sense una ferma col·laboració i coordinació amb els sindicats per part de les autoritats que dirigeixen la política lingüística difícilment podrem avançar en aquest sector.

Hem llegit atentament el llarg patracol que ha preparat el govern per a aquest debat i hem escoltat amb interès la lectura, no gaire feliç ni amena, que n'ha fet davant el ple el conseller de Cultura. El conseller ens ha infligit

un allau de dades i de xifres, tantes que ens temem que la multitud de petites informacions no sigui com els arbres que no deixen veure el bosc, el bosc de la normalització lingüística, i la realitat és que no veiem un fil conductor, un objectiu central i clar de la política lingüística del govern. Al nostre entendre, i això ens hauria agradat sentir-ho en boca del conseller, el català, com a llengua pròpia i oficial de Catalunya, ha d'arribar a ser la llengua comuna de tots els ciutadans del nostre país. No podem oblidar tampoc, i no ho hem sentit en la intervenció del conseller, que el català pertany a una comunitat lingüística, a la comunitat d'allò que abans molts en deien —i que a mi no em sap greu de seguir-ne dient— els Països Catalans. Cal fer realitat l'article 3.3 de l'Estatut quan diu: «La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya». Això vol dir, entre altres coses, que cal un impuls institucional per a la normalització lingüística, i aquí és on les nostres crítiques a l'acció de govern són més clares i contundents.

S'han fet coses, evidentment, no faltaria més; però el que s'ha fet és molt insuficient. En primer lloc, s'ha reduït la tasca de la política lingüística a una tasca del Departament de Cultura —com l'atur, del Departament de Treball—, sense valorar que la normalització lingüística és, o hauria de ser, un objectiu essencial de la reconstrucció nacional de Catalunya. Quan es va aprovar la Llei de Normalització Lingüística ja vam dir que el fet més negatiu

de la votació final havia estat el rebuig, mitjançant un acord del grup de Convergència i Unió i del grup socialista, de l'article central que donava força i coherència a l'impuls institucional. Si la joventut depèn de Presidència, i els esports depenen de Presidència, i la televisió depèn de Presidència, amb tant o més motiu la política lingüística hauria de dependre de Presidència.

Es per això que anuncio ja, des d'ara, que presentarem al final d'aquest debat una proposta de resolució per a la creació d'un institut o centre de normalització lingüística amb caràcter interdepartamental, dependent de Presidència, que tindria les competències següents: la direcció tècnica del programa de normalització lingüística de la Generalitat; el seguiment del programa de normalització lingüística, amb facultat d'intervenir en tots els casos en què aquest programa sigui vulnerat o s'apliqui indegudament; l'assessorament en matèria de normalització lingüística, tant en l'administració pública com en els particulars; el manteniment i la coordinació dels serveis existents o que es puguin crear per a la normalització de l'ús públic de la llengua catalana, entre els quals el servei de traduccions, i la coordinació de les accions que facin realitat, com mana l'Estatut, que l'aranès serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció. És una proposta que permetria subsumir dins d'aquest organisme interdepartamental les funcions de l'actual Direcció General de Política Lingüística tot ampliant-les, i que evitaria les incoherències actuals del govern. [...]

Donaré, encara, més exemples de la poca importància que té per al govern la política lingüística: en els pressupostos s'hi han destinat quantitats petitiïssimes, gairebé ridícules. El pressupost de Cultura, que ja és baix —en una altra ocasió m'hi vaig referir— té la Direcció General de Política Lingüística com la seva ventafocs, la parenta pobre. Un 9,6 % del pressupost del Departament de l'any 82 es va destinar a la Direcció General de Política Lingüística; un 9,4 l'any 83, encara menys que l'anterior.

Ja sé que hi ha comparacions que són odioses i que aquesta potser ho

és, però al Quebec hi ha un organisme interdepartamental que vetlla per la política lingüística, l'*Office de la Langue*, que compta amb sis-cents funcionaris; nosaltres no volem caure en la burocratització, però tampoc no en l'inhibicionisme. [...]

No hi ha obstacles, senyor conseller? Ha desaparegut, el centralisme? Ens hem trobat, d'ençà que hem recuperat el Parlament de Catalunya, amb obstacles que venien del poder central. Primer, del govern de la UCD; un govern que existia, com a tal govern, gràcies al suport de Convergència i Unió, malgrat la seva política anticatalana. Ara, és clar, els obstacles vénen del govern del PSOE: recurs contra la Llei de l'Euskara, recurs contra la Llei del Català, recurs contra la Llei del Galleg... altres recursos i impugnacions; requeriment contra un decret i una ordre de la Conselleria d'Ensenyament, etcètera.

Nosaltres creiem que cal recordar al govern central no només que perjudica amb aquestes actuacions el desenvolupament de l'autonomia catalana —i de la basca, i de la gallega—, sinó que incompleix el mandat de l'article tercer de la Constitució, quan diu: «*La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que ha de ser objecte d'un respecte i una protecció especials*».

El govern central sembla obsedit, absurdament, pels problemes que suposadament assetgen el castellà, i no es preocupa gens ni mica del català, el basc o el galleg. Tal com ha dit Francesc Vallverdú, el basc, com el català i el galleg, tenen un greu problema de supervivència. Aquestes llengües tenen uns territoris propis on poden desenvolupar-se i han de fer-ho; el castellà, en canvi, té assegurada la seva supervivència, fins i tot en el cas que, en les nacionalitats històriques, un dia esdevingués tan sols la segona llengua de la comunitat sencera. Si el govern no es replanteja la seva política lingüística, en el sentit d'aconseguir la plena igualtat, de fet i de dret, de les llengües oficials, no solament contribuirà a un genocidi lingüístic i discriminarà milions de ciutadans, sinó que, amb el seu disbarat, donarà arguments als qui, a Catalunya, a Galícia o a Euskadi, opinen que els qui manen a Madrid, siguin del color que siguin, estan incapacitats per a acceptar, amb totes les seves conseqüències, la realitat plurinacional i plurilingüe d'Espanya.

També caldria recordar al delegat del govern, al senyor Martí i Jusmet, que, l'endemà de l'aprovació de la Llei de Normalització Lingüística, va anunciar que era imminent un decret del govern

central que garantiria l'aplicació de la Llei a l'administració perifèrica de l'Estat a Catalunya. Ha passat més de mig any des d'aquelles declaracions, i les intencions del senyor Martí i Jusmet s'han evaporat o han quedat en no res.

Una política de normalització lingüística no pot ser eficient i completa si el govern de la Generalitat no aconsegueix que el poder central compleixi els deures que li imposa la Constitució actual, en el seu article tercer, a què m'he referit abans, i, a més, si no reclama que el poder central compleixi el que li imposa el deure moral que té, de reparar, en allò que sigui possible, els gravíssims danys que, durant la dictadura franquista i en nom, precisament, de l'Estat, es van causar a la nostra llengua.

En qualsevol cas, el que ens correspon, des del Parlament —i crec que també des del govern— és valorar els obstacles i tenir-los en compte per tal de poder-los vèncer; no serveix de res amagar el cap sota l'ala com, al nostre entendre, ha fet el conseller en la seva intervenció. Tal com diu el poeta Miquel Martí i Pol: «*Ells, els altres, sempre estan alerta*». Nosaltres no podem pas ser menys. ●

La lluita dels treballadors i el sermó del president

Gregori López Raimundo

El diumenge, 11 de març, el president del govern va parlar a la televisió per dir als treballadors que estan obligats a acatar la política de reconversió industrial tal i com la planteja el govern; que el govern vol dialogar, a condició, però, que hom no pretengui canviar l'esmentada política de reconversió industrial; que d'altres països europeus van fer la reconversió amb restriccions de plantilles més grans que les programades aquí, i que els sacrificis que demana paga la pena de fer-los, atès que la situació econòmica ja va millorar durant el 1983, com ho prova l'augment de les reserves en divises en més de mil milions de dòlars, i que s'enregistrà un creixement econòmic que dobla la mitjana dels països europeus.

Cal destacar, en primer lloc, que la petició de sacrificis feta pel president s'adreça exclusivament als treballadors, partint d'una concepció típicament capitalista i conservadora, més dura i ortodoxa que l'aplicada pels anteriors governs de la UCD. Al seu missatge queda implícit que es va decidir a parlar per la televisió per mirar d'apaivagar aquestes crítiques i la resistència dels treballadors a la seva política econòmica, car els banquers i la patronal només li critiquen que no l'apliqui amb més rapidesa i energia.

Només des d'una concepció capitalista i conservadora es pot afirmar —com ho va fer el president— que el 1983 ha estat millor que d'altres anys. L'augment del PIB pot indicar —com s'esdevé en aquest cas— que l'excedent empresarial i els beneficis de la banca augmentaren, però no prova pas que aquest augment s'hagi traduït en millores per als assalariats.

Els factors decisius per mesurar si les coses van millor o pitjor per als treballadors no són pas les reserves de divises, la balança comercial o la taxa d'inflació, sinó el nivell de l'ocupació i la capacitat adquisitiva dels sous i les pensions, i això ens mostra que la situació no tan sols va empitjorar durant el 1983, sinó que ho pot fer encara més el 1984.

El nombre d'aturats va augmentar durant el 1983 en més de dos-cents mil; el mes de gener del 1984 es comptabilitzaren més de noranta mil nous aturats —rècord mensual dels darrers tres anys— i, el febrer, l'increment fou de 20.326, elevant la taxa sobre la població activa fins al 18,57 per cent, la més gran d'Europa occidental.

Pel que fa als salaris, el 6,5 per cent fixat pel govern com augment màxim per als funcionaris i com a xifra indicativa per a la negociació dels nous convenis col·lectius significa que el seu poder adquisitiu baixarà, el 1984, prop de quatre punts, ja que els preus s'apujaren l'any passat en un 12,2 per cent i el govern preveu per a enguany —amb massa optimisme, per cert— que ho faci en un 8 per cent.

Les pensions van créixer darrerament una mitjana del 8 per cent. Però si tenim present que la inflació, el 1983, va créixer en un 12,2 i que enguany pujarà un 8 per cent pel cap baix, constatem que també les pensions perden poder adquisitiu. A més a més, hi ha hagut un nou distanciament entre les pensions mínimes i el salari mínim interprofessional (SMIG). L'any 1982, el 72 per cent de les pensions no arribaven al nivell de l'SMIG, mentre que el 1983 el nombre de pensions inferiors a l'SMIG va passar a ser el 74 per cent.

Aquestes dades mostren prou clarament que la política econòmica del govern repercuteix molt negativament en la situació dels treballadors i, alhora, com més va més s'allunya de la que van prometre al programa electoral i al discurs d'investidura de Felipe González, concretament pel que fa a la creació de 800.000 llocs de treball, el manteniment del poder adquisitiu dels sous i l'elevació de les pensions mínimes fins arribar al nivell de l'SMIG.

Les principals mesures preses fins ara des del govern amb el propòsit de promoure nous llocs de treball consisteixen a facilitar als empresaris la contractació temporal de treballadors, sense que de moment es constati que tinguessin cap bon resultat.

Les mesures esmentades s'inspiren en la filosofia econòmica de Boyer, segons la qual el govern ha de donar prioritat a la lluita per disminuir la inflació i per augmentar els beneficis empresarials, cosa que, segons el ministre d'Hisenda, tindrà com a resultat l'augment de la inversió privada, la reactivació econòmica i la creació de llocs de treball en quantitat suficient per alleujar la situació actual i complir les promeses electorals del PSOE.

Tanmateix, malgrat que la banca va tenir, l'any 1983, un augment visible dels seus beneficis, malgrat que va augmentar l'excedent empresarial i que els empresaris tenen la possibilitat de contractar treballadors amb els avantatges introduïts per l'anomenada flexibilització de plantilles, la inversió privada va disminuir i l'atur va augmentar en les xifres que hem assenyalat abans.

La filosofia de Boyer va fracassar, doncs, visiblement, i el president del govern no s'ha de sorprendre si els treballadors s'aixequen en contra d'ella, tant més si Boyer i el president mateix negocien amb la patronal i tenen ben presents les seves opinions a l'hora de decidir, al mateix temps que s'estan de negociar amb els sindicats i fan el sord a les opinions que expressen els treballadors.

És més, el president González, en unes declaracions publicades a tota la premsa el 22 de febrer últim, va acusar públicament CCOO d'haver «convocat tantes vagues durant el mandat socialista com durant tota la transició, cosa que ha fet que es perdin milers de milions de pessetes», acusació que, com es posaria en evidència uns dies després, no respon a la realitat.

CCOO van replicar al cap del govern, amb dades inapel·lables, que en períodes anteriors es perderen per vagues tants o més milions de pessetes, i que la immensa majoria de les vagues celebrades sota el govern socialista foren convocades conjuntament per la UGT i CCOO.

Hi podríem afegir que, com hem descrit abans, la negociació dels convenis col·lectius es planteja enguany en condicions més desfavorables per als treballadors que en qualsevol dels anys transcorreguts des de l'inici de la transició. Es va equivocar, doncs, el president en atribuir l'augment de la conflictivitat laboral durant el darrer període a l'oposició premeditada o malèvola de la direcció de CCOO i no pas a l'actitud del govern que, en fixar el 6,5 per cent com a mitjana per als augments salarials, rebaixa substancialment, com no ho havia fet abans cap govern anterior, el nivell de vida dels treballadors. Fins i tot hi hauria motius per pensar que el president, amb aquelles declaracions, va intentar senzillament de desqualificar CCOO per afavorir una política, manifestada reiteradament pel govern socialista, de marginació de CCOO en benefici de la UGT, com més va més condicionada en la seva acció per la pressió dels poders públic i emesa per aquests a esdevenir un sindicat governamental.

L'error més gran de la política econòmica del govern, palesa un cop més en l'aflocació televisada del president de l'11 de març, consisteix precisament a tendir a carregar tots els sacrificis de la reconversió i de la recerca d'una sortida a la crisi sobre les espatlles dels treballadors, i en la pretensió que aquests acceptin les seves decisions sense protestar. Perquè no s'hi val que el president d'un govern socialista digui als treballa-

dors que vol dialogar i afirmi tot seguit que «si algú pretén que canviem la nostra política [...] es trobarà que el govern no podrà acceptar aquest tipus de diàleg».

Una política econòmica que inclou rebaixar quatre punts en un sol any el poder adquisitiu dels treballadors, i mesures de reconversió de la siderúrgia i la construcció naval que comporten la supressió de desenes de milers de llocs de treball, sense cap garantia de creació d'ocupacions alternatives per als qui queden fora de les plantilles, és impossible que els treballadors i —és clar— els seus sindicats més representatius, l'acceptin sense queixa. Els treballadors només acceptaran sacrificis si els seus representants participen plenament en les decisions, si tenen la garantia que els sacrificis es reparteixen entre tots i van a servir de debò per crear nous llocs de treball i per garantir un subsidi acceptable per als aturats. És absurd pretendre que els treballadors acceptin sacrificis perquè els patrons tinguin més beneficis i, així, més capacitat per invertir si ho volen fer, sobretot després de comprovar que els beneficis més grans d'enguany els ha fet servir la patronal per pagar indemnitzacions per acomiadament (cent mil milions) i per a reformes tecnològiques que comporten la supressió de molts milers de llocs de treball.

La reconversió dels sectors siderúrgic i naval que defensa el president comprèn únicament la reducció de les plantilles i de la producció sense que quedi clar que aquesta mena de reconversió servirà per no «perdre el tren de la nova revolució tecnològica», tal i com va afirmar el president.

La reconversió industrial és necessària, així com també la modernització d'Espanya en el sentit que ho diu el president. Però és un contrasentit pretendre assolir-lo d'acord amb les forces conservadores i reaccionàries i marginant les de progrés, intentant aplicar ací els esquemes seguits pels governs conservadors de països europeus que van fer a la seva hora la revolució industrial i que tenen una situació diferent.

No és pas casual que Espanya tin-

gui una taxa d'inflació i un nivell d'atur molt superiors als d'aquells països. Els canvis a introduir ací per arribar a la modernització ambicionada no són només de quantitat, sinó estructurals. Ací cal dur la reforma agrària fins al final, problema que a França o Alemanya no existeix, desenvolupar i transformar el sector públic de l'economia, establir el control del crèdit i la planificació de l'economia i, si cal, arribar fins a la nacionalització de la banca. També fa falta portar fins a les darreres conseqüències la reforma fiscal, de manera que es posi fi a l'immens frau actual a Hisenda, eliminant l'absurd, denunciat no fa gaire pel secretari general d'Hisenda, senyor Martín Seco, segons el qual «la renda empresarial representa el 4 per cent de la renda total de l'IRPF» i «el rendiment net declarat per empresaris independents, professionals i artistes, se situa per terme mitjà en, aproximadament, unes quatre-centes mil pessetes anuals (és a dir, el sou mínim interprofessional)».

No és cert, com el president vol fer entendre, que no hi hagi cap més política econòmica possible que la defensada per Boyer, assumida pel govern. És possible una altra política. Per decidir-la i aplicar-la, però, cal un govern realment d'esquerres, que tingui present en primer terme l'interès dels treballadors, que negociï amb els seus representants legítims, que no cedeixi a les pressions dels bel·licistes i oligarques dels EUA, de la banca internacional i de les multinacionals, dels empresaris autòctons, dels poders fàctics i de la Coalició Popular.

Per això és tan necessari i urgent que els comunistes recuperem el terreny perdut, i no només a les institucions —per exemple, reconquerint vot a les properes eleccions al Parlament de Catalunya—, sinó també en el compliment del nostre paper d'impulsors dels moviments de masses (CCOO, Unió de Pagesos, associacions de veïns, etcètera), és a dir, del nostre paper d'organitzadors de la lluita dels treballadors en defensa dels seus interessos, per una política de progrés que mení a un canvi autèntic, el canvi amb majúscula que dóna sentit a l'existència del PSUC. ●

Història d'una profunda mutació

Josep Lluís López Bulla

* De l'informe general al III congrés de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya, presentat del secretari general sortint, Josep Lluís López Bulla, el 9 de març del 1984. Dos dies després López Bulla seria reelegit.

Del II congrés de la CONC ençà hem viscut dos governs a Espanya (UCD i PSOE) i un a Catalunya, amb Jordi Pujol. En aquell congrés ja vam denunciar la dretanització de la UCD, que va adquirir trets encara més negatius rere l'accés de Calvo Sotelo a la presidència del govern. Les conseqüències foren immediates: engegar una política de restructuració de sectors, determinades disposicions negatives sobre el mercat de treball —en la direcció de la seva flexibilització— i l'ingrés d'Espanya a l'OTAN. La UCD tanca la seva legislatura amb prop de dos milions d'aturats, amb un dèficit a la balança de pagaments per compte corrent de 4.102 milions de dòlars, més de nou mil milions de dòlars a la balança comercial i una taxa d'inflació del 14,4 per cent, molt per sobre de la mitjana de l'OCDE.

Rere la caiguda de Suárez ens trobem amb un esdeveniment d'especial importància a la vida política del país: l'intent de cop d'Estat de Tejero abonat per una trama civil i militar. La reacció de les CCOO de Catalunya fou exemplar, amb una convocatòria d'aturs i vagues, àmpliament seguida pels treballadors, en defensa de la llibertat i de la Constitució.

Un altre esdeveniment d'obligada referència va ser l'Acord Nacional d'Ocupació. L'elevadíssim nombre d'aturats exigia una concreció puntual de la política de solidaritat que veníem preconitzant des del primer congrés confederal. La nostra proposta d'avançar, per mitjà d'un acord, en un inici de solució dels problemes de la crisi econòmica, va ensopegar al principi amb la negatiu de la CEOE i de la UGT. A la fi, s'a-

cordà de signar aquell acord: l'Acord Nacional d'Ocupació. La CONC en va jutjar tots i cadascun dels continguts amb sobrietat; no en férem ni una valoració triomfalista ni una de signe derrotista. Tanmateix, tothom coincideix a dir que els mètodes que dugueren la Confederació al signament no foren pas els més convenients, car divergien d'allò que havíem preconitzat clàssicament. Això és, la participació. Avui tots coincidim a dir que aquella forma de fer les coses és irreplicable, per negativa. Avui podem afirmar que s'ha institucionalitzat la idea i la pràctica que la discussió sobre els continguts de qualsevol mena s'ha de fer en totes les seves fases.

Després del II congrés confederal, que aprovà l'Acord Nacional d'Ocupació per una àmplia majoria, les CCOO de Catalunya van decidir de corresponsabilitzar-se d'aquell acord. Tanmateix, el debat eixorc i fatigosament repetitiu impedeix que hom pugui lluitar per vèncer les resistències en la seva aplicació. Barcelona, per exemple, fou la zona on al començament hi va haver més problemes per a l'aplicació del «fons especial de quinze mil milions de pessetes». Després, però, de la resolució del Consell Nacional de febrer del 1982, vam plantejar l'ampliació del fons esmentat (que ja cobreix del tot la seva funció per a Barcelona) i es perllonguen els terminis per a la seva percepció. Això va ser per la campanya d'assemblees, d'informació i mobilització, que abonaren les nostres propostes a la comissió executiva de l'Institut Nacional d'Ocupació. En el terreny salarial, però, les dificultats es van concretar en la resistència, en alguns convenis, a situar la clàusula de

revisió per negativa expressa d'algunes federacions.

És cert que la discussió estèril no va determinar l'incompliment de l'article primer de l'Acord Nacional d'Ocupació (el que parlava de la creació d'ocupació), però el sindicat es trobava molt fora de joc, malgrat alguna cosa que reeixí, com la suara esmentada del «fons especial», des del signament de l'Acord d'Ocupació fins a la seva caducitat. La responsabilitat de l'incompliment de l'acord està en el fet que la lluita interna entre els diferents grups de la UCD va paralitzar tot el govern. En qualsevol cas, l'Acord d'Ocupació va ajudar a frenar el ritme de reducció de la població assariada ocupada, tot i que l'atur va continuar creixent; es va cobrir la desocupació, però no es va poder evitar l'efecte de la Llei Bàsica d'Ocupació.

Els errors pregons de la UCD —i sobretot la seva opció política— van fer que els ciutadans espanyols es llancesin electoralment cap al PSOE el 28 d'octubre del 1982; es mobilitzaren per la promesa electoral d'aquest partit per assolir vuit-cents mil llocs de treball i la sortida d'Espanya de l'OTAN.

El canvi va aparèixer, davant milions de treballadors, com un remei als mals econòmics i socials i com una possibilitat d'avenç polític i cultural. La nostra postura, després del 28 d'octubre del 1982, va ser clara: abonaríem les mesures progressistes i continuariem plantejant millores per als treballadors no contingudes al programa del PSOE.

La política del govern del PSOE no és satisfactòria

Gairebé ha passat un any i mig des d'aquell 28 d'octubre. Les CCOO de Catalunya, a partir de les dades, hem afirmat que aquest període no és satisfactori per als treballadors, que el govern ha incomplert la majoria dels plantejaments econòmics i socials expressats al seu programa electoral. Quins, entre els més importants?

1. Ja ni se'n parla, dels vuit-cents mil llocs de treball, malgrat que l'atur ha crescut en 190.000 durant el 1983,

i hi ha una previsió per a enguany d'un índex de desocupació de l'ordre del 18,5 per cent.

2. El programa electoral deia que «les feines temporals seran una excepció». Els decrets relatius a ocupació, que han congriat l'oposició de Comissions i UGT, van en direcció oposada. Això és: el mercat de treball es caracteritza per una perillosa tendència a la flexibilització i precarització dels llocs de treball.

3. Hom parla d'un «plan concertat». La realitat, però, n'és una altra. No s'han desenvolupat autèntiques negociacions i el *Llibre Blanc* és una autèntica imposició que genera una restructuració en massa, criticada globalment per Comissions i impugnada en alguns aspectes per la UGT.

4. El punt del programa electoral que parlava del manteniment del poder adquisitiu dels salaris i pensions ha quedat en no res. Al contrari: s'ha establert una nova llei de revaloració de pensions molt negativa, els sostres salarials per als funcionaris s'han establert en el 6,5 per cent, i aquesta xifra apareix com indicadora per part del govern per a la negociació dels convenis col·lectius, tant per al sector públic com per al privat.

5. Tot i que el Congrés dels Diputats va aprovar la llei de les quaranta hores, el Ministeri de Treball va establir unes instruccions que la contravenien. Aquesta mesura va provocar una forta reacció contrària per part de CCOO i UGT. En aquest sentit, CCOO de Catalunya va encetar un seguit d'importantes mobilitzacions que posteriorment es desenvoluparien a tot Espanya, especialment a les Illes i a Madrid.

6. El govern no ha complert el compromís d'establir per llei la jubilació als seixanta-quatre anys per al 1984. I encara més: a aquestes altures, el Ministeri de Treball dubta que aquesta qüestió es pugui aprovar l'any que ve

Una de les promeses que va generar més entusiasme de masses va ser la relativa a la sortida d'Espanya de l'OTAN. Totes les manifestacions de les autoritats, però, mostren que aquella

promesa no es complirà si el poble espanyol no ho impedeix. De la sortida d'Espanya de l'OTAN fem una pedra de toc en relació al govern del PSOE i continuarem mobilitzant els treballadors en aquesta direcció.

Per a nosaltres, la «qüestió Vinader», que avui personifica la llibertat d'expressió, és un element de primera magnitud. N'exigim el sobreseïment de la causa i l'indult al company i amic de tots nosaltres Xavier Vinader.

La resposta sindical immediata

Tot allò que s'esdevé en aquest país al terreny industrial prové dels projectes del *Llibre Blanc* i de la formulació —més o menys concreta als Pressupostos Generals de l'Estat— d'un dur ajust que significarà, si no s'hi posa remei, la pèrdua de seixanta-cinc mil llocs de treball als grans sectors i de més de dos-cents mil a les empreses auxiliars. La restructuració comportarà elevats costos i sacrificis per als treballadors, tant en l'ocupació com en el salari. Som en una nova fase: Boyer ha afirmat que enguany s'engegarà la restructuració; Solchaga ha remogut desenes d'alts executius de l'INI per garantir-la i assegurar-la. Justament per això, el moviment de masses s'amplia en proporcions importants a la siderúrgia, naval, gamma blanca... amb exemples ja simbòlics com els de Sagunt, Galícia, Astúries, Euskadi, que, lligats a les llegendàries dels jornaleros andalusos i extremenys per la reforma agrària integral i per l'ocupació comunitària, mostren palesament com és d'extremament negativa la política econòmica i social del govern.

No ens trobem en un moment de replegament sindical, ni tampoc en una fase de retrocés dels treballadors, sinó de defensa de l'ocupació. I, alhora, de plantejar una alternativa de reindustrialització per al nostre país. Som un país que té recursos financers capaços de fer front a la crisi econòmica si fossin utilitzats racionalment. Tanmateix, el govern no afronta seriosament el deute a la Seguretat Social, perdona dos bilions de pessetes a les companyies elèctriques, saneja bancs en fallida per reprivatitzar-los tot seguit, fa

servir dos-cents mil milions de pessetes per aixecar la Banca Catalana i tornar-la a l'empresa privada. Nosaltres mostrem la nostra més enèrgica desautorització contra les mesures de reprivatització de RUMASA, igual com al seu dia vam saludar l'expropiació del holding.

Aquest moment d'iniciativa sindical que duem a terme té unes característiques noves: el sindicat globalitza i coordina les importants lluites de les fàbriques en accions importants com les fetes per les quaranta hores, les manifestacions de finals de novembre fins al dia 9 de febrer, on els treballadors de la SEAT, Soler Almirall, Motor Ibèrica, MEVOSA, Maquinista, etcètera —dirigits per la federació del metall— van celebrar una important manifestació a Barcelona. L'any passat, uns 7.050.000 treballadors participaren en autrs i vagues; el 37 per cent de les vagues foren en defensa del lloc de treball. Hi ha un element, però, que enfosqueix aquesta fase: la intervenció, de vegades violenta i fent servir armes de foc, de les forces d'ordre públic es generalitza perillosament. Volem plantejar decididament que les forces d'ordre públic no poden ser enviaades a resoldre els conflictes socials. Aquest mètode ha de ser eradicat totalment. I encara hi ha una altra qüestió que enterboleix l'ambient: l'abusiva i indiscriminada generalització del decret de serveis mínims amb l'objectiu d'entorpir el dret constitucional a la vaga.

Nosaltres no hem escollit pas el camí de la confrontació amb el govern. Nosaltres defensem el lloc de treball i les condicions de vida a tot areu. I així ho fem a Torredemer, a JOSA i Francino de Rubí, a la Crolla, a Torra Baladrí, a Olímpic...

El salari diferit

És que potser és agitació la nostra defensa de, per exemple, el caràcter públic de la Seguretat Social? Què volen fer-ne, de la Seguretat Social? Diuen que és a freg de la fallida. El que passa, però, és que no hi ha intenció política de sanejar-la, ni de fer ús dels ressorts perquè tots els fons

que se li deuen (un bilió cent quinze mil milions de pessetes per part dels empresaris) siguin pagats. Cal dir que el percentatge més gran d'aquesta enorme xifra bilionària el constitueixen aquells que no volen pagar, que no han concertat legalment moratòries. Això vol dir que s'ha fet l'opció política, social i econòmica de l'enfonsament de la Seguretat Social. Ja ho va dir José María Cuevas, secretari general de la CEOE, que «cal ficar un ganivet esmolat en la Seguretat Social». Nosaltres plantejarem que s'han de fer servir tots els mitjans polítics i tècnics per recuperar aquesta xifra. Per això nosaltres, Comissions Obreres de Catalunya, encentem un moviment de denúncia de tot el frau ací a Catalunya (que significa més del 39 per cent del total). La posta política és clara: privatitzar importants i rendibles àrees de la Seguretat Social, obrir via lliure als «fons de pensions», festí apetitós amb què somien les companyies asseguradores i la gran banca. I, mentrestant, què passa amb les pensions per als nostres pensionistes i ancians? Què a pocs dies d'haver-se fet pública la revisió de les pensions per a enguany, amb la qual estem en desacord per la seva escassa quantia, s'anuncia una radical modificació de l'actual sistema de pensions. La nostra posició és aquesta: qualsevol modificació de l'actual sistema de pensions ha de partir de la dada que la pensió mitjana estigui situada en un 75 per cent del sou mínim, i que hi ha un col·lectiu de mig milió de pensionistes que cobren menys de vint mil pessetes el mes; que les pensions són salari diferit de què al llarg de la vida paguen determinades quotes del sou i són, doncs, uns drets adquirits, i no pas res que calgui retreure'ls, que on cal ficar mà, ho repetim, és en la xifra astronòmica d'impagats a la Seguretat Social, i que cal esmenar totes les insuficiències intencionades existents, com l'absència de coordinació, la irracional política farmacèutica a les mans de les multinacionals, el malbaratament, la manca de planificació; que cal fer un eficaç control de la gestió de la Seguretat Social, compresa la seva tresoreria general.

Cal corregir el sistema de cotització a la Seguretat Social, que beneficia les empreses intensives en capital. És per

això que té sentit la nostra proposta que les cotitzacions girin més entorn del valor afegit de les empreses; d'aquesta manera, i amb les mesures anteriors, es pot sanejar la Seguretat Social i es pot esmenar la situació llastimosa de les pensions, tot això en el marc de la reforma progressista de la Seguretat Social. El conjunt dels treballadors, i no només els pensionistes, ha d'estar amatents a la situació, car la Seguretat Social afecta directament la seva condició treballadora. El sindicat continuarà mobilitzant entorn de tots aquests temes i presentarà les alternatives convenients.

Pel que fa als pensionistes i jubilats, ens sembla beneficiós que els sindicats puguin negociar les condicions de tota mena que afectin un col·lectiu tan important. Això comporta una nova visió política i tècnica dels Pressupostos Generals de l'Estat.

La dreta és a l'aguait

Fa falta una altra política que ajudi a sortir de la crisi, que obri el camí per solucionar el problema als treballadors i les seves famílies, que pugui generar un suport social ampli, comprès el dels sindicats, tot mantenint-ne aquests la independència. No volem exagerar ni portar malastrugança, però la dreta és a l'aguait que li arribi el dia, un dia que nosaltres no volem. No cal dir que el pagament que la dreta farà a l'administració (a la qual avui, en uns casos, aplaudeix per les seves mesures econòmiques i socials, i, en uns altres, mira d'obligar a fer que vagi més lluny) serà el suport, fins i tot formal, al cap d'Aliança Popular.

Fa falta una altra política, unes altres mesures econòmiques i socials. No poden ser, de cap manera, les expressades entorn de la Llei Orgànica de Llibertat Sindical ni de la Llei de Vaga.

La Llei Orgànica de Llibertat Sindical, tal com s'ha concebut, significa l'intent de plantejar una nova pràctica sindical per als treballadors espanyols, posant fi —a la llarga— als instruments organitzatius volguts pels treballadors espanyols, els comitès d'empresa. La Llei de Vaga, si s'aprovava, significaria

una tenalla jurídica contra els treballadors per impossibilitar-ne l'acció reivindicativa. No volem cap Llei de Vaga, i alhora exigim l'abolició dels decrets sobre la vaga de març del 1977.

Els mandats del Parlament i el govern de CIU

El balanç del govern de Jordi Pujol és extraordinàriament negatiu. Pel que fa a l'atur i la crisi, la Generalitat ha incomplert tots els mandats del Parlament de Catalunya; ha fet servir el CARIC amb un objectiu clientelar i favoritista, no ha intervingut per solucionar els problemes de JOSA de Rubí, la Ram i d'altres empreses; pel que fa a la reconversió industrial, les seves crítiques a l'administració central s'han limitat no a impugnar els continguts essencials de la restructuració, sinó a exigir-li la seva participació; el govern Pujol no ha complert els compromisos financers pactats en el seu dia amb l'administració central a les empreses afectades per les riudes de la tardor del 1982. Si la Generalitat hagués complert aquells compromisos, empreses com Suriatex i d'altres no haurien anat a l'aigua.

El Consell Executiu de la Generalitat no ha apropiat els nous mecanismes estatutaris al poble de Catalunya —ni els ha fet funcionar positivament. Els instituts dependents de la Seguretat Social funcionen irregularment; la Generalitat no desenvolupa les normatives higièniques de seguretat del treball, malgrat que les qüestions de seguretat i higiene en el treball ja estan transferides; nega la participació dels sindicats en la Comissió de Preus de Catalunya, quan això no s'esdevé pas així a d'altres nacionalitats i regions on els sindicats participen en les juntes provincials de preus; el Consell Executiu practica reiteradament i abusivament el decret de serveis mínims a sanitat (on, a tall d'exemple, quan es fa vaga s'obliga a fer que treballi més gent el diumenge o durant les nits), a transport i —no fa gaire— al personal de neteja del Departament d'Ensenyament.

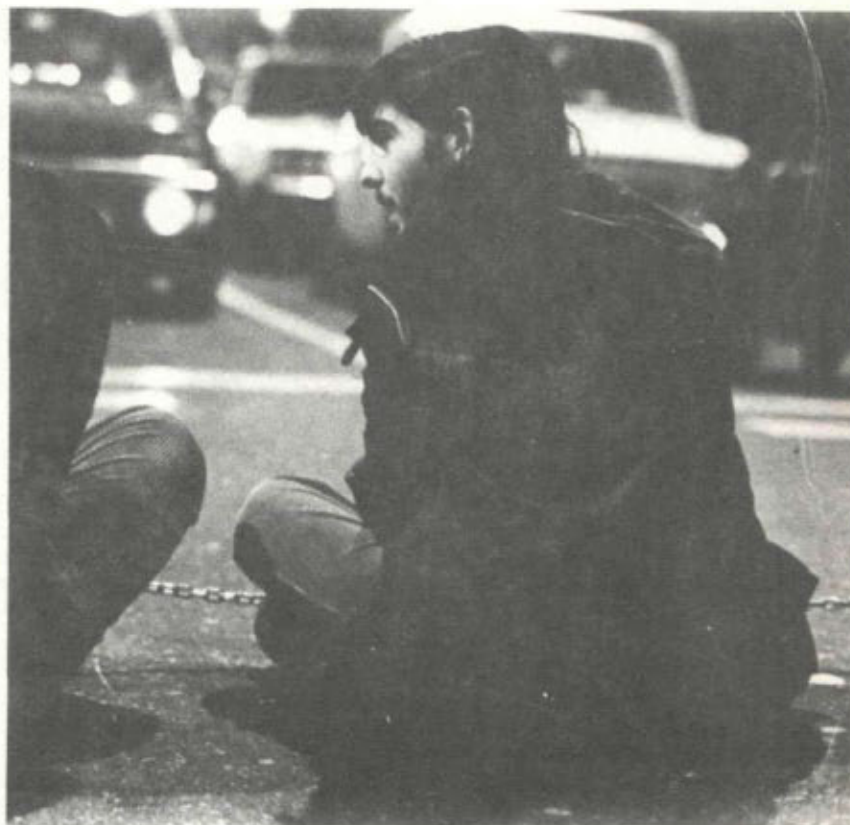
S'apropen les eleccions autonòmiques i, sobre aquest balanç negatiu, afirmem des de la nostra independèn-

cia sindical que fóra beneficiós per als treballadors i per al poble de Catalunya un canvi en la direcció política de la nostra nacionalitat, expressat en un programa i un govern d'àmplia coalició d'esquerres.

La mutació: 1. Atur i joventut

Les xifres d'atur, tant a Espanya com a Catalunya, han arribat a una situació insostenible. A Espanya hi ha més de dos milions i mig d'aturats, dels quals més del 18 per cent corresponen a Catalunya. El 50 per cent són joves d'edats compreses entre els setze i els vint-i-cinc anys, dada que mostra el drama de l'atur juvenil. Aquests fets no exigeixen només la denúncia, que també cal, sinó —sobretot— iniciativa sindical, que demani solucions i no pas pedaços. I aquesta important iniciativa sindical no pot ser només el debat acadèmic entre política de resistència i política d'alternativa, clarament inintelligible per al conjunt dels treballadors, i ineficax sobretot per als aturats. Aquest debat, si només el plantejàvem així, esdevindria un «duel de mots» intern del sindicat. Davant els atacs de tota mena contra els treballadors, certament, nosaltres resistim les atzagaïades. I hi resistim amb l'acció sindical. Resistir i prou, però, no soluciona pas cap problema si no s'ofereixen plantejaments amb què enfocar i continuar la nostra lluita. Un exemple: davant una proposta salarial al centre de treball que ens fa l'empresa, nosaltres hi oposem la nostra plataforma, les nostres peticions. Aquell «duel de mots» no apareix a la fàbrica. I si allí no té lloc aquest tipus de debat, qui som nosaltres per inventar-nos un estil que no té res a veure amb el centre de treball? Quina és, doncs, la nostra línia sindical?

La definida en trets generals com a política de solidaritat. Hi ha qui ha volgut interpretar aquests plantejaments com una «solidaritat entre les classes», entre treballadors i empresaris. Això és totalment erroni, és fals. Diuen que aquesta política és la que planteja el govern. Si tots dos supòsits fossin certs, ¿per què impulsem les lluites que es porten a terme? La pràctica que fem —i la pràctica és el que val— desauto-

ritza les interpretacions interessades, falses, que es fan de la política de solidaritat. Convé que en aquest cas, com en tots, la nostra discussió es basi en les dades, en els fets, allà on sí que hi ha claredat entre els treballadors. Ells ens han votat successivament entorn d'aquesta política allà on hem guanyat amplament.

La mutació: 2. Política de solidaritat

Què és la política de solidaritat? Té, entre d'altres objectius, el de la consecució d'un sistema productiu i de consum diferent de l'actual, que «suposi un nou model de desenvolupament i que estigui integrat en un nou ordre econòmic internacional». I per a això, «els objectius econòmics i socials de les CCOO se centren a aconseguir una transformació estructural orientada a assolir un nou model de desenvolupament més racional, més just, que permeti impulsar la democràcia econòmica i social en tots els àmbits». Per això, la política de solidaritat parla de «la transformació de les estructures productives o la reforma agrària o la fiscal fins a les reformes del sistema financer, de les estructures comercials, així com la transformació econòmica i el nou paper del sector públic». Això és, en negre sobre blanc, la política de solidaritat, justament el contrari de la solidaritat entre les classes, de la solidaritat amb els capitalistes. On pot estar, doncs, el problema? Potser en el finançament de la política de solidaritat? Anem-ho a veure: en primer lloc, nosaltres no plantejem que s'hagi de crear cap impost sobre el factor treball sota cap tipus de modalitat; en segon lloc, el fons planteja pregonas modificacions de la reforma fiscal, la creació d'un mercat hipotecari, la reforma del sistema financer i un nou paper assignat a les caixes d'estalvi i la nacionalització de la banca. Què té a veure això amb la «solidaritat entre les classes»? A més a més, però, el fons «no pretén contemplar accions protectores que són missió de l'Estat, ni volem que sigui una font de finançament de les empreses».

La política de solidaritat és una política de classe, pregonament transformadora a la llum de les dades que ara expliquem. Les idees que han ter-

giversat intencionadament aquesta política no s'aguanten.

La mutació: 3. Les lluites provoquen canvis

En la manca d'explicació de la política de solidaritat tenim responsabilitat els qui hem fet un debat acadèmic i només en cercles reduïts i no pas al calli de la pràctica sindical dels treballadors a les fàbriques. La política de solidaritat és una política estratègica. Absolutament fonamental per a la classe obrera que avui existeix realment, i no en el paper o en el cap d'uns quants. Ho repeteixo: la classe obrera que existeix en realitat. No és que avui hi hagi «una altra classe obrera». No és pas aquest el problema. El quid de la qüestió és que, igual com tot canvia i es transforma, així també l'estructura de la classe es troba en permanent mutació, entre altres coses a causa dels efectes de les seves lluites. En una societat tan canviant com aquesta, la classe obrera no pot romandre immòbil. I aquests canvis que s'esdevenen, compresos els culturals, fan que els treballadors d'avui tinguin potencialitats noves, nous recursos, més capacitat tècnica, més gran preparació —en suma— per encapçalar les necessàries transformacions per què lluitem.

La mutació: 4. En síntesi

A la classe treballadora hi ha una profunda mutació: augmenten els indirectes en relació percentual amb els treballadors directament lligats a la producció, desapareixen antigues categories i velles professions, el pes dels serveis creix en relació al sector industrial, els treballadors agrícoles baixen en nombre, apareixen masses in-gents de treballadors en precari, d'economia submergida, d'autònoms, de pensionistes, masses enormes d'allò que abans se'n deia «pobres de solemnitat»; la joventut, quan s'incorpora a la feina —que per a ells és un bé escàs i rar— aporta noves valors que ben poc tenen a veure amb les tradicionals; la dona i la seva recent incorporació al mercat de treball (d'on avui va essent substituïda gradualment) ha generat noves condicions; les noves

tecnologies generen un treballador nou, per dir-ho així; tots aquests factors requereixen una detallada anàlisi sindical (àdhuc sociològica, al servei d'aquella) per saber quin tipus d'iniciativa sindical global cal a partir d'ara.

Amb aquesta diversitat de treballadors, els que realment existeixen, amb els que comptem per elaborar les nostres propostes actuals i futures; tot aquest tipus d'assalariats —aturats o no, perceptors o no de pensions— constitueixen el col·lectiu que cal defensar. Per aquesta senzilla raó, basada en dades, nosaltres hem enraonat sempre de la defensa del conjunt dels treballadors fent prevaler —és clar— els més desfavorits: els que estan aturats —i dins aquests els qui no tenen cobertura—, els jubilats, els afectats pel sou mínim, els que tenen els sous més baixos als convenis, la dona davant la discriminació real que continua tenint en relació a l'home. Naturalment, aquí és on ensopeguem amb interessos, pràctiques i opinions corporatives, situades —o no— a sindicats grocs o gremials.

La defensa global de tots els assalariats

En la defensa integral del conjunt dels treballadors, el nostre sindicat ha fet un pas endavant d'especial significació. Ja no som —com dèiem al segon congrés— una organització que es preocupa pels problemes dels qui tenen feina. Apareixem com un sindicat que lluita contra l'atur —i ho som. Fins i tot els pocs exemples de creació d'ocupació a fàbriques com Maquinista o els Ferrocarrils de la Generalitat reforcen això que diem, i convé multiplicar aquests exemples. Tota l'acció contra l'atur ha fet, per exemple, que es dediquessin determinats diners a l'ocupació comunitària a través dels Pressupostos de la Generalitat (obra que depèn, gairebé en exclusiva, de nosaltres, que sempre l'havíem reivindicat); com també és obra nostra la reivindicació d'ordre assistencial pel que fa a beques, transports, lluita contra els desnonaments, i igualment l'acció protectora que sorgí del «fons especial» dels quinze mil milions de pessetes.

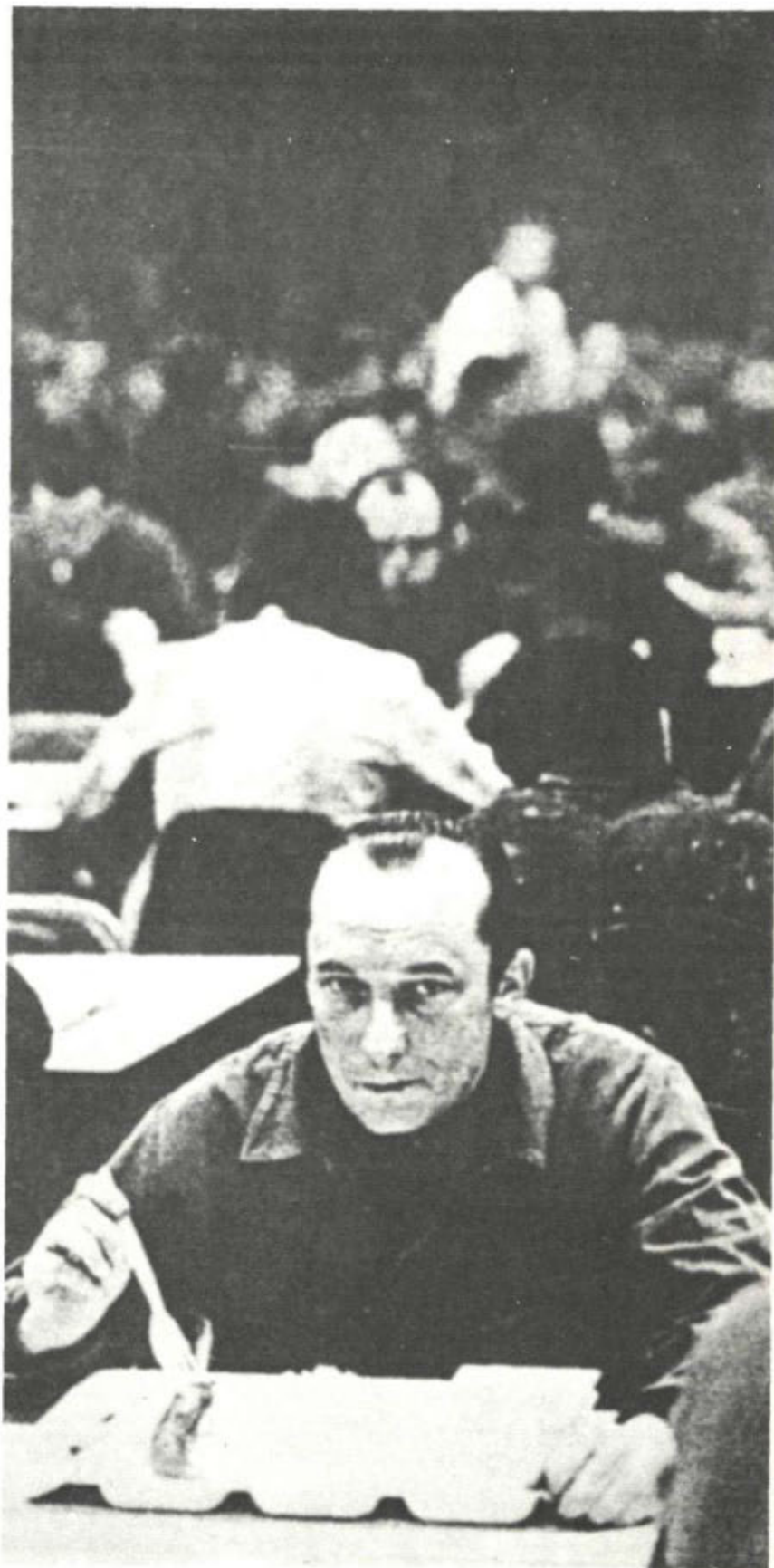
No magnifiquem pas res: senzilla-ment, repassem alguns assoliments

(per modestos que siguin) que hem aconseguit. I ho afirmem quan —des d'alguns sectors— gairebé fa la impressió que, o bé la responsabilitat de l'atur és obra nostra, o nosaltres no fem res contra l'atur. Que encara no hem pogut incorporar els aturats en massa a la vida sindical és un fet. Entre altres coses perquè la situació cultural en què queda el treballador en perdre la feina és força complexa, fins i tot a efectes psicològics. Millorar les nostres alternatives, el nostre tipus de lligam amb els parats, ha de ser una qüestió permanent per a tots nosaltres.

I en la línia de la defensa de tots els treballadors no podem negar que hem fet un salt endavant en la problemàtica dels pensionistes, amb noves perspectives. Com també és obra del sindicalisme (i aquí tenim una gran responsabilitat d'ordre positiu) que a convenis com el d'arts gràfiques es lluités per l'equiparació de les categories en la paritat entre l'home i la dona. També són uns exemples, dades que cal no magnificar, però que sí que les hem de ressenyar perquè apunten una nova realitat i una nova tendència.

Amb totes les dificultats i inèrcies que es vulgui, som un sindicat que actua en la defensa global de tots els asalariats. És en aquest sentit que té virtualitat la línia d'acords generals. Lògicament, hi ha acords bons, regulars i dolents, com —igualment— s'esdevé amb els convenis d'empresa i ram. Els acords, però, com els convenis, no són pas més bons o més dolents per la seva condició de ser «acords generals», sinó pels seus continguts. I la valoració dels acords sempre cal fer-la en relació a l'interès comú, al de tots els treballadors, i en la situació concreta expressada en una determinada correlació de forces.

Els diversos col·lectius tenen interessos específics legítims. Però la dada que ens ha d'interessar és com compatibilitzem i coordinem la defensa d'aquells interessos específics amb els del conjunt de tots els treballadors. Per això, entre d'altres coses, els nostres clàssics sempre han parlat del pes de les rendes salarials en la renda nacional. ●

Indicis d'una transformació: innovacions i permanències

Transcripció: Francesc Roca, amb la col·laboració
d'Emili Gasch

Uns «indicis», una «aproximació» i només «quantitativa» no poden ésser res més del que prometen. La sensació que vivim una «profunda mutació», segons l'informe general al III congrés de la CONC, pot ésser només una sensació, si no hi ha, al darrera, un coneixement aprofundit i participatiu de les transformacions de la classe obrera catalana i, doncs, de la formació social catalana. El que presentem és un recull ordenat de vint taules estadístiques seguides d'uns breus comentaris. La qualitat —i, doncs, la fiabilitat— de la informació quantitativa és molt diversa. Ara: el que ens interessa són els «indicis», els

senyals. I tots els indicis semblen anar en una mateixa direcció: hi ha un conjunt de fets nous, d'innovacions, que poden originar —o que ja ho han començat a fer— una mutació històrica i, alhora, hi ha unes permanències, uns fets de llarga durada que no tan sols persisteixen, sinó que es refermen amb més força. Cal destriar entre els fets nous: no són, globalment, ni signe de retrocés ni signe d'avenç. Cal analitzar les permanències: no tot el que persisteix, no tot el que resorgeix és positiu, o és negatiu.

El recull que segueix s'ordena en cinc seccions i dos annexos. La

primera secció es titula «Salaris, preus i guany» i es compon de les taules 1 a 3. La segona secció és dedicada a «L'exèrcit industrial de reserva» actual i comprèn les taules 4 a 8. L'atur juvenil i el treball femení hi són tractats, però també les desigualtats Catalunya/Espanya dins la crisi. La tercera secció és «La població com a signe». O com a pista, que pot ésser falsa, però que, sempre, cal seguir. Es compon de les taules 9 a 12. La quarta secció és dedicada a les «Falses solucions». Se'n quantifiquen tres: la disminució de la cobertura de l'atur, la inversió pública desequilibradora i l'economia submergida. Consta, doncs, de tres taules: de la 13 a la 15. A la cinquena secció s'analitza sistemàticament la resposta popular: és la «Lluita obrera». Comprèn les taules 16 a 20. En un cas (taula 17) hi ha una comparació internacional. L'annex I, és una perllongació de la primera secció. Es titula «Els usos de l'excedent empresarial» altres que la inversió productiva. L'annex II està lligat a la cinquena secció. Tracta de presentar el marc quantitatiu de l'evolució del moviment obrer internacional en el període 1900-1980 utilitzant una variable: les vagues.

FONTS

1 a 3: A. Garrido, E. Sanromà i J. Trullén: articles a *El Món* (30 desembre 1983) i *Banca Catalana/Revista econòmica*, núm. 68 (1983) □ 4 a 8: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball: *Butlletí d'ocupació i Full mensual d'ocupació* (1981-1983) □ 9 i 10: Institut central d'estadística i documentació: *Butlletí* (1983) □ 11: *Revista española de investigaciones sociológicas*, núm. 22 (1983) □ 12: Avenç del Cens del 1981 □ 13: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball: *op. cit.* □ 14: J. Robins: article a *Ceumt. La revista municipal*, núm. 48 (1982) □ 15: Instituto Nacional de Estadística: *Encuesta de presupuestos familiares* (1973-74) i A. Lafuente, a *Boletín de estudios económicos* núm. 111 □ 16 i 17: OIT: *Anuario estadístico* (1982) i *Bulletin d'informations sociales* (1983) □ 18 i 19: Dossier sobre eleccions, a *Lluita obrera* (núm. 9, 1982 i s.n. 1983) □ 20: Avenç del Cens del 1981 □ Annex 1: A. Garrido et al: *op. cit.* □ Annex 2: F. Roca: «El Primer de Maig i el moviment obrer», al catàleg de l'exposició «1 de maig i moviment obrer 1890/1981» (Ajuntament de Barcelona. Serveis de cultura, 1981)

I. SALARIS, PREUS I GUANY

1

ASCENS I BLOQUEIG DELS SALARIS

Espanya 1973-1982

Percentatge de variació sobre l'any anterior

	<i>Salari nominal</i>	<i>Salari real (t)</i>	<i>Salari deflactat (t-1)</i>
1973	18,6	4,8	8,3
1974	25,6	9,6	13,5
1975	27,3	10,3	11,6
1976	26,8	11,8	9,8
1977	27,6	3,1	12,6
1978	25,4	5,6	0,9
1979	22,5	6,8	2,7
1980	16,2	0,7	0,5
1981	15,4	0,8	— 0,1
1982	14,0	— 0,4	— 0,6

1

Fins al 1979 hi ha augments relativament importants dels salaris reals. Ara, el 1977 es produeix una inflexió que trenca la marxa en ascens 1973-1976, que, de fet, continua la direcció dels anys anteriors, en què la classe obrera aconsegueix sortir dels baixíssims nivells que la dictadura del capital li imposà el 1939. Causes de l'ascens? ¿La forta pressió sobre un mercat de treball amb una població excedent reduïda —per diverses raons— al mínim? ¿Les elevades taxes de creixement del PIB? ¿La força —per uns anys— dels sindicats (para-estats, de motlle feixista, però amb una munió de càrrecs electes, amb direcció democràtica fins a cert nivell)?

D'ençà del 1980, un bloqueig, un fre en el creixement dels salaris. La qual cosa no significa una caiguda, un desgavell.

El 1982, per primer cop, hi ha un «creixement» negatiu, si ens fixem en els increments salarials deflactats no amb l'increment de preus del mateix any (*t*), sinó amb l'increment de preus de l'any anterior (*t-1*), el bloqueig apareix abans del 1980: concretament el 1978, i continua amb un signe negatiu des del 1981.

2

SALARIS I EXCEDENT

Espanya 1973-1982

En percentatge del PIB c.f.

	<i>Salari</i>	<i>Excedent</i>	<i>Cotitzacions socials</i>
1973	45,6	44,4	10
1974	45,4	44,7	9,9
1975	45,8	43,1	11
1976	46,3	41,9	11,8
1977	45,8	41,9	12,4
1978	44,8	42,4	12,8
1979	44,3	42,4	13,3
1980	43,1	43,3	13,6
1981	—	43,3	—
1982	41,4	44,6	19

La participació dels salaris dins la renda total (dins del Producte Interior Brut, mesurat segons el cost dels factors de producció) puja fins al 1976 i baixa des d'aleshores. L'excedent total baixa fins al 1977 i es recupera després. Les cotitzacions socials augmenten constantment en el període 1973-1982. L'estat del benestar no ha dit, doncs, la seva última paraula, si ens fixem en els fets reals, en la pràctica (per bé que els publicistes del neoliberalisme l'han «matat» des dels grans mitjans de difusió diverses vegades).

3		
LA CAIGUDA DE LA INVERSIÓ		
Espanya 1973-1982		
Taxa de creixement real		
	Total	De «famílies» i «empreses no financeres»
1973	12,6	14,1
1974	10,6	22,4
1975	-3,6	-7,4
1976	-1,4	-2,1
1977	-4	-8,3
1978	-5,2	-10,2
1979	-1,6	-1,0
1980	1,6	5,8
1981	-5,9	0,1
1982	-1,8	-4,3

3

L'excedent es recupera, ho hem vist, d'ençà del 1978. En canvi, la inversió total baixa d'ençà del 1975 i ja no es recupera (excepte: 1980). El bloqueig salarial no ha significat l'augment de les taxes d'inversió. L'augment de l'excedent —que té múltiples destinacions— no significa pas l'augment de la inversió. Si ens fixem en la inversió de «famílies» i «empreses no financeres» (és a dir: si s'exclouen les empreses financeres), les oscil·lacions són més fortes: la caiguda de la inversió el 1975 és més gran, la petita recuperació del 1980 s'allarga fins al 1981. En conjunt, la caiguda de la inversió, a desgrat de la recuperació de l'excedent, és un dels fets més preocupants dels darrers deu anys. (Sobre l'ús de l'excedent que no és invertit: Annex 1.) I es demostra, per si calia, un cop més, que la moderació salarial no implica mecànicament l'augment de la inversió.

II. L'EXERCIT INDUSTRIAL DE RESERVA

4

ESPANYA: UNA OCUPACIÓ DUAL

Variació, en milers de llocs de treball (1982)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Catalunya	— 1,3	— 41,5	3,6	— 31,3	— 78,5
Illes Balears	0,6	0,7	— 8,3	6,7	— 0,3
País Valencià	2,3	— 25,8	0,9	— 1,0	— 23,6
Euskadi	— 1,4	— 9,1	— 5,6	0,9	— 15,2
Madrid	— 0,3	— 27,5	— 1,4	73,0	43,8
Espanya	1,2	— 128,4	— 34,5	90,9	— 70,8

4

L'evolució negativa de l'ocupació a Espanya (70,8 milers de llocs de treball perduts el 1982, per exemple), no és uniforme. De fet, hi ha una dualitat que té els seus pols a Catalunya-País Valencià i Euskadi d'una banda, i Madrid de l'altra. A Catalunya, pèrdua de 41,5 milers de llocs de treball a la indústria i 31,3 als serveis. Al País Valencià 25,8 i 1,0 respectivament. A Madrid, en total, hi ha un saldo de 43,8 milers de llocs de treball nous.

5

DESIGUALTATS DINS LA CRISI

Percentatge d'atur sobre població activa (1982)

Catalunya	21,2
Illes Balears	13,9
País Valencià	18,7
Euskadi	19,7
Madrid	16,5
Andalusia	21,0
Espanya	17,1

5

La dualitat de l'evolució de l'ocupació es manifesta, és clar, en la diferent incidència de l'atur. La xifra de Catalunya (21,2) és la més alta d'Espanya (superior a la d'Andalusia) i la del País Valencià ocupa el tercer lloc. A Euskadi, el percentatge és, també, prou elevat. En canvi, l'atur, a Madrid, se situa per sota de la mitjana espanyola. D'on, una de les causes de l'interès de catalans i bascos per resoldre autònomament els seus propis afers, i una possible explicació de l'escàs interès de Madrid per la seva pròpia autonomia.

6

L'ATUR S'ESTÉN

Catalunya, 1977-1983

Milers de parats

	Atur registrat	Atur estimat
1977	110	103
1978	153	167
1979	196	221
1980	240	309
1981	298	390
1982	319	491
1983	432	481

7

JOVES SENSE FEINA

Catalunya, 1983

Milers

Població activa	2.307
Atur	432
Joves sense feina	220

Percentatge d'atur juvenil sobre l'atur total registrat: 51 %

6

L'extensió creixent de l'atur dins la societat catalana s'ha produït en un lapse molt curt. L'atur registrat es quasi duplica entre el 1977 i el 1979, i es torna a multiplicar per dos entre 1979 i 1983. L'any 1983, el del «canvi», porta més de 100.000 nous parats. L'atur estimat es multiplica gairebé per cinc entre el 1977 i el 1982. I baixa lleugerament el 1983. Ara: també continua, el darrer any, la caiguda de la població activa. Els actius eren 2.318 milers el 1982 i 2.307, el 1983.

7

El 51 % de l'atur és juvenil. Més de la meitat dels parats, a Catalunya, tenen menys de vint-i-cinc anys. En part el fet s'explica perquè «estem en la cresta de l'onada demogràfica a Barcelona i la seva anella industrial, on la joventut representa una part importantíssima de la població». Ara: la qüestió és més àmplia. De fet, «la joventut és el sector social que està més afectat per tots els àmbits de la crisi: atur, fracàs escolar, lògica de comportaments familiars i socials», i «abordar el problema de la joventut significa, arribar a la matriu de la crisi» (Eduard Jiménez: «Informe sobre la joventut», *Treball*, 761-62).

8

DONES, TREBALL I CRISI

Catalunya, 1970-1982

a) Taxa d'activitat:

Percentatge d'actius sobre població total

	1970	1981	1982
Femenina	18,2	30,8	32,1
Masculina	75,9	73,6	72,1

b) Variació de la població activa, 1981-1982. En milers:

Femenina	46,4
Masculina	— 21,0

c) Atur per grups d'edat i sexe, 1982. En percentatge:

	16-19	20-24	25-54	Més de 54	Total
Homes	59	40	12,2	11,7	18,5
Dones	67,6	36	16,1	7,5	26,6

La població activa femenina, d'ençà del 1970, ha augmentat considerablement: fins gairebé doblar (a i b). A desgrat del creixement lent de la producció, amb la disminució salarial que no cessa. Aquesta és una veritable mutació històrica que representa l'entrada de les masses femenines en el treball extra-domèstic i, doncs, en la política de masses. Ara: l'atur entre les dones és més gran que entre els homes en dos grups d'edats: el de 16-19 anys i el de 25-54 (c). La «crisi» actua com a fre de la mutació, però no pot impedir-la? ¿O és la necessitat del sistema d'ampliar l'exèrcit industrial de reserva l'origen de la mutació?

III. LA POBLACIÓ COM A SIGNE

9

MENYS NATALITAT, MÉS CATALANITAT

Taxa (naixements per mil habitants)

	1975	1979	1981
Catalunya	19,7	14,8	11,4
Espanya	18,9	16,1	14,1
Barcelona	19,3	13,2	
Badalona	24	19,3	
Cornellà de Llobregat	20,9	15	
L'Hospitalet de Llobregat	22,4	16,7	
Santa Coloma de Gramenet	26,4	20,3	

10

CAIGUDA DE LA MORTALITAT

Taxa (morts per mil habitants)

	1971	1981
Catalunya	9,0	6,7
Espanya	8,9	7,6
Baix Llobregat		5,0
Vallès		5,7
Priorat		14,0

9

La natalitat catalana era superior a l'espanyola el 1975: ho explica una població més jove amb una cultura marcada encara per les pautes reproductives del món rural del sud. El 1979 i el 1981, la relació s'inverteix. La crisi és més forta a Catalunya? L'adaptació a les pautes de la civilització urbana, molt ràpida? ¿El teixit social català té, en períodes de lluita social intensa, una gran capacitat d'integració cultural? A algunes de les ciutats catalanes més importants (demoграфícament) el comportament és similar: les altes taxes del 1975 experimenten reduccions similars. El lent creixement econòmic dels darrers anys ha permès, gratant una mica, redescobrir una societat «diferent».

10

L'espectacular caiguda de la taxa de la mortalitat a Catalunya en deu anys (baixa un 2,3 per mil; a Espanya, només l'1,3 per mil) és un fet que caldria analitzar amb cura. De segur, els factors extrasanitaris (rejoeniment de la població, lent creixement econòmic) hi tenen una part important. Però, també, cal tenir en compte l'augment de la «consciència sanitària» de la població treballadora, i la millora de l'oferta. Comparar la mortalitat del Baix Llobregat amb la del Priorat és, és clar, comparar dues piràmides de població molt diferents. Però no sempre i arreu, les poblacions obreres joves tenen caigudes de la taxa de mortalitat tan espectaculars.

11

FI DE LES MIGRACIONS

Saldo migratori en milers d'habitants

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Barcelona	47,2	26,8	4,9	12	1	-2,2	-8,7
Tarragona	6,6	4,6	2,6	4,3	3,2	3,1	-0,7
València	15,4	11,1	5,3	7,6	6,2	4,5	2,2
Alacant	5,8	3,4	1	5,3	2,9	2,5	1,9
Biscaia	10,5	7,2	5	-0,1	-4,2	-6,1	-6,7
Madrid	31,1	28,9	7,9	17,7	10,7	11,6	5,7

11

El 1974, el saldo migratori encara es traduïa en 47.200 nous habitants a la província de Barcelona, 6.600 a Tarragona, 15.400 a València i 5.000 a Alacant. L'any següent —1975— el saldo era, a Barcelona, gairebé un 50 % inferior. D'ençà del 1976 hom pot parlar de la fi de les migracions a Catalunya i només d'un lleuger manteniment del saldo positiu al País Valencià. D'ençà del 1979, hi ha retorns —saldo negatiu— a Catalunya i un saldo positiu ben minso al País Valencià. En resum si, per primer cop d'ençà de finals del segle XVIII, el flux de nouvinguts a l'àrea catalana experimenta una interrupció, ens trobariem davant d'un fet excepcional. Ara: el que significaria realment un canvi històric profund fóra que la situació iniciada el 1976 tingués una llarga durada.

12

CATALUNYA: MÉS TÈCNICS I MÉS OBRERS INDUSTRIALS

Percentatge sobre població ocupada (1981)

	Catalunya	Espanya
Tècnics	12,1	11,3
Empleats i comerciants	25,9	22,1
Obrers industrials	43,9	37,5
Pagesos	5,7	15,5
Treballadors dels serveis	9,0	10,2

12

L'avenç del cens del 1981 ens permet xifrar la població activa i la població ocupada a Catalunya.

Només el 83,5 % dels actius estaven ocupats el 1981. La població ocupada, aleshores, es distribuïa de la forma que s'indica al quadre: hi ha més del doble de tècnics que de pagesos; els empleats (14,8 %) i els comerciants (11,1 %) són una quarta part dels actius; els obrers industrials, a desgrat del rapidíssim canvi tecnològic, i de la crisi industrial, constitueixen gairebé la meitat de la població activa (43,9 %). Per al conjunt d'Espanya, els percentatges varien: a Espanya hi ha un xic menys de tècnics que a Catalunya, menys empleats (12,4 %) i comerciants (9,7 %) i, sobretot, menys obrers industrials, a desgrat de l'onada industrialitzadora iniciada el 1963. En canvi, el percentatge de població activa agrària és relativament elevat.

IV. FALSES SOLUCIONS

13	
COBERTURA DE L'ATUR: EN PERILL	
Catalunya	
<i>Percentatge sobre l'atur registrat</i>	
1980	62,3
1981	56,2
1982	48,7
1983	37,7

13

La sobtada caiguda de la cobertura de l'atur cal atribuir-la a l'augment de l'atur juvenil i a un «èxit» puntual de l'opció conservadora-neoliberal (que dominà a sectors importants de la desapareguda UCD, i domina avui a una ala del PSOE i a tota la plana major de les formacions polítiques de la dreta). Ara: aquest «èxit» pot obrir el pas a una situació social molt inestable, de la qual la delinqüència, amb totes les seves variants, n'és, només, un símptoma. Passar, en tres anys, d'un 62 a un 37 % de cobertura de l'atur, a Catalunya, és, potser, un dels fets més negatius de la situació actual.

14	
L'ESPAI DE LA DRETA	
REGIONALITZACIÓ DEL «PRIMER PLA D'OBRES PÚBLIQUES DE LA GENERALITAT»	
En pessetes (1981)	
	<i>Inversió per càpita</i>
Regió I (Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès)	885
Regió II (Empordà, Garrotxa, Gironès, la Selva)	1.194
Regió III (Alt Camp, Garraf, Penedès, Tarragonès)	1.099
Regió IV (Baix Camp, la Conca, Priorat, Ribera)	2.909
Regió V (Ebre, Montsià, Terra Alta)	6.666
Regió VI (Cerdanya, Osona, Ripollès)	1.183
Regió VII (Anoia, Bages, Berguedà, Solsonès)	9.094
Regió VIII (Garrigues, la Noguera, Segarra, Segrià, Urgell)	1.200
Regió IX (Alt Urgell, Pallars, Vall d'Aran)	4.896

14

La Generalitat a mans de la dreta ha invertit en el seu espai electoral. El mapa del Primer Pla d'Obres Públiques de la Generalitat és el mapa dels votants de CiU. Podia ésser d'una altra forma? ¿Un govern minoritari pot fer política per a la majoria, per a tot el territori? Ara: la distorsió s'ageganta si comparem el pes relatiu de cada regió dins el conjunt de l'atur i dins el conjunt de la inversió ponderada. A la regió I es concentra el 78,7 % de l'atur registrat a Catalunya. A aquesta regió només hi arriben 885 pessetes per habitant del Pla d'Obres Públiques de la Generalitat. Vi-ceversa: a tres regions (V, VII i IX), que totalitzen el 4,7 % de l'atur català, hi arriba una mitjana de més de 7.000 pes-setes per habitant.

15

L'ECONOMIA SUBMERGIDA: DUES ESTIMACIONS

Percentatge del PNB (Espanya, Catalunya)

a)	1973. Model fiscal (INE):	25,34
	1978. Model Tanzi (Lafuente):	22,9
b)	1973. Distribució regional:	
	Catalunya-Balears	19,2
	País Valencià	27
	Canàries	29
	Madrid-Castella	33,7
	Espanya	25,3

15

Els estudis sobre l'economia submergida són, al nostre país, pràcticament inexistents. Les estimacions —1973 i 1978— que parlen de més d'un 20 % del PNB, en canvi, corroboren el que és públic: cal acarar-se a un fenomen de dimensions enormes, que, tal com ho subratlla Romà Oltra al número 87 de *Nous Horitzons*, pot significar un gran pas enrera, una gran falsa sortida de la crisi actual.

Un aspecte no gens negligible de l'economia submergida és la seva distribució a l'espai. Segons un treball de l'Institut Nacional d'Estadística referint al 1973, la regió amb més economia submergida era Madrid (i no, tal com podria semblar d'entrada, Catalunya o el País Valencià, on predomina la petita indústria). Per a l'INE, economia submergida és equivalent a ocultació fiscal de qualsevol tipus d'ingrés. A Madrid (i a Canàries) i, a desgrat de la presència de l'aparell central de les administracions públiques, el nivell d'ocultació, de frau, és més gran.

V. LLUITA OBRERA

16

VAGUES I VAGUISTES

Espanya, 1973-1982

	Vagues	Vaguistes (milers)	Dies de vaga (milers)
1973	731	303	1.081
1974	2.009	557	1.749
1975	2.807	504	1.815
1976	3.662	2.556	12.593
1977	1.194	2.955	16.642
1978	1.128	3.863	11.551
1979	2.680	5.713	18.917
1980	2.103	2.287	6.177
1981	2.201	2.005	5.154
1982	1.965	1.182	2.786
Gener-febrer 1984	321	900	1.700

Les estadístiques de vagues i vaguistes són susceptibles de múltiples interpretacions. Per exemple, no hi ha acord a definir una única relació entre l'evolució de les vagues i el cicle econòmic. Ara: si parlem de la xifra absoluta de vagues (fent abstracció de la mida de l'empresa, i de la duració de la vaga) és possible dir que, d'ençà del 1974, la xifra —elevada— supera sempre les 2.000, amb una punta el 1976 i un retrocés relatiu el 1977-78.

Pel que fa al nombre de vaguistes, el creixement és constant entre el 1973 i el 1979. Els acords de la tardor del 1979 (anomenats Acords de la Moncloa) haurien influït, potser, en el nombre de vagues, però no en el nombre de vaguistes. L'estadística d'homes i dies de vaga (important, car una vaga pot ésser gran però curta) ens parla d'una conflictivitat persistent i creixent fins al 1979. I d'un canvi, després.

Els dos primers mesos del 1984 donen una xifra relativament petita de vagues però una xifra de vaguistes i d'homes-dia de vaga prou importants. (I encara ho foren més si ponderessin aquestes xifres amb l'evolució descendent de la població activa i el creixement continu de l'autor.)

17			
EUROPA: VAGUES I VAGUISTES			
1982			
	Vagues	Vaguistes (milers)	Dies de vaga (milers)
Gran Bretanya	2.873	1.527	7.197
Alemanya Federal	—	59	15
França	—	467	2.327
Itàlia	1.747	10.483	18.563
Portugal	602	403	749
Bèlgica	132	30	216
Finlàndia	1.212	165	207
Dinamarca	100	53	92
EUA	2.568	1.080	24.730
Japó	944	215	538
Canadà	677	444	5.795
Israel	112	838	1.814

A l'Europa del 1982 les vagues —mesurades per qualsevol dels tres índexs— tenen un volum un xic inferior al 1978 però superior al 1970. (Font: Anuaris de l'OIT.) És a dir: el canvi de conjuntura del 1973 no ha modificat substancialment la nova etapa del moviment obrer iniciada vers el 1967-1969. (Vegeu: Annex 2.) Només Alemanya es manté aïllada, al marge d'aquest moviment general (i aquest fet pot explicar algunes particularitats de la vida política alemanya).

Les xifres d'altres països o d'altres continents indiquen que Europa és capdavantera, però que —del Canadà a Israel— les xifres són elevades.

18

ELECCIONS SINDICALS A CATALUNYA
 Percentatge sobre el total de delegats elegits

	1978	1980	1982
Ccoo	41,7	36,2	37,4
Ugt	11,1	25,3	28,9
Uso	2,9	7,6	3,7
No afiliats	11,1	26,3	23,8

18

Comissions Obreres ha guanyat sempre les eleccions que se celebren als centres de treball de Catalunya. I el 1982 aquest sindicat recupera part del percentatge perdut el 1980, a desgrat del triomf, a les eleccions generals, del Psoc (i de la forçada identificació Psoc-Ugt). El percentatge de delegats no afiliats fa un salt el 1980 —i passa al davant d'Ugt— i retrocedeix, lleugerament, després. A Uso li és difícil augmentar el seu espai, car no és l'únic sindicat que exhibeix la bandera de la independència.

19

ELS SINDICATS, PER BRANQUES
 Catalunya, 1982

	Delegats	% del total	Ccoo	Ugt	No afiliats
Metall	6.838	25,2	38,5	31,1	23,7
Tèxtil	4.296	15,2	40,2	29,6	20,6
Química	3.449	12,2	39,1	21,9	31,9
Alimentació	1.914	6,7	38,8	34,1	20,3
Banca	1.461	5,1	30,2	20,4	25,9
Transport	1.425	5,0	36,5	36,7	14,1
Arts gràfiques	1.373	4,8	37,5	22,4	31,4
Construcció	1.189	4,2	52,3	26,3	14,2
Comerç	989	3,5	25,9	32,3	30,0
Sanitat	960	3,4	24,7	19,3	42,2

19

El 51 % dels delegats sindicals pertanyen a les tres primeres branques: metall, tèxtil, química. A totes tres el pes de Ccoo és superior a la mitjana. Només en dues branques (de les deu més importants) Ugt supera a Ccoo: transport (per 0,2 %) i comerç. Només a una sola branca els no afiliats guanyen: sanitat. Només a un sector, un sindicat té majoria absoluta: Comissions Obreres, al sector de la construcció. A les branques on Comissions és dèbil (comerç i sanitat) el pes important no és d'Ugt, és dels no afiliats.

Sobre el paper, si només comptéssim les xifres, tota iniciativa d'Ugt que no compti amb Ccoo sembla abocada a la llarga al fracàs. I, al mateix temps, per a tirar endavant grans accions, Ccoo necessita acords puntuals mínims amb Ugt. En la pràctica ni una cosa ni l'altra no són certes, perquè, afortunadament, les estadístiques no manen.

20		
ESTUDIANTS, TREBALLADORS		
Catalunya, 1981		
a)	Població escolaritzada	1.434.881
	Població ocupada	1.841.893
b)	Catalunya	Espanya
	Analfabetisme	6,3 % 7,9 %
	Sense cap estudi	7,9 % 23 %

20

L'escolarització en massa de la població catalana (iniciada a Barcelona al primer terç de segle) ha estat accelerada per la democràcia. La xifra d'escolars —des dels jardins d'infància fins a les universitats— s'acosta, per primer cop a la història, a la xifra de treballadors. (Persisteixen, però, unes bosses d'analfabetisme importants: el 6,3 % dels majors de deu anys a Catalunya —el 7,9 % a Espanya. I el percentatge dels qui declaren no tenir cap mena d'estudis continua essent important.)

El tòpic «estudies o treballes»? és una realitat que cal analitzar amb cura. Si el treball ha estat sempre una veritable escola, avui l'escola és un treball que ocupa bona part de la població. Si el treball ha estat l'espai de la lluita obrera, l'acció dels treballadors ha obert uns nous espais: les escoles, que són, a la seva vegada, un nou marc conflictiu, esdevenen un territori per a la conquesta de la llibertat.

Annex 1: ELS USOS DE L'EXCEDENT EMPRESARIAL

L'excedent empresarial augmenta d'ençà del 1977. La inversió, en canvi, ha experimentat una forta caiguda. Quins són els altres usos de l'excedent? Segons Garrido-Sanromà-Trullén: a) els *impostos directes* sobre empreses: del 1970 al 1982 han passat del 4,6 % al 4 % de l'excedent. Com que l'excedent ha augmentat (taula 2) hon pot afirmar que les des-

gravacions i les bonificacions han aconseguit fer disminuir la pressió fiscal efectiva; b) els *costos financers*: del 1970 al 1982 s'han multiplicat per tres, han passat del 4 % al 12,5 % de l'excedent. La gran banca és, doncs, la gran beneficiària de l'augment de l'excedent (La necessitat d'una banca comercial pública és, és clar, una necessitat real: Com a tal articula el programa del govern del PSUC); c) les *amortitzacions*: del 1970 al 1982,

han passat del 18,6 % al 20 %: la renovació tecnològica n'és el motor; d) el *benefici no destinat a la inversió* productiva. En aquest quart apartat cal situar: 1) el sanejament financer de les empreses, 2) la subscripció de pagarés, lletres, obligacions, 3) els fons destinats a acomiadaments, baixes incentivades, etcètera, 4) la inversió a l'estranger: de 2.500 milions de pessetes el 1972, a 54.100 milions de pessetes el 1982.

Annex 2: EL MOVIMENT OBRER 1900-1980.

Una aproximació qualitativa.

Des de la perspectiva actual, pot ésser útil assajar de donar una visió global del que ha estat —i del que és actualment— el moviment obrer al món. Per a donar aquesta visió de con-

junt, l'anàlisi de les sèries estadístiques que reuneix l'OIT (Organització Internacional del Treball, amb seu a Ginebra) pot ésser enormement suggestiu. El mètode que hem utilitzat és molt simple, es tracta de: 1) saber el nombre de vagues que s'han produït en un país determinat durant un any, i 2) el nombre de treballadors implicats en aquestes vagues. La vaga no és,

ben entès, res més, que un dels molts instruments d'actuació de què disposa el moviment obrer. Ara bé, les estadístiques històriques sobre vagues tenen un interès com a signe, com a símptoma si es vol, fora de discussió. És per aquests motius que ens hi hem referit. Hem escollit els Estats més importants des del punt de vista del moviment obrer (i, des d'altres punts

de vista, evidentment), és a dir: els Estats Units, Alemanya, el Regne Unit, França, Itàlia i, és clar, Espanya. Hem decidit, també, per simplificar i per no caure en el parany del detallisme, de triar els anys següents: 1900, 1910, 1920, 1930, 1940, 1950, 1960, 1970 i 1978, és a dir, els anys acabats en zero i el darrer any del qual posseïm informació: 1978.

¿Quina lectura pot fer-se dels dos quadres i dels dos gràfics que els acompanyen? Possiblement més d'una. Ara bé, el que sembla evident és que resulta fàcil de definir quatre períodes dins la història del moviment obrer dels països industrials avançats. I dins de cada període caldrà observar, naturalment, les diferències, grans o petites, entre els moviments obrers dels diferents Estats.

Primer període: l'avenç (1890-1930)

Entre 1900 i 1920, el moviment obrer experimenta un avenç considerable, una lenta però continuada marxa ascendent. Alemanya i els Estats Units d'Amèrica en són els capdavaners, pel que fa al nombre de vagues. I, pel que fa al nombre de treballadors implicats, Itàlia, Alemanya i el Regne Unit.

En aquest període, el moviment obrer espanyol és, encara, en comparació amb els altres moviments obrers, petit. I gairebé únicament català: dels

49.000 treballadors implicats en vagues el 1910, 29.200 eren barcelonins.

Entre el 1920 i el 1930 es produeix un reflux: l'èxit de la revolució russa ha anat seguit del fracàs del que era més esperat: la revolució alemanya. A més, a Itàlia i a Espanya, el feixisme i la dictadura decapiten el moviment.

Segon període: crisi i guerra (1930-1945)

La crisi econòmica internacional, l'ascens d'Hitler al poder i la segona guerra mundial suposen un desballesament molt important del moviment obrer. Aquest fet es reflecteix en els quadres estadístics i en les gràfiques d'una forma molt concreta: no hi ha xifres per al 1940.

L'altra cara d'aquesta crisi és, de primer, els èxits dels fronts populars —és a dir de l'aliança entre el moviment obrer i la burgesia avançada— i, durant la guerra, la resistència antinazi i antifeixista. A Espanya, el moviment obrer és fort fins al 1936-39, i és esclafat després. No hi ha xifres, doncs, del 1940 per una raó ben diferent de la dels altres Estats.

Tercer període: l'equilibri (1945-1969)

Al 1945, el triomf dels aliats (i de la resistència) és a la base d'un nou model polític-econòmic, basat en l'esta-

bliment de la plena ocupació, i en l'augment dels serveis socials, educatius i sanitaris dels Estats. Aquest nou model es traduirà en l'etapa de més gran i més continuat creixement de la història: el Llarg Auge del 1945 al 1973. Entre el 1950 i el 1960, el moviment obrer disminueix: hi ha, arreu (i a desgrat de la guerra freda), un equilibri polític que es tradueix, per exemple, en una disminució dels conflictes. A Espanya, no hi ha, és clar, xifres de vagues per al 1950, no n'hi ha fins al 1963. Sota el franquisme, i d'ençà del 1959, es produeix un canvi important: l'obertura a l'exterior pel que fa a l'economia.

Quart període: un nou moviment obrer (1969-1981)

D'ençà del 1967-69 s'observa un fenomen nou, que queda ben reflectit en les xifres del 1970: es produeix, arreu, un salt endavant molt fort del moviment obrer. Ens trobem al davant, a dins, d'una nova etapa, després d'un llarg període de represa i d'equilibri. Entre el 1970 i el 1978, el nombre total de vagues disminueix, però augmenta, en canvi, el de treballadors implicats. (Això significa que hi ha vagues en fàbriques de dimensions més grans.)

Aquest és també, d'ençà del 1973-74, un període de depressió econòmica. Però la crisi actual és menys virulenta que la dels anys 30. El futur, com sempre, serà el resultat d'aquella difícil combinació d'intel·ligència, audàcia i sensibilitat. ●

NOMBRE TOTAL DE VAGUES L'ANY...

	França	Itàlia	Regne Unit	Alemanya	Espanya	Estats Units	totals
1900	902	1.053	648	1.468	153(*)	1.839	6.063
1910	1.502	1.090	531	3.228	246	1.204(***)	7.801
1920	1.832	2.070	1.607	3.807	1.060	3.411	13.787
1930	1.093		422		402	637	2.554
1940							
1950	2.586	1.250	1.339			4.843	10.018
1960	1.494	2.471	2.832	(—)	169(**)	3.333	10.299
1970	2.942	4.162	3.906	(—)	1.547	5.716	18.273
1978	3.206	2.479	2.471	(—)	1.128	5.506	14.790

(—) no hi ha xifres

(*) 1905

(**) 1963

(***) 1914

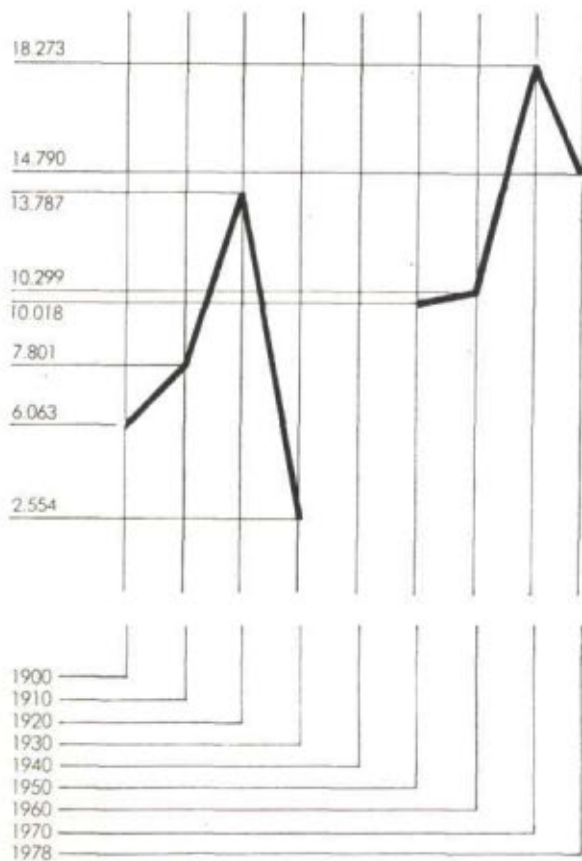
TREBALLADORS IMPLICATS EN LES VAGUES (en milers)

	França	Itàlia	Regne Unit	Alemanya	Espanya	Estats Units	totals
1900	223	350	189	321	25(*)	568	1.676
1910	281	241	515	681	41	1.600(***)	3.359
1920	1.317	2.314	1.932	2.009	264	1.460	9.296
1930	582		307	302	287	183	1.661
1940							
1950	1.527	3.537	302	79		2.410	7.855
1960	1.071	2.337	818	17	39(**)	1.320	5.585
1970	1.159	3.721	1.800	184	440	3.305	10.609
1978	704	8.774	1.041	487	3.863	2.040	16.909

(*) 1905
(**) 1963
(***) 1914

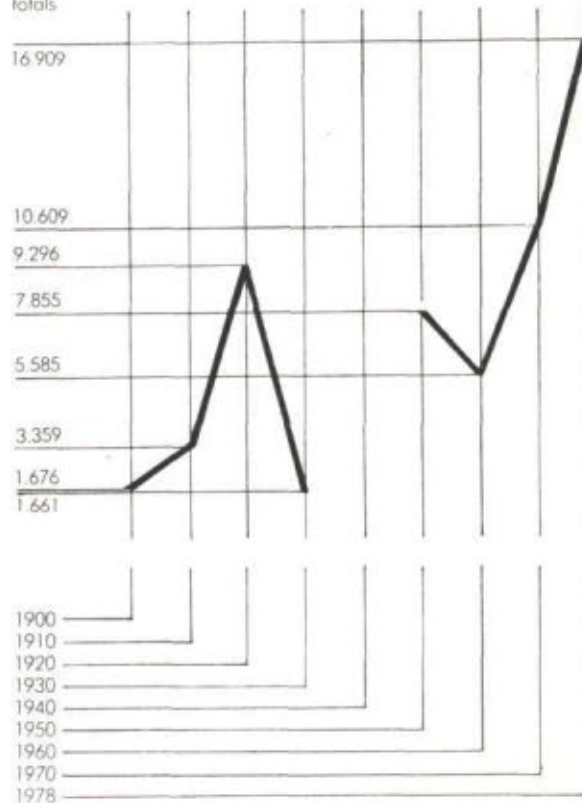
NOMBRE TOTAL DE VAGUES L'ANY...

totals

TREBALLADORS IMPLICATS EN LES VAGUES (en milers)

totals

Gramsci: l'optimisme i la voluntat

Txema Castiella

Potser una de les reflexions més lúcides de Gramsci és la justificació que ell en feia, en un dels seus escrits, del fet que el capità d'un vaixell en dificultats ha d'ésser, decididament, l'últim a abandonar-lo. Aquest fet, aparentment trivial però en què tots confiem pel que representa de seguretat, simbolitzava per Gramsci el valor dels «principis esdevinguts absoluts»: el capità, que si cal mor amb la nau, és «la garantia sense la qual la vida col·lectiva és impossible». En aquesta reflexió hi ha una de les millors explicacions —amb el pragmatisme que caracteritza Gramsci— de la política com a ciència d'organització de la societat. Aquesta clarividència respecte a la dialèctica (*responsabilitat personal/responsabilitat col·lectiva*) es complementa amb un factor objectiu d'extraordinària importància: la voluntat, la força de la voluntat. A principis del segle XVI, Maquiavel, a *El Príncep*, parla de les riuades d'hivern com a fets naturals i inevitables, però al mateix temps parla de la capacitat de l'home per evitar les conseqüències d'aquestes riuades: no més cal preveure l'arribada de l'hivern, disposar tanques, canalitzar el curs dels rius, etcètera. És la força real i tangible de la voluntat, de l'acció voluntària i conscient de l'home per transformar la realitat. Gramsci hereta directament i explícitament aquesta tradició de Maquiavel.

Al costat d'aquest factor, Gramsci n'incorporarà un altre de ben subjectiu: l'optimisme com a motor de canvis, l'optimisme com a força no quantificable però d'imprevisibles resultats. L'optimisme a totes les esferes de l'activitat humana com a força que impedeix, si més no, l'immobilisme, el desànim, la inactivitat. El gran mèrit de Gramsci potser és la unió d'aquests dos conceptes: l'optimisme i la voluntat. Sobre aquest eix es construïran moltes de les seves teories i reflexions.

Gramsci va tenir el tacte de no passar aquests conceptes en les seves pròpies possibilitats. Així va fer possible aquell punt d'equilibri, difícilment trobat, en què l'optimisme no es confon amb vulgars triomfalismes o superficials anàlisis. Ell utilitzà el concepte d'«optimisme» en el sentit de neutralitzar visions fatalistes i desmobilitzadores. L'actitud de Gramsci seria la d'aquell que, davant d'una ampolla amb la meitat del seu contingut, afirma que és «mig plena» i no «mig buida», que no és menys veritat però que pressuposa una actitud negativa davant del mateix fet. Per avançar cal coniar que existeix un lloc més enllà, on poder dirigir-nos. Precisament aquest optimisme va forçar la voluntat de Gramsci a buscar noves vies, noves interpretacions, a refusar qualsevol veritat consagrada.

L'obra i la vida de Gramsci, inseparables, són una lliçó de voluntat i de paciència, primera virtut revolucionària segons deia Lenin. Paciència que implica seguretat en els propis objectius i consciència de la complexitat dels canvis socials que demana tot procés revolucionari. Gramsci va obrir les portes teòriques a les noves posicions del PCI, fruit, sense dubte, d'una reflexió col·lectiva. L'acceptació del pluralisme com a realitat social era a la base d'aquestes noves concepcions que ara ens semblen evidències. Gramsci va entendre que la pràctica unitària no era un acord conjuntural per certs contextos, sinó un producte lògic i desitjat d'aquell pluralisme social que, també lògicament, es traduiria en un pluralisme polític. Potser a partir de Gramsci un partit comunista obria per primera vegada les seves portes als dubtes i refusava la possibilitat —impossible— de posseir la veritat. Gramsci és el renovament ideològic contra el dogmatisme marxista. La nova concepció estratègica amb el concepte d'hegemonia/consens. La nova interpre-

tació de la historiografia. Avançàvem cap al partit laic, modern, instrument de transformació més que no pas de dominació.

Com era aquest home a qui Mussolini anomenava «sard geperut», però de qui confessava també que era «un cervell indubtablement potent»? D'on sortia aquest cervell que van voler impedir de funcionar durant vint anys? Les notes biogràfiques d'enciclopèdies ens poden ajudar a situar les etapes de la seva vida a grans trets i tenim, també, un principi de material teòric directe (*El príncep modern, El materialisme històric* recentment publicat) i, sobretot, abundant material d'assaig i debat a llibres i revistes sobre Gramsci i les seves reflexions teòriques.

Però, ara bé, precisament perquè no és possible separar un Gramsci polític d'un Gramsci humà, es fa notar molt la manca d'un coneixement de la seva vida privada, de les seves reflexions no estrictament polítiques. La paraula «coherència» —coherència de la vida i el pensament d'A. Gramsci— és la que ens obliga a un coneixement íntegre de la seva obra, per tal d'assolir un veritable coneixement. Altrament seria fàcil divulgar la imatge de Gramsci com el polític tancat en si mateix, l'intel·lectual fred i calculador, que no es correspon, òbviament, amb la realitat.

Aquesta situació és més rellevant encara, si tenim en compte que disposem del millor perfil biogràfic que de Gramsci podríem tenir: les seves pròpies *Cartes de la presó*, escrites al llarg de deu llargs anys (1926-1936), en les diferents institucions penitenciàries per les que va passar. Gramsci reviu en elles les etapes de la seva vida, les arrels de la infància, la identitat de Sardenya, la quotidianitat de la presó, mentre explica contes als seus fills (un dels quals no coneixerà mai) o dibuixa les seves relacions familiars. Al llarg de més de cent cinquanta cartes ens mostra també, dubtes, fragilitats i temors. I al llarg de més de cent cinquanta cartes, tanmateix, continua refermant voluntats i transmetent optimisme, en un discurs emocionant i poètic. No en va, la publicació d'aquestes cartes va ésser saludada a Itàlia

com un esdeveniment literari, més enllà de la personalitat política del seu autor.

La tradició intel·lectual gramsciana (molts dels elements que apuntàvem al principi d'aquestes notes: el partit com a «intel·lectual col·lectiu», la reflexió no dogmàtica, la pràctica unitària, etcètera) ha estat present a Catalunya. Per coincidència o per influència, molt d'aquests aspectes han estat senyals d'i-

dentitat d'una determinada manera d'entendre la política. Es podria simbolitzar la funció de l'intel·lectual que relliga el pensament teòric i la pràctica política en la persona d'Alfons C. Comín, com a exponent d'una generació i una pràctica que han influït enormement en la història més recent del nostre país. (Sobre la presència de Gramsci a Catalunya són molt interessants, per continuar l'estudi, les notes de Francesc Roca —«Gramsci entre nosaltres»— al n.º 53 de *Nous Horitzons*.) La introduc-

ció de l'obra de Gramsci, però, es va aconseguint lentament i, tanmateix, comença a ésser anacrònic no disposar d'aquesta obra traduïda al català, una obra d'immens valor polític, humà, històric i literari.

La potencial presència i actualitat de Gramsci a Catalunya, enmig d'una certa pobresa teòrica i moral, avalen l'oportunitat de poder llegir *Lettere dal Carcere* en català. ●

Estimadíssima Tania

Antonio Gramsci

8 agost 1927

Estimadíssima Tania,

he rebut la teva carta del 28 de juliol i la carta de Giulia. No havia rebut cap lletra després de l'onze de juliol i estava apesarat. Tant que he fet alguna cosa que et semblarà una bajanada: no vull dir-te-la, però te la diré quan vinguis al col·loqui. Em disgusta que et sentis moralment cansada. Em disgusta molt més, perquè estic persuadit d'haver contribuït a deprimir-te. Estimada Tania, tinc sempre un gran temor que estiguis pitjor del que m'escris i que et puguis trobar en qualsevol problema. Per causa meva. És aquest un estat d'ànim que res no pot destruir. És arrelat a dins meu. Saps que en el passat jo sempre he fet una vida d'ós dins la caverna justament per aquest estat d'ànim: perquè no volia que ningú fos lligat a les meves travessies. He cercat de fer-me oblidar, àdhuc, de la meva família, escrivint a casa el menys possible. Prou! Voldria fer alguna cosa per fer-te somriure almenys. T'explicaré la història dels meus pardals. Deus saber, doncs, que tinc un pardal i que n'he tingut un altre que és mort crec que enverinat per algun insecte (un escarabat o un cent-peus). El primer pardal era molt més simpàtic que l'actual. Era molt feréstec i d'una gran vivacitat. L'actual és modestíssim, d'ànim servil i sense iniciativa. El primer esdevé de seguida senyor de la cella. Crec que tenia un esperit eminentment goethià com he llegit en una biografia a propòsit de l'home biografiat. Über allen Gipfeln (1). Conqueria tots els cims existents a la cella i després seia uns quants minuts a saborejar la sublim pau. Pujar sobre el tap d'una ampolla petita de tamarinde era la seva perpètua preocupació; i per això una vegada cau en un recipient ple dels residus de la cafetera i mor per ofegament. Allò que més m'agradava d'aquest pardal és que no volia ser tocat. Es revoltava ferotgement amb les ales esteses i picotejava la mà amb energia. Estava domesticat, però no permetia massa confiances. El curiós és que la seva relativa familiaritat no fou gradual sinó de sobte. Es movia per la cella, però sempre en l'extrem oposat a mi. Per atreure'l li oferia una mosca en una capseta de llumins; no l'agafava fins que jo era ben lluny. Una vegada, en comptes d'una, a la capsa hi havia cinc o sis mosques; abans de menjar-se-les va dansar frenèticament entorn seu durant uns segons; la dansa fou repetida sempre que les mosques eren nombroses. Un mati, retornant dels passeig em vaig trobar el pardal molt a prop; no es va separar més, en el sentit que des de llavors em va estar sempre a prop mirant-me atentament i venint sovint a picotejar-me les sabates per aconseguir que li donés alguna cosa. Però no es va deixar agafar mai a la mà sense revoltar-se i intentar deslliurar-se'n de seguida. Ha mort lentament és a dir, ha tingut un cop d'improvis, de nit mentre estava arraulit sota la tauleta; ha cridat com un nen petit, però ha mort el dia després: estava paralitzat del costat dret i s'arrossegava penosament per menjar i beure; després de cop va morir. L'actual pardal en canvi, és d'una docilitat nauseabunda i vol ser peixut. tot i que menja per si mateix molt bé. Es puja sobre la sabata i es fica al plec dels pantalons: si tingués les ales senceres volaria fins al genoll; es veu que no ho vol fer, perquè s'allunya, frena i després puja sobre la sabata. Penso que morirà també aquest, perquè té el costum de menjar-se els caps cremats dels llumins, al marge que menjar sempre pa deu provocar a aquests ocellets transtorns mortals. Per ara és prou sà, però no és alegre; no corre, està sempre al meu costat i ja s'ha emportat involuntàriament alguna trepitjada. Vet aquí la història dels meus pardals.

Escriuràs tu a Giulia per mi, oi? He pensat d'escriure-la directament, què et sembla? Seria el mateix, però, ¿com fer-ho per escriure cada setmana a tu i a Giulia per separat? Tota la meva correspondència seria compromesa; d'altra banda jo et vull escriure a tu cada setmana. Estimada Tania, t'estimo molt i t'abraço.

Antonio

1. «Damunt de tot cim.»

Revistes marxistes italianes: una selecció

Ezequiel Baró

Rinascita

És la revista política i ideològica del PCI.

Fundada per Palmiro Togliatti el juny del 1944 (amb el nom de **La Rinascita**). Actualment està dirigida per Luciano Barca i té una periodicitat setmanal. En aquest número els articles s'agrupen bàsicament en les següents seccions:

- Editorial: a càrrec de la redacció o d'algun dirigent del PCI.

- Temes d'avui: articles sobre els temes de més relleu de cada setmana a nivell nacional i/o internacional.

- «Política italiana», «Política internacional», «Problemes de cultura».

Actualment, una vegada el mes, s'inclou —com a separata— «Il Contemporaneo» que tracta, monogràficament, un tema polític o cultural.

També s'inclou cada mes una àmplia secció de crítica de llibres.

Una vegada el mes s'inclou la secció «Gli avvenimenti», que resumeix cronològicament els principals esdeveniments del mes a nivell italià i a nivell internacional.

Són freqüents els debats sobre diverses qüestions (polítiques, culturals, econòmiques, etcètera) que es prolonguen al llarg de diferents números. Sovint s'inclouen també col·laboracions o entrevistes amb intel·lectuals de relleu (J. Robinson, N. Kalder, P. Syler Labini, etcètera).

La revista és també el vehicle per al debat entorn de temes del partit (congressos) o del sindicat.

Crítica marxista

És la revista teòrica del PCI. Apareix des de l'any 1962, amb caràcter bimensual.

Figura com a director de la revista Aldo Tortorella (responsable de política cultural del PCI), i al seu consell de direcció estan presents intel·lectuals com N. Badaloni, G. Carandini, B. de Giovanni, L. Gruppi, C. Luporini, G. Maramao, L. Paggi, G. Prestipino, E. Somai, P. Spriano, M. Tronti, G. Vacca, etcètera.

Cada número es compon, normalment, d'articles amplis sobre temes polítics, ideològics, filosòfics, científics. Les qüestions tractades solen agrupar-se temàticament (a vegades fins i tot es destina gran part d'un número —o en la seva integritat— a tractar monogràficament un sol tema).

Sovint —sobretot a l'última època— hi ha les col·laboracions d'intel·lectuals italians no adscrits al PCI i d'intel·lectuals estrangers (Hobsbawm, Holland, Albers, etcètera). En cada número s'inclou una extensa secció de crítica de llibres (apart d'una relació de les últimes publicacions a Itàlia).

Cada número acaba amb resums en anglès («Summaries») dels articles.

Política ed Economia

És la revista d'economia del PCI (més propiament del CESPE —Centro Studi di Politica Economica).

Es publica des de l'any 1969 amb una periodicitat —actualment— mensual.

La direcció de la revista està a càrrec d'Eugenio Peggio.

Des del 1980 —dada a partir de la qual es publica mensualment— ha adoptat una estructura basada en articles no excessivament llargs i sobre temes, fonamentalment, d'actualitat.

Així, un número de la revista es compon generalment de:

- Editorials: a càrrec de la direcció de la revista o del partit, sobre els temes considerats políticament més rellevants de cada mes.

- Debat: articles sobre qüestions polèmiques; en aquesta secció solen intervenir representants d'altres partits polítics o d'altres corrents polítics i ideològics diferents al PCI.

- Intervencions: són articles (curts) sobre qüestions polítiques i econòmiques d'estricta actualitat.

- Notes del mes: són comentaris breus a temes (generalment del context italià) que han tingut transcendència al llarg del mes anterior.

- Investigacions CESPE: parla dels resultats dels estudis portats a terme al si del CESPE.

- Assaigs: són articles més llargs sobre temes, nacionals i internacionals, de transcendència.

- Enquesta: són articles més extensos, també, que tracten les qüestions de forma més monogràfica.

- Conjuntura: es tracta de dos comentaris a la conjuntura econòmica (italiana i internacional) realitzats per experts del CESPE.

- Recensions: a cada número s'inclouen recensions de llibres d'economia recentment publicats a Itàlia.

Són destacables les col·laboracions, que sovint apareixen en la revista, d'economistes estrangers (F. Hahn, L. Pasimetti, L. Thurow, etcètera). També són destacables les il·lustracions (fotografia, dibuixos) que acompanyen cada número.

Amb «Les revistes marxistes alemanyes: una panoràmica», que ens féu a mans l'historiador Reiner Torstoft, s'inicià —en el número 86 de de Nous Horitzons— una sèrie de petits articles monogràfics sobre les revistes marxistes. Al número següent (87), Martin Pollack —que, de Viena estant, ja ens havia enviat un article sobre Polònia (Nous Horitzons, número 79— escriu sobre les revistes marxistes austriacques. Ara, Ezequiel Baró aporta les seves notes sobre algunes revistes marxistes italianes. Continuarà...

Quaderni Piacentini

Es publica des de l'any 1962. Potser és la revista política no adscrita a l'òrbita de cap partit, de més llarga tradició. Al seu comitè de direcció figuren intel·lectuals de l'esquerra independent com F. Ciafaloni, C. Dondo, G. Jervis, M. Salvati, F. Stame; molts dels quals són procedents del grup que es van constituir al voltant dels **Quaderni Rossi**.

Cada número està format per articles

d'intervenció política i cultural generalment a càrrec d'intel·lectuals de la redacció o propers a la línia definida per ella.

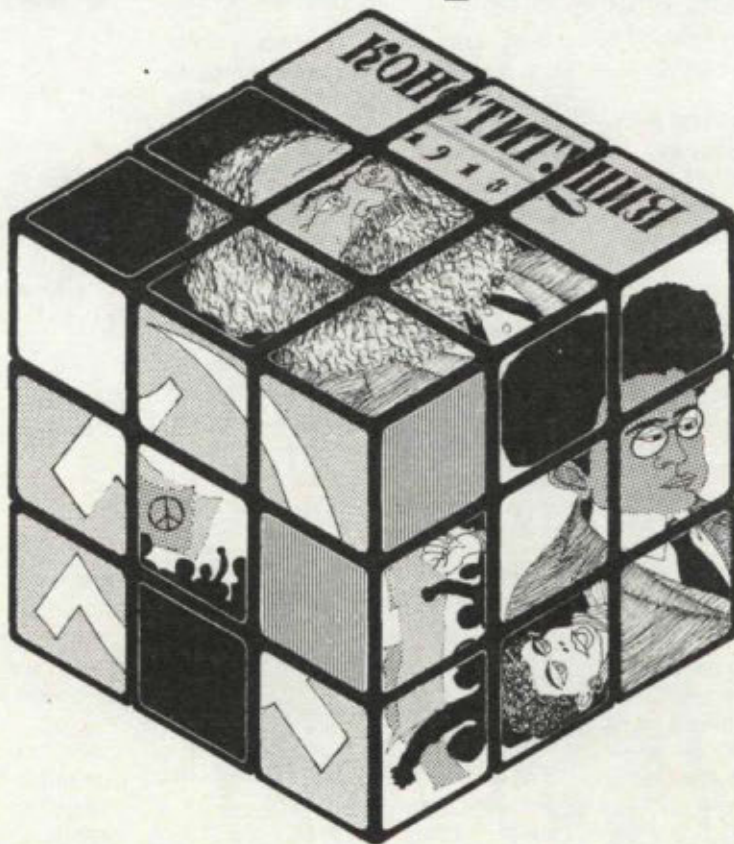
Problemi del Socialismo

Es publica des de l'any 1959-1960, amb una periodicitat trimestral (irregular). Fins al 1978 —dada de la seva mort— la revista es mou a l'impuls del seu director Lelio Basso, figura impor-

tant de l'esquerra italiana. Segueix després un període de dificultats en què —sembla— deixa de publicar-se i, més recentment, rere una campanya d'ajuda econòmica torna a sortir a la llum.

Cada número de la revista tracta un tema monogràficament a través d'articles d'una certa extensió. Són freqüents les col·laboracions d'intel·lectuals estrangers (A. Emmanuel, A. Heller, O. Negt, W. Abendroth, etcètera. Cada número inclou també recensions de llibres i indicacions bibliogràfiques. ●

Il monolito è pluralista

«El monòlit és pluralista» (De: Nuova società, Torí)

NOUS HORIZONS PREGUNTA

Aquesta és la tercera enquesta que **Nous Horitzons** presenta als seus lectors. La primavera del 1982, **Nous Horitzons** es proposà dur a terme l'enquesta «Ciència i política. 1960-1982», destinada a subratllar —i a fer-ne balanç— la producció científica i la literatura política de l'àrea cultural catalana durant el període que s'inicià cap al 1960. «Mai entre nosaltres —escrivíem fa dos anys— no s'havia plantejat una iniciativa cultural d'aquest tipus.» L'afirmació continua essent certa i els resultats de l'enquesta —quaranta-set respostes, de responsables de revistes científiques i polítiques, de cases editorials i, és clar, d'universitats, fundacions i institucions científiques— mantenen, pensem, l'interès i l'actualitat. El resultat de l'enquesta fou publicat al número 80 de **Nous Horitzons** (setembre-octubre 1982).

La segona enquesta de **Nous Horitzons** es posà en marxa a la fi del 1982. Si la primera comptava només tres preguntes, ara l'enquesta es titula: «Els responsables polítics del PSUC responen a 12 qüestions». L'objectiu de l'enquesta era ben clar: vehicular una forma ràpida, sintètica, perquè els responsables polítics del PSUC opinessin i intervinguessin en qüestions molt diverses. Ens recomanessin, per citar només tres exemples, quina música escoltar, què llegir, on viatjar. Fins i tot, a partir de les respostes a la qüestió «on viajar» (del món), vàrem confeccionar un mapa mental, «El món vist pel diseg» que es publicaria al número 85 de **Nous Horitzons**. Els resultats de la segona enquesta de **Nous Horitzons** s'han anat publicant a la revista a partir del número 81 (novembre-

desembre 1982) i fins al número 87 (gener-febrer 1984).

L'enquesta que avui presentem és, doncs, la tercera, i s'ha posat en marxa just a l'inici de la primavera del 1984. S'adreça a sindicalistes, laboralistes, etcètera, i té com a objectiu recollir reflexions sobre «la situació actual de la classe obrera a Catalunya». De fet, sota aquest títol, publicàvem, al darrer número de la revista, dos articles llargs: sobre l'economia submergida (Romà Oltra) i sobre l'alimentació (F. Valera). I, en el número que el lector té a les mans, un article de Gregori López Raimundo, un text de Josep Lluís López Bulla i un dossier estadístic. La tercera enquesta de **Nous Horitzons** se situa en aquest context i es comença a publicar ara. El text de la carta-invítació és el següent:

Barcelona, 27 de febrer del 1984

Benvolgut amic:

La revista **Nous Horitzons**, continuant el que ja és una petita tradició, es proposa de dur a terme una nova enquesta. En aquest cas, però, el seu abast va molt més lluny del que fins ara ha fet. Es tracta de vuit qüestions sobre la situació de la classe obrera a Catalunya per ser publicades al proper número de la revista —monogràfic— sobre aquest tema.

Més que recollir opinions o confeccionar dossiers, el que voldríem, per mitjà de l'enquesta, és millorar substancialment els punts de vista sobre la situació actual dels treballadors catalans. L'enquesta va adreçada a sindicalistes i experts.

Ben entès, ens agradaria molt comptar amb la teva resposta, car és evident que cal que es facin conèixer públicament el màxim de reflexions sobre la difícil situació actual.

La nostra adreça és: **Nous Horitzons**, carrer Ciutat 7, Barcelona-2 (indiqueu al sobre: «enquesta»).

Donant-te cordialment les gràcies a la bestreta.

RAMON ESPASA
Director de **Nous Horitzons**

La situació de la classe obrera a Catalunya

Josep Espinel García

Treballador de la RENFE

1. Davant l'enduriment de la situació econòmica (retrocés del salari real, augment de l'atur), quin és el valor prioritari per al sindicalisme de classe: el poder adquisitiu o el lloc de treball?

Decididament, la defensa del lloc de treball. Sense oblidar que, si bé la majoria de treballadors estan disposats a sacrificar unes conquestes determinades, com l'Índex de Preus al Consum, per exemple, per tal d'anar solucionant el problema de l'atur i la crisi econòmica, això no ha de comportar que la gran patronal tracti d'aprofitar aquests sentiments de solidaritat per augmentar els seus beneficis; per a això s'imposa una participació obrera més gran en la gestió econòmica.

2. En quin sentit han variat, del 1977 ençà, cadascuna de les condicions generals de la vida dels treballadors (llibertats, escolarització, urbanisme, cultura)?

En termes generals, hi ha hagut progressos importants.

3. El creixement continu de l'economia submergida és una soga al coll dels treballadors (actius, parats)?

No hi ha cap dubte que aquesta mena d'economia augmenta amb la crisi i que la picaresca espanyola va al darrere de les facilitats o la manca de control.

4. La distinció entre classe obrera tradicional i nous assalariats (tècnics, ensenyants, sanitaris, treballadors dels serveis socials i de l'administració) pot afavorir el capitalisme, o és un factor d'enllaç entre els treballadors i el conjunt de la població?

El corporativisme es nota a totes les empreses, no ja només entre tècnics i obrers, sinó entre els obrers mateixos.

5. Creus que la història del moviment obrer català (anarcosindicalisme, guerra, sindicats verticals) pesa sobre el present, o som en una situació totalment nova?

Crec que l'anarcosindicalisme no té cap importància com a filosofia. Ara bé: hi ha manifestacions anàrquiques innates a molta gent a l'hora de sotmetre's a un mínim de disciplina orgànica.

6. La referència al marc estatal espanyol reforça o dilueix les reivindicacions dels treballadors de Catalunya?

Em sembla que tot allò que s'esdevé a Espanya (reivindicacions, plataformes...) pesa enormement en els col·lectius de treballadors de Catalunya, sobretot a les grans empreses.

7. La publicitat d'escàndols econòmico-financiers en el món de les altes esferes (tant a l'empresa privada com al sector públic), contribueix a afèblir el sentit del deure dels treballadors (absentisme, productivitat)?

És difícil que els treballadors comprenguin la necessitat de l'austeritat quan contempen tot un seguit de nyaps tant públics com privats. Quan es parla d'unes revisions salarials del 0 per cent, l'1 per cent, el 6 per cent... i d'altra banda s'inverteixen centenars de milers de milions en armament gairebé sempre obsolet o, a institucions com l'exèrcit, s'enraoni d'un 30 per cent en dos anys. No és que vulgui negar la justesa d'aquest augment, però cal saber que encara hi ha milions d'aturats que no perceben subsidi d'atur.

8. Quins són, als països d'Europa, els principals factors que han d'interve-

nir per tal de millorar les condicions de vida dels treballadors?

Fer servir la ciència i la tècnica modernes per rebaixar tant la jornada de treball com l'edat de jubilació, de tal manera que treballi més gent i menys hores.

Cipriano García

1. Davant l'enduriment de la situació econòmica (retrocés del salari real, augment de l'atur), quin és el valor prioritari per al sindicalisme de classe: el poder adquisitiu o el lloc de treball?

Si hi ha concurrència de totes dues circumstàncies, i alhora que s'aprecia una pèrdua del salari real s'esdevé un augment de l'atur, és lògic que la pressió social s'exerceixi en defensa del lloc de treball i del manteniment del poder adquisitiu del sou. Si, al contrari, davant la gravetat de la situació econòmica, la disjuntiva que es planteja és fos la de condicionar un possible augment salarial a una reducció de plantilla i calgués triar una cosa o l'altra, allò prioritari seria el manteniment del lloc de treball. Aquesta, però, és una situació complexa que, en no plantejar-se de manera global, necessita ser estudiada allí on sorgeix, en el marc de cada empresa, a la llum de la situació econòmica real. No sempre es justifica la no pujada del sou amb l'oferta de manteniment de l'ocupació. En molts casos totes dues coses són compatibles. Hi ha llocs que, en reduir plantilles, redueixen costos, a més a més augmenten la productivitat i recorren a les hores extra.

2. En quin sentit han variat, del 1977 ençà, cadascuna de les condicions

generals de vida dels treballadors (llibertats, escolarització, urbanisme, cultura)?

Han millorat, malgrat els intents d'introduir-hi retallades o limitacions. Hi ha un marc de llibertat més gran per expressar-se i poder-se manifestar en defensa dels seus drets, tot i que l'exercici d'aquests drets i llibertats continua trobant obstacles per a desenvolupar-se plenament a les empreses, on cal fer els possibles perquè entri la democràcia. Ha millorat l'escolarització, l'urbanisme i la cultura —malgrat les dificultats econòmiques— gràcies a l'esforç dels ajuntaments democràtics, que han dut a terme assoliments importants, pels quals s'havien mobilitzat els ciutadans. No obstant això, el procés és lent i requereix una atenció més gran per part de l'Estat i la Generalitat.

3. El creixement continu de l'economia submergida és una soga al coll dels treballadors (actius, parats)?

L'economia submergida és negativa per al conjunt de treballadors. També ho és per a la gran majoria dels ciutadans. Fomenta la insolidarietat; en l'actual situació d'atur facilita abusos i corrupció. Hi ha casos paradoxals: els qui tenen segur el lloc de treball alternen les hores lliures per treballar a l'economia submergida. Els patrons s'alliberen així del pagament dels drets fiscals; alguns patrons, per aquest tipus de feina, exigeixen que el treballador tingui una assegurança, ja sigui perquè se l'hagi fet com a autònom o que provinguí de la feina en una altra empresa. D'això, també, la dificultat per als qui no han tingut cap ocupació anterior o no tenen mitjans per pagar una assegurança pròpia. En aquest tipus de feines, els treballadors estan al descobert de tots els drets socials i laborals.

4. La distinció entre classe obrera tradicional i nous assalariats (tècnics, ensenyants, sanitaris, treballadors dels serveis socials i de l'administració) pot afavorir el capitalisme, o és un factor d'enllaç entre els treballadors i el conjunt de la població?

Ens trobem davant el fet evident que el desenvolupament econòmic que ha tingut lloc durant els darrers decennis, amb l'aplicació de

la tècnica i la ciència a les diverses esferes, ha causat una massificació important a sectors de nous treballadors. Això ofereix una nova dimensió al paper de la classe obrera tradicional, que també està subjecte a un procés de renovació i readaptació a les noves tecnologies. És un procés irreversible que com més va ha de ser tingut més present pels sindicats i els partits de la classe obrera. És un factor positiu característic que qualsevol país, en sortir del subdesenvolupament i emprendre vies d'avenç en la perspectiva de la construcció d'un Estat modern, està obligat a contemplar i a tenir en compte.

La presència i incorporació a la vida activa dels nous sectors d'assalariats trenca en gran mesura el cercle entre la classe obrera tradicional i el conjunt de la població. Alhora permet una translació de la problemàtica social i laboral cap a la resta de la societat. Els elements de corporativisme no són pas nous en el moviment obrer: més o menys, sempre hi han existit. Aquest és un fenomen que en la vida sindical es té present i és abordat pels sindicats de classe. El fet que, un moment o altre, en un sector o en un altre, puguin aparèixer no invalida pas la gran importància que té la presència d'aquesta gran massa de nous assalariats.

5. Creus que la història del moviment obrer català (anarcosindicalisme, guerra, sindicats verticals) pesa sobre el present, o som en una situació totalment nova?

Som en una etapa totalment nova. La ideologia anarcosindicalista en el moviment obrer català ha estat desplaçada i guanyada per un sindicalisme de classe i d'inspiració marxista. Això representa un gran avenç en la consciència de classe dels treballadors. No obstant això, el passat —tant el de la guerra com els sindicats verticals— ha deixat la seva empremta. S'ha viscut una etapa massa llarga sense l'exercici de les llibertats, de repressió i negació dels drets sindicals. Això fa, encara ara, que s'apreciï un absentisme sindical més gran per part de sectors importants de treballadors. Ha estat necessària una nova experiència, encetar un nou camí a Catalunya.

6. La referència al marc estatal espanyol reforça o dilueix les reivindicacions dels treballadors de Catalunya?

La reforça, per tal com els treballadors de Catalunya, com els de qualsevol altra nacionalitat o regió, per triomfar plenament necessiten la unitat i la cohesió de la classe treballadora espanyola. També perquè hi ha un gran nombre d'empreses d'àmbit estatal que necessiten, tant a la negociació com a l'acció, mantenir una estreta relació. La classe treballadora de Catalunya, aïllada, no podrà realitzar el canvi i la transformació social; només ho podrà fer si avança plegada amb la resta dels treballadors de tot Espanya. La qual cosa no impedeix, ans al contrari, que els treballadors catalans defensin alhora les seves reivindicacions específiques i refermin la seva personalitat. Finalment, perquè la classe obrera és nacional i internacionalista, sobretot si es tracta de la classe obrera d'un mateix Estat aquesta qüestió no es pot bandejar.

7. La publicitat d'escàndols econòmico-financiers en el món de les altes esferes (tant a l'empresa privada com al sector públic), contribueix a afegir el sentit del deure dels treballadors (absentisme, productivitat)?

Hi contribueix força. Genera una gran desconfiança dels treballadors en el seu futur. Propicia el desinterès i l'apatia. En aquest sentit, també hi ha hagut reaccions molt sanes, que podríem denominar accions «patriòtiques». Els treballadors s'han fet càrrec de les empreses. Han demostrat, amb la transparència administrativa, la seva viabilitat i rendibilitat, convertint-les en societats anònimes laborals. Aquests són, entre molts altres, els casos d'Elsa, Tèxtil Marot, Propak, Saba, Salmeco...

8. Quins són, als països d'Europa, els principals factors que han d'intervenir per tal de millorar les condicions de vida dels treballadors?

En primer lloc una política de pau i de distensió, de fre a la cursa armamentista, de desarmament total. La utilització dels recursos per generar ocupació i benestar social. El canvi i la transformació social que comportin una redistribució de les rendes...

Agustí Vega

1. Davant l'enduriment de la situació econòmica (retrocés del salari real, augment de l'atur), quin és el valor prioritari per al sindicalisme de classe: el poder adquisitiu o el lloc de treball?

Plantejat així, no hi ha dubte que primer és el lloc de treball, que és la primera necessitat del treballador. Tanmateix, des d'un punt de vista general, el dilema «ocupació o poder adquisitiu» és fals. És un fet que, malgrat la reducció de la renda salarial els darrers anys i l'augment de la productivitat, no s'han creat pas més llocs de treball, sinó que s'han incrementat els beneficis empresarials sense que aquests beneficis s'hagin invertit per generar nous llocs de treball.

2. En quin sentit han variat, del 1977 ençà, cadascuna de les condicions generals de vida dels treballadors (llibertats, escolarització, urbanisme, cultura)?

Com la resta dels ciutadans, els treballadors gaudeixen ara d'una sèrie de llibertats que abans no tenien i per les quals han lluitat tant. D'altra banda, però, els treballadors pateixen més que ningú les conseqüències d'aquells quaranta anys de dictadura, de corrupció i d'injustícies.

La incapacitat dels successius governs de la democràcia per omplir la de contingut social, per reparar aquelles injustícies, és la causa que, en molts dels aspectes que planteja la pregunta, la vida dels treballadors no hagi canviat substancialment.

Pel que fa a l'urbanisme, podem veure que allò que es va anomenar «el barraquisme vertical» continua com abans. La manca d'equipaments i de zones verdes tampoc no s'ha resolt.

Diria el mateix de l'aspecte cultural. La manca de preparació, del costum per llegir, etcètera, és igual que abans, mitjans com la televisió continuen essent eines per embrutir en lloc de vehicles de cultura.

Finalment, tocant a la llibertat sindical, encara manca que sigui un fet al si de les empreses, on encara no es reconeixen (des del punt de vista legal) les seccions sindicals.

3. El creixement continu de l'economia submergida és una soga al coll dels treballadors (actius, parats)?

Les tesis aprovades al congrés de la CONC tracten aquest problema i plantegen la necessitat d'un pla d'ajuda econòmica a les empreses que vulguin sortir de la situació de clandestinitat, per tal de legalitzar la seva situació i la dels seus treballadors. Juntament amb aquest pla, caldria engegar una campanya enèrgica d'inspecció, una campanya conjunta dels ministeris de Treball i d'Hisenda.

4. La distinció entre classe obrera tradicional i nous assalariats (tècnics, ensenyants, sanitaris, treballadors dels serveis socials i de l'administració) pot afavorir el corporativisme, o és un factor d'enllaç entre els treballadors i el conjunt de la població?

No crec pas que aquests sectors de treballadors siguin cap enllaç entre la classe obrera i el conjunt de la població. Em sembla que la pregunta està mal plantejada: en primer lloc perquè es fa una divisió falsa entre treballadors i conjunt. Els treballadors són la població mateixa. D'altra banda, no crec que es pugui parlar de «nous assalariats», ja que de tècnics, ensenyants, etcètera, sempre n'hi ha hagut; el que sí que és nou és que ara en són molts més, i com més va més n'hi haurà. Ens trobem, doncs, davant un canvi progressiu en la composició de la classe obrera, davant un component més gran d'allò que podríem anomenar el factor intel·lectual en el procés productiu, però que no elimina gens ni mica la polarització entre classe explotada i classe explotadora.

Els treballadors tècnics i similars no seran mai un «pont entre classes», com no ho és la petita burgesia. A la societat capitalista o es viu del sou o es viu dels assalariats.

5. Creus que la història del moviment obrer català (anarcosindicalisme, guerra, sindicats verticals) pesa sobre el present, o som en una situació totalment nova?

Totes dues coses. L'actual situació és el fruit de la història recent de la classe obrera, però alhora —i justament per això— ens trobem en una situació totalment nova. Nova és la composició de la classe, noves en són les condicions de vida i noves moltes de les seves necessitats i ambicions.

També les organitzacions sindicals tenen nous capteniments perquè són —o haurien de ser— el reflex de la realitat dels treballadors.

6. La referència al marc estatal espanyol reforça o dilueix les reivindicacions dels treballadors de Catalunya?

No entenc gaire la pregunta; ara bé, si es refereix a plantejaments sindicals d'àmbit estatal, com l'Acord Nacional d'Ocupació, el pla de solidaritat de les CCOO, en absolut no dilueixen cap reivindicació a Catalunya. Ans al contrari: els treballadors catalans són conscients que les grans conquestes i les grans transformacions socials només seran possibles amb la unitat del conjunt dels treballadors espanyols i amb sindicats d'àmbit estatal. El fracàs dels sindicats nacionalistes a Catalunya n'és una bona prova.

Una altra cosa és el component nacional dels sindicats i la seva connexió amb la realitat de Catalunya com a nació. Em sembla que la CONC és un exemple d'importància històrica de com s'han de lligar tots dos aspectes.

7. La publicitat d'escàndols econòmico-financiers en el món de les altes esferes (tant a l'empresa privada com al sector públic), contribueix a afeblir el sentit del deure dels treballadors (absentisme, productivitat)?

Si més no, la publicitat d'aquests escàndols fa que els treballadors es consciencin més de la necessitat d'aprofundir en la democràcia social i econòmica i d'avançar cap a un sistema socialista.

Els treballadors estan mentalitzats del fet que la corrupció, a tots els àmbits de la vida econòmica, és molt més gran del que es diu; així doncs, quan es descobreix un escàndol creix la confiança envers les institucions democràtiques, i això és positiu.

8. Quins són, als països d'Europa, els

principals factors que han d'intervenir per tal de millorar les condicions de vida dels treballadors?

Cada país té la seva pròpia situació i requereix un ritme propi. Ara bé, pel que fa a l'Europa occidental, aspectes com la nacionalització dels sectors estratègics de la indústria i l'eliminació de la cursa

armamentista, amb les conseqüències econòmiques que això comportaria, són necessitats comunes. També ho són, per a la majoria de països, la jornada de trenta-cinc hores i la jubilació als seixanta anys. Tots aquestes temes, i d'altres, podrien constituir una plataforma d'unitat d'acció dels sindicats europeus. ●

A B P D E F G H I J
K L M N O S Q R U T
C V W X Y Z

Brossa

Cartes a la redacció

No es pot... anar a remolc

Critiques al document *

No es pot parlar d'amiguisme i citar noms d'amics de qui ha redactat el document. I, al mateix temps, no es pot pretendre que els responsables del Servei d'Arts Plàstiques de la Generalitat de Catalunya no coneguin els artistes i fins i tot que probablement puguin ser-ne més o menys amics.

Tampoc no es poden atribuir certes iniciatives noves a la influència de la premsa (i, en concret, a un determinat article escrit per la mateixa persona que ha confeccionat el document). No es pot parlar d'artistes mediocres, ja que tot judici de qualitat és sempre subjectiu.

«Expocultura» i «Catalunya endavant» no van ser organitzades pel Servei d'Arts Plàstiques, sinó per Presidència.

Critiques al Servei d'Arts Plàstiques i suggeriments

Hauria de transformar-se en l'autèntic motor de la política d'arts plàstiques a Catalunya. I ésser una plataforma de treball on siguin representats al màxim els corrents de treball que hi ha a Catalunya, fugint de la possible manipulació d'uns o altres al servei de determinats gustos. Però a través del respecte pels gustos personals i responsabilitats dels organitzadors d'exposicions, actes, etcètera.

Solucionar el problema econòmic provocat perquè la manca de reclamacions professionals fa que les dotacions per a arts plàstiques siguin completament ridícules en comparació amb les de teatre o música.

Cal que les caixes i altres entitats col·laborin amb el Servei —però que

no hi entrin en competència—, sense que això representi un monopoli del Servei.

El Servei hauria de disposar d'un pressupost mínim decent (suposo que almenys el doble de l'actual).

El Servei hauria de tenir un òrgan consultiu format per representants dels artistes, els crítics i les galeries a través d'organitzacions representatives de cada àmbit. I sobretot ha de créixer a fi que cap sector no quedi desatès, ja que representa tots els ciutadans de Catalunya amb «inquietuds» artístiques: professionals, amateurs, espectadors (encara que a cops és molt difícil separar aquests rols).

Fins ara, Arts Plàstiques és, dins el Departament de Cultura, la secció que ha patit més retallades pressupostàries.

Quant a beques (jo personalment he format part del jurat enguany), les 7.500.000 pessetes són una xifra totalment ridícula; sobretot comptant que, al meu parer, tan sols si s'arribava als vint-i-cinc o trenta milions s'haurien cobert totes les sol·licituds que, segons el criteri majoritari de cinc jurats, valien mínimament la pena.

La principal crítica és que hagi d'anar a remolc moltes vegades d'altres entitats, però no es pot oblidar que aquestes entitats han substituït al nostre país les entitats públiques en el camp cultural.

Al Parlament, els elegits del PSUC haurien de tenir compte de donar suport (tenint present tot això exposat) a les iniciatives que, a través de Cultura, faci el Servei d'Arts Plàstiques, ja que tots els pressupostos anteriors han estat retallats al Parlament mateix.

Francesc Artigau
Barcelona

Tudor Hart

Sant Julià de Lòria (Andorra), 17-2-84.

Benvolguts senyors:

M'agradaria subscriure'm a la vostra revista **Nous Horitzons**, a partir del exemplar que publica un text del doctor Tudor Hart.

Els agrairia que m'enviessin el butlletí d'inscripció, així mateix com la informació de com poder rebre'ls en el meu domicili a l'estranger.

Ben atentament,

Dra. Meritxell Fiter Vilajoana

«Transforma», de Montsó

Montsó, 9 de març del 1984

Estimats companys:

Hem decidit demanar-vos informació sobre la revista **Nous Horitzons** amb vistes a una possible subscripció, en concret la seva periodicitat, continguts, si és d'edició bilingüe o només en català, preu de subscripció, forma de pagament...

Volem fer-vos conèixer que nosaltres editem una revista local: **Transforma**, i que ens agradaria tenir un intercanvi amb d'altres d'aquest mateix estil que puguin editar diverses organitzacions, perquè, de l'intercanvi, alguna cosa se n'aprèn. Atès que és probable que tingueu constància de les que s'editen a Catalunya, us demanàrem una relació de noms i adreces per poder encetar aquest intercanvi que, d'altra banda, fa uns anys —tot i que de forma esporàdica— ja es produïa.

Tot esperant notícies vostres, rebeu una cordial salutació.

Lorenzo Sierra
Agrupació de Montsó del PCE

* Document sobre plàstica, publicat al número 87 de **Nous Horitzons**.

«Marx, el contemporani»

Torelló, 8 de març del 1984

Benvolguts senyors:

El passat dia 7 de març, un grup de professors del departament de socials del col·legi «Cirviànum» vam visitar l'exposició «**Marx, el contemporani**», i donat l'interès que creiem que pot tenir per als estudiants de l'escola —sobretot els de 3r. de BUP i els de COU—, així com per a altres estudiants de la comarca d'Osona, hem pensat en la possibilitat de poder-la dur a Torelló, per tal de fer-la més assequible als estudiants i també a d'altres tipus de gent.

Ens adrecem a vostès demanant-los que tinguin la bondat d'informar-nos de les condicions de trasllat, les dates, el preu, etcètera.

Aprofitem l'avinentesa per a saludar-los i felicitar-los per l'èxit de l'exposició. Esperem les seves notícies aviat.

Atentament

Departament de Socials
Col·legi «Cirviànum»

PD. — La nostra escola és municipal. Posats en contacte amb l'Ajuntament ens han donat el seu suport en aquesta iniciativa.

* * *

Torí, 14 de març del 1984

Benvolguts senyors:

Com a col·laborador de la **Rivista di Storia Contemporanea**, publicada a Torí per l'editor Loescher (la nostra revista ja ha superat els set mil lectors), jo voldria demanar-vos, com a servei de premsa per a fer-ne una ressenya, el catàleg de l'exposició «**Marx, el contemporani**».

Bruno Bongiovanni
Università di Torino

Cal traduir Gramsci

Barcelona, 25 de febrer del 1984

A l'atenció de Ramon Espasa

Estimat company:

M'adreço a tu, com a director de **Nous Horitzons**, per tal de fer-vos arribar unes notes sobre Gramsci. Les acompanyo de la traducció al català d'una de les «Cartes de la presó» de Gramsci mateix (traduïda per mi mateix, directament de l'edició italiana del 1971: Giulio Einaudi Editore, Torino).

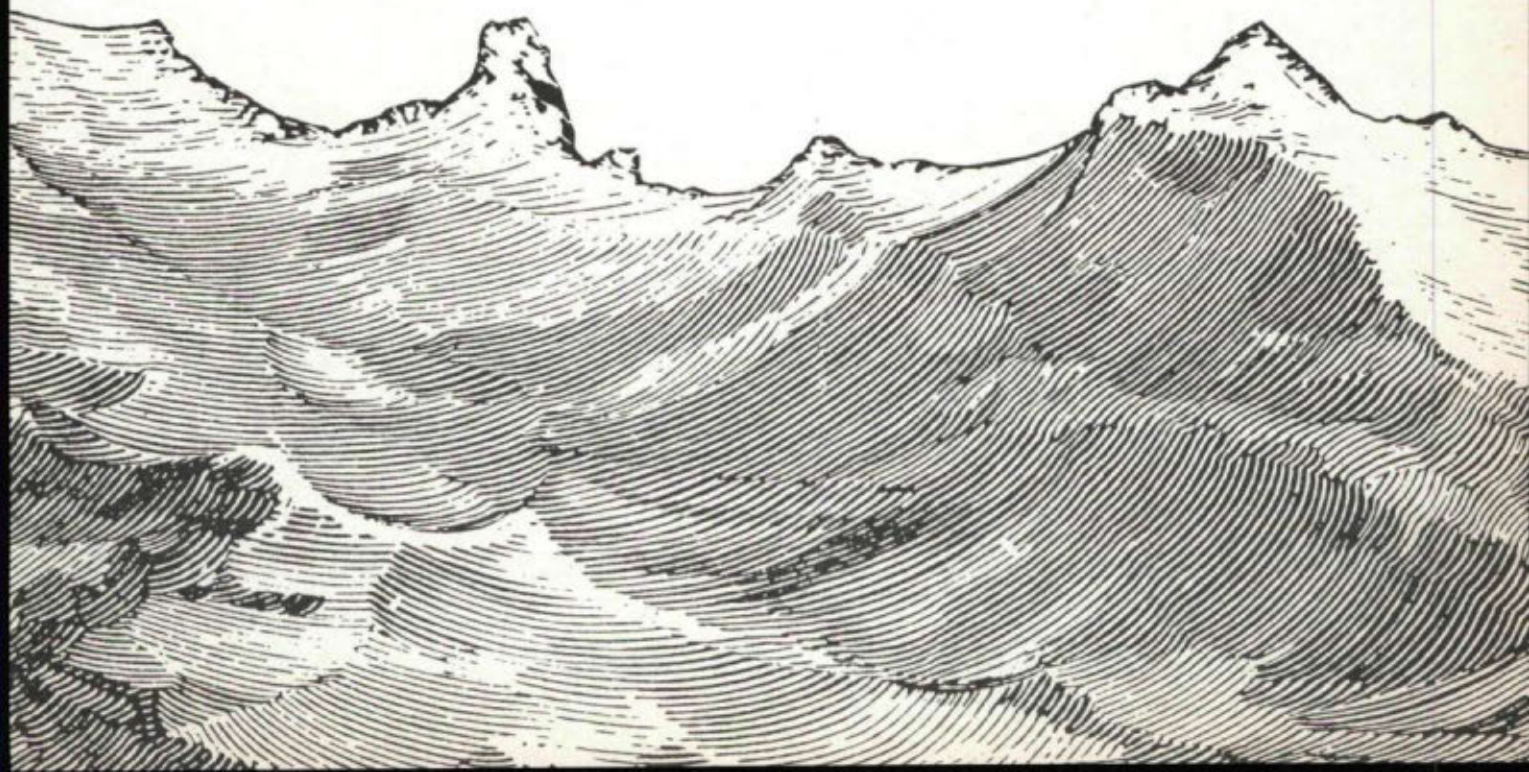
Feia temps que pensava en l'interès de reproduir alguna carta de Gramsci a **Nous Horitzons**, potser a la mateixa secció de «Documents». La justificació d'aquest interès ja és inclosa als fulls que acompanyen la carta (pensats sobretot per la publicació en català d'**El materialisme històric**).

Bàsicament hi ha un intent d'apropar la imatge més humana, més quotidiana de Gramsci, sense disseccionar-la, però, de la seva mateixa personalitat política i intel·lectual, com s'explica a partir de la seva pròpia obra. La tria de la carta traduïda (publicada a Itàlia fins i tot en llibres de contes per a infants) ha estat relativament arbitrària. En ella, però, es destaca l'admiració de Gramsci per un esperit independent, insubornable, per la sensació mateixa de dignitat en la figura d'un pardal.

Rebeu una cordial salutació.

Txema Castiella

HORITZONS DEL MÓN

El projecte polític sandinista*

Instituto Histórico Centroamericano

* De *Encuentro*, 19.

El projecte polític sandinista neix i adquireix els seus trets fonamentals a partir de dues reivindicacions:

- El dret de Nicaragua a ser nació sobirana enfront la dependència històrica i l'acuit actual dels Estats Units.

- El dret de les majories nicaragüenques d'accedir al poder per a fer valer els seus interessos enfront el monopoli del poder productiu, polític, militar i cultural exercit per les èlites nacionals aliades dels Estats Units.

El nou poder polític de Nicaragua ha estat fortament atacat per aquells que han estat desplaçats del poder: al govern dels Estats Units de Nordamèrica i les nacionals. No podia ésser d'altra manera.

A nivell internacional

Al cap de tres anys i mig de la seva implantació, el projecte polític sandinista ha demostrat la seva originalitat en aconseguir combinar una creixent hegemonia popular amb una política d'unitat nacional i de pluralisme polític. I en fer-ho, el model sandinista ha estat legitimat com una alternativa idònia, i sobretot, exemplar per als països pobres, petits i subdesenvolupats del Tercer Món: oferint a aquests països una alternativa que integra una real justícia social per a les majories amb àmplies llibertats econòmiques i socials per a tots.

Tenint com a punt de partida una història de vergonya per ser un dels països més servils a la política nord-americana, sorgint de la foscor i corrupció que durant cinquanta anys la família Somoza li va imposar, Nicara-

gua ha arribat a ser un país destinat a jugar un paper de digne protagonista. Ho ha aconseguit el seu poble en protagonitzar una increïble i victoriosa lluita contra el somozisme i ho aconsegueix cada dia el seu poble i el seu govern en una lluita política, diplomàtica i militar extremament difícil contra la superpotència de l'hemisferi occidental.

L'alternativa sandinista té una validesa tan important que ha estat tema de debat polític i referència ideològica en variadíssims fòrums internacionals. El projecte nacional de Nicaragua ha estat capaç de atreure's un ampli suport polític de sectors empresarials i capes mitjanes del món sencer i ha esdevingut el precedent d'una nova lògica econòmica que beneficiï les majories empobrides.

Nicaragua va veure ratificada internacionalment la legitimitat del seu projecte en ser escollida, per cent quatre vots a favor, membre del Consell de Seguretat de l'ONU l'octubre del 1982. El valor d'aquesta legitimitat és més gran si es té en compte que al llarg del 1981 i el 1982 l'administració Reagan dissenyà, muntà i sostingué una campanya diplomàtica i informativa que tenia per objectiu aïllar i desacreditar la revolució popular sandinista. El constant i renovat suport de la Internacional Socialista, la reiterada solidaritat de les esglésies dels països desenvolupats i dels principals organismes internacionals dedicats a la defensa dels drets humans, han estat dics en què s'han estavellat els intents de desacreditar de la revolució nicaragüenca. Tampoc no han aconseguit articular els intents d'aliança entre el govern nord-americà i certs sectors de les èlites nacionals que volen deslegitimar el procés acusant-lo de totalitarisme i també de persecució religiosa.

A nivell nacional

La legitimació internacional de la revolució popular sandinista, aconseguida malgrat la campanya de desacreditació orquestrada des de Washington, l'ha guanyada el poble nicaragüenc mateix, que ha estat l'impulsor de la construcció d'una democràcia genuïna.

La conscienciació, la participació, l'extensió de la cultura i de l'organització popular a nivell de masses han ampliat les condicions democràtiques a tota la població nicaragüenca. Això s'ha anat aconseguint de moltes diverses formes i al llarg d'un procés creixent i encara no clos:

- El 1980 la impressionant mobilització popular per a la campanya d'alfabetització assolí allò que més tard es va qualificar com el més eficaç programa alfabetitzador realitzat fins ara a l'Amèrica llatina. Va ser una campanya més massiva que la insurrecció mateixa i va deixar instal·lats nuclis de participació popular a cada aldea de la república. L'activitat popular que va fer possible la campanya catalitzà l'estructuració de les juntes municipals i donà impuls a programes de salut, a la vegada que facilitava la continuació de campanyes més intenses d'educació popular.

- També el 1980 els Comitès de Defensa Sandinista (CDS) es transformaren en petits governs de barri que varen començar a responsabilitzar-se de la distribució d'aliments, dels projectes cívics de reconstrucció de la infraestructura destruïda al llarg de la guerra d'alliberament, de la vigilància de policia voluntària i d'un sens nombre d'activitats socials i culturals.

- L'any 1980 també va ser testimoni de l'accelerat desenvolupament —el més ràpid de la història llatinoamericana— del moviment cooperatiu camperol. En menys d'un any un 60 % del camperolat nicaragüenc es va organitzar en múltiples formes de cooperatives agropequaries.

- El 1981 se celebrà una consulta nacional perquè el poble determinés el caràcter que havia de tenir el nou sistema educacional. Mentrestant, els Col-

lectius d'Educació Popular (CEP) es varen estructurar i organitzar com una forma de suport permanent de l'educació assolida pels adults alfabetitzats no fa gaire.

● Aquell mateix any, les cooperatives camperoles, els CDS, l'organització de les dones nicaragüenques i de la joventut (Joventut Sandinista 19 de Juliol), les juntes municipals i el poble en general es varen llançar a una sèrie de Jornades Populares de Salut, que tenien com a fita fonamental aconseguir millors nivells d'higiene ambiental i la implantació de mètodes preventius de salut (vacunes). Les conseqüències en la salut del poble nicaragüenc reberen un reconeixement internacional en ésser escollida la ministra de Salut de Nicaragua, Lea Guido, com a presidenta de l'Organització Panamericana de la Salut.

● I encara més notable va ser la creació el 1981 de les Milícies Populares Sandinistes i dels Batallons de Reserva integrats per civils. En ells, el poble, en forma totalment voluntària, s'ha mobilitzat per assumir les tasques de la defensa nacional.

● El 1982 el país es va preparar per a l'emergència davant una possible invasió, descentralitzant les organitzacions populars i augmentant l'autonomia a nivell departamental per fer front més efectivament, d'aquesta manera, a les operacions frauduloses, als sabotatges i a les diferents formes d'agressió. Aquest procés en les bases va ser acompanyat a un nivell més elevat per la regionalització de l'Estat i de les estructures del Front Sandinista. Cada regió va començar a exercitar la seva llibertat operacional i de planificació davant la nova situació. La junta de govern de reconstrucció nacional va nomenar un delegat a cada regió perquè coordinés els esforços dels nous poders locals.

Només amb un gran suport popular que legítimi el govern poden fer-se tots aquest passos político-socials. L'efervescència participativa i democràtica va ser acompanyada pel desenvolupament de la institucionalització formal d'un Estat democràtic de dret, l'únic de l'Amèrica central que té un

fort caràcter popular, tant per l'estratègia de procedència dels seus dirigents com pel contingut de les seves polítiques: subsidi per al consum popular, serveis socials per als infants, la gent gran, els malalts; inversions en centres recreatius i culturals, subministrament d'aigua, llum i altres serveis a la població més necessitada.

Aquest Estat de dret ha consagrat, per primera vegada en la història del país, la independència del poder judicial —tant de *jure* com de *facto*— respecte al poder executiu. Actualment els poders executiu i legislatiu són en procés de separació. Fins al 1985 el poder executiu tindrà poders legislatius compartits amb el Consell d'Estat que, de moment, es defineix com a òrgan co-legislatiu.

A l'actualitat, s'ha esdevingut la diferenciació inexistència als primers moments entre: a) el poder del govern central, b) el poder del Front Sandinista i c) el poder de les organitzacions populars. Aquestes tenen avui amplis marges d'autonomia així com de crítica generadora de conflictivitat a l'Estat mateix. La inexistència d'un *home fort* al país i el caràcter col·legiat de la direcció del Front Sandinista afavoreixen els nivells de debat i de discussió essencials per al desenvolupament de les tendències democràtiques.

L'elaboració de la Llei de Partits Polítics —iniciada el 1982 i a punt de ser aprovada ja pel Consell d'Estat— i la preparació el 1983 de la Llei Electoral i la Llei de Comunicació Social, orienten al país vers les campanyes polítiques del 1984, que confluïran el 1985 amb la celebració de les eleccions anunciades després del plebiscit popular més massiu de la història d'Amèrica central: la insurrecció que el 1979 va culminar amb la victòria del projecte sandinista.

El bloqueig del procés democràtic i l'estat d'emergència

El març del 1982, el govern de Nicaragua es va veure forçat a decretar un estat d'emergència nacional com a mecanisme de defensa enfront una creixent campanya de sabotatge contra

l'economia i d'agressions contra la població civil, que eren el fruit del pla d'operacions encobertes aprovat pel president Reagan contra Nicaragua el desembre del 1981. Les agressions armades de bandes contrarevolucionàries a les diferents zones del país, la concentració a la frontera amb Hondures de milers de ex-guardies somozistes —entrenats, equipats i finançats pel govern dels Estats Units— va fer urgent la institucionalització de l'emergència.

L'emergència ha limitat els drets i garanties polítics dels ciutadans, tant a nivell individual com a nivell de l'expressió pública en els mitjans de comunicació social. L'esfera del debat polític i ideològic es veu, per això, restringit, encara que aquesta situació no es pot atribuir ni a la ineficàcia ni a una voluntat política, sinó a una situació objectiva d'amenaça extrema. Pot afirmar-se que, per lògica del projecte nacional mateix, mentre continuï la situació de guerra bruta, provocada des del exterior amb l'aval de l'actual administració nordamericana, l'atmosfera política de Nicaragua es mantindrà pertorbada. Aquesta inestabilitat, difícilment sostenible, és una cruïlla que té tres alternatives de solució.

Primera alternativa: enderrocament del govern i sortida feixista

Aquesta sortida es correspon objectivament amb la primera interpretació de la crisi econòmica que afirma que el model original de la revolució ha estat traït.

Evidentment, tant els qui s'oposen al procés revolucionari a l'interior del país com a l'exterior no formulen com a «feixisme» la seva alternativa. El discurs opositor —dintre i fora— parla d'una sortida autènticament democràtica i de veritables reformes socials que es faran després de l'enderrocament del règim revolucionari per la via de la lluita armada.

És important descobrir la inviabilitat d'aquest plantejament. L'enderrocament del sandinisme, de què tant parla la contrarevolució, és impensable sense una intervenció militar nordamericana.

na en massa i oberta, i per tant sense una guerra molt més sanguinària que qualsevol de les que fins ara s'han lliurat en territori nicaragüenc. El resultat d'una tal confrontació no pot ésser altre que el feixisme.

Seria una sortida feixista amb aquestes característiques: a) vassallatge en relació al govern dels Estats Units; b) reconstitució de l'antiga economia per a satisfacció dels interessos nord-americans i dels de la vella oligarquia criolla; c) desenvolupament d'una ideologia anticomunista, molt probablement amb formulacions religioses similars a les que empra el govern d'Efraín Ríos Montt a Guatemala.

Aquesta alternativa, que és la que afavoreixen i abonen amb la seva política els Estats Units, és la que a nivell nacional presenta com a solució el Centre Democràtic i el Moviment Democràtic Nicaragüenc d'Alfonso Robelo i Edén Pastora. I per clarificar l'anàlisi no s'ha d'oblidar la coalició que han fet Robelo i Pastora amb organitzacions que aglutinen als seus rengles forces tan poc democràtiques com l'antiga guàrdia nacional de Somoza.

En realitat, són aquests ex-guardies els qui formen la força principal d'oposició al govern de Nicaragua. La història de Nicaragua i la de tota l'Amèrica central ha anat fent que no hi hagi espai a la nostra regió per a un centre reformista. Ha estat la política imperialista, que ha negat a aquest poble la seva nacionalitat i que ha destruït tot possible grup reformista ajudant-se per les oligarquies criolles aliades als seus interessos, la que ha provocat aquest fenomen, avui més aguditzat que mai quan la crisi econòmica i la polarització de postures nega en la realitat tota possibilitat a qualsevol posició centrista.

Les úniques sortides són llavors la consolidació dels processos democràtics, populars i antiimperialistes, o bé el feixisme. La miopia política de l'actual administració nordamericana ha fet com més va més rígid el dilema, com es pot apreciar a Guatemala i especialment en el desenvolupament del conflicte salvadorenc.

Encara que l'Amèrica central no és una realitat similar a la d'altres països d'Amèrica llatina o europeus, allò que s'hi ha esdevingut històricament pot il·luminar-nos d'alguna manera. Enfront els processos populars, sempre visualitzats com a amenaça totalitària per als qui diuen defensar «la democràcia», tots els mitjans per a atacar-los i destruir-los han estat vàlids. Les anomenades «forces democràtiques» —i amb elles sectors de l'església institucional— han estat utilitzades de pantalla política i d'instrument per a la instauració de règims dictatorials i feixistes. La història contemporània ens ho demostra: després del fort moviment democràtic obrer d'Alemanya, sorgeix Hitler; després de la república popular a Espanya, sorgeix Franco; després de l'obertura popular que va significar el govern d'Arbenz a Guatemala, sorgeix la dictadura militar sanguinària que encara avui perdura; després de Goulart al Brasil, sorgeix un règim militar *desarrollista* que va destruir la neixent democràcia brasilera; després de l'experiència democràtica i popular de Torres a Bolívia, sorgeix Banzer; després del govern popular i elegit democràticament de Salvador Allende, sorgeix Pinochet... La llista és massa llarga, l'ensenyament de la història és ben clar.

Segona alternativa: defensa de la revolució i sortida estatitzant

Si continua l'acuit militar, polític i diplomàtic des de Washington, encaminat a aïllar i deslegitimar la revolució nicaragüenca —i eventualment destruir-la— augmentarà enormement a Nicaragua la «temptació» i la possibilitat de reduir la participació popular, de desarticular el projecte d'economia mixta, de restringir les llibertats civils. L'alternativa política, en aquest context d'enduriment, seria un règim que tindria per objectiu central la defensa de la revolució a qualsevol preu. Aquest hipotètic règim a la defensiva tindria aquestes característiques:

- Fusió Estat-nació, cosa que significaria un sorgiment de l'*aparatisme* estatal.

- Tendència a atorgar una més gran confiança als tecnòcrates que dirigeixen projectes de desenvolupament de les forces productives que a les bases que prenen iniciatives de mobilització popular menys estructurades.

- Implantació d'una ideologia modernitzant, estatitzant i tecnocràtica.

- Tendència cap al gegantisme burocràtic com a mitjà per garantir la seguretat i el control en període d'acuit.

- Increment del pressupost militar i progressiva professionalització de l'exèrcit, desvinculant-lo d'aquesta manera del poble.

Sota l'acuit dels Estats Units —i el consegüent aïllament internacional que comprèn aquest acuit— l'alineament amb el bloc socialista seria l'única alternativa que podria humanitzar les condicions de vida dintre d'un règim de seguretat nacional d'aquest tipus.

Tercera sortida: la sortida sandinista

Si s'arribés a una negociació efectiva de la crisi de l'Amèrica central en què participessin els Estats Units i això obrís un període de pau a la regió, seria possible salvar el projecte original d'un sandinisme no-alineat, amb una real hegemonia popular, amb un pluralisme polític i una economia mixta i amb un desenvolupament creixent de les llibertats socials i culturals que fins ara ha caracteritzat el procés.

En un context de pau l'alternativa política sandinista podria continuar aprofundint les característiques actuals del procés, però en fer-se això en un marc de normalització, i no pas d'acuit, la situació vindria definida per:

- Un nacionalisme com més va més autèntic expressat en la progressiva realització dels interessos de les majories.

- Un creixement del poder popular i la consolidació dels canals d'aquest poder: CDS, CEP, sector cooperatiu i obrer de l'APP, amb una més eficaç

participació en la gestió i planificació de la nova societat.

- Una disminució del pressupost militar, amb una tendència a dependre principalment de les milícies civils, que tindrien el seu eix en un petit però ben equipat exèrcit professional, dedicat a tasques productives en temps de pau.

- Una ideologia oficial respectuosa de les iniciatives populars, que col·locaria la ciència i la tecnologia al servei d'aquestes iniciatives.

- Una economia que respectaria la normal evolució dels diferents petits projectes de desenvolupament econòmic i els integraria en plans més amplis i sofisticats.

- Una avantguarda conscienciadora i organitzadora d'iniciatives, tant en el si de les forces populars com en el si de l'Estat.

La cruïlla

En l'actual situació d'amenaça permanent dels Estats Units, les dues úniques alternatives són la sortida feixis-

ta o la sortida estatitzant d'un règim alineat amb el bloc soviètic.

En un context de negociació, les alternatives serien o aquesta sortida estatitzant o la sortida sandinista. L'opció per una o l'altra dependria en gran mesura del nivell de pau regional que aconseguirà la negociació. Una negociació global per a la regió, econòmicament justa i políticament pluralista per a tots els països de l'Amèrica central, amb una diversificació de les relacions internacionals d'aquests, obriria nous marges, per a tot el continent, i per tant també per a Nicaragua. ●

Käthe Kollwitz: «Treballador» (1921) (De la mateixa autora: «Nie wieder Krieg» [Mai més guerra] i «Helf! Russland» [Ajudeu Rússia], a Nous Horitzons, 84)

La fortalesa del dòlar o la cruïlla del capitalisme financer postindustrial

Joaquín Cama Llena

La internacionalització de l'economia

Després de la segona guerra mundial, les relacions econòmiques entre les nacions van arribar a un procés de creixement inusitat que va tenir el seu auge a la dècada dels seixanta. Al bloc occidental, el protagonisme dels EUA, amb Europa devastada, va ser indiscutit des del primer moment. La salut de l'economia dels EUA de la mà del dòlar va empènyer Europa a abastar un ritme de recuperació i uns progressos únics en la seva història. El dòlar esdevenia, ja abans del final de la guerra, de fet i de dret, una moneda especial; en termes tècnics, *moneda clau*.

- A la conferència de Bretton Woods (on es van fundar el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial) es va acordar que el dòlar tindria un valor fix en termes d'or.

- Les monedes de la resta dels participants a la conferència (ni la Unió Soviètica ni molts altres països hi intervingueren) tindrien un valor fix en dòlars.

- El dòlar se situava al centre de les transaccions internacionals, ja que serviria per donar-los en la mesura; juntament amb l'or, formaria part de les reserves de divises de totes les nacions i, a més a més, esdevenia el protagonista del comerç internacional.

El capitalista per excel·lència assoleix que la seva pròpia moneda es transformi en el *diner internacional* indiscutit: és el naixement de l'imperialisme del dòlar, tot i que auspiciat pels desitjos d'un ràpid creixement del co-

merç internacional sense sobressalts, fonamentalment amb la certesa que els valors de les monedes dels diferents països romandrien fixos. El creixement del comerç internacional i el desenvolupament conjunt de les nacions s'havien de basar en el dòlar.

Darrera d'aquesta interpretació oficial, el rol del dòlar anava a ser fonamental per a l'expansió de la influència dels EUA a tot el món, per la via d'ajuts financers a Europa i als països joves provinents de la descomposició colonial i per la via de despeses militars amb la implantació de bases arreu del món, que es financiaven amb dòlars. El dòlar servia, doncs, per «frenar l'ascensió comunista» a països proclius a aquesta, per exemple, a Corea i al Vietnam.

El que és cert és que el món occidental va aconseguir un relleu que va permetre una important elevació en els seus nivells de benestar. No podia ser d'altra manera: els europeus s'enfrontaven amb el problema de la destrucció, però la guerra no n'havia pas esborrat les capacitats científiques, tècniques i organitzatives. Els dòlars rebuts ràpidament donaren fruits. Això no seria així a la resta del planeta.

La internacionalització de les finances

Inevitablement, les quantitats de dòlars acumulades a certs països europeus eren rellevants a finals de la dècada dels cinquanta, i així els seus sistemes bancaris eren en condicions de fer préstecs en dòlars. Vet aquí que es

crea un mercat financer fora dels EUA, l'anomenat *Euromercat* o *Mercat de l'eurodòlar*, que ara com ara és el suport fonamental del finançament internacional.

Els principals usuaris d'aquest tipus de préstecs han arribat a ser les multinacionals, els organismes internacionals i els governs. El ràpid creixement de les organitzacions financeres en aquest mercat té dues evolucions fonamentals:

a) Un increment incontrolat, més pel seu caràcter qualitatiu que no pas pel seu component qualitatiu, de la liquidesa internacional. És a dir, qualsevol sistema econòmic necessita, per desenvolupar-se, un creixement de la quantitat de diners i del crèdit equivalent a les necessitats d'inversió i a l'augment de les transaccions comercials. Això també s'esdevé a nivell internacional. El problema, però, està en el fet que es va deixar que l'*Euromercat* atengués autònomament el creixement d'aquestes necessitats, de manera que, a principis de la dècada dels setanta, el sistema mateix de finançament internacional nascut independentment però a l'empara del dòlar va fer la sensació, als mercats internacionals, d'una abundància desmesurada de dòlars en relació al potencial econòmic dels EUA en aquells moments, contribuint de forma innegable a fer que s'abandonés l'acord de Bretton Woods. És a dir, no es va poder sostenir el valor en or del dòlar ni la relació de canvis fixos entre ell i les altres monedes, i es va acordar tàcitament que la relació de canvi entre les divises passaria a dependre de l'oferta i la demanda als mercats de divises o, el que és el mateix, es reinstaurava el sistema anomenat de canvis flotants. A partir de llavors, qualsevol moneda podia pujar o baixar de preu, amb els límits tècnics que hom adoptés en cada cas per acord entre grups de països; el dòlar, però, no perdia pas el paper de protagonista en l'escena internacional, fins i tot a pesar de la caiguda en la seva cotització.

b) Els països de l'anomenat Tercer Món acudeixen al mercat financer de l'eurodòlar per obtenir els fons que han de finançar-ne el desenvolupament. La

necessitat de finançament d'aquests països creix amb la puja al·lucinant dels preus del petroli. Els prestadors, la banca internacional, no tenen inconvenient a continuar prestant a les nacions en vies de desenvolupament, presumint-ne la solvència sobre la base de la seva clàssica condició de subministradors de primeres matèries. Alhora, però, la recessió dels anys setanta causa una baixa apreciable en la demanda i el preu de les primeres matèries, i els països en vies de desenvolupament entren en el procés d'endeutament creixent per cobrir el nou endeutament, situació que es tradueix en la greu crisi del deute internacional, tant d'actualitat en els nostres dies.

La contradicció

Precisament quan s'entreveu el perill de col·lapse a les finances internacionals és quan el dòlar es mostra més potent. Capgirant aquesta interpretació, però, gosaria assegurar que no es tracta pas de la fortaleza del dòlar, sinó de la feblesa del sistema financer capitalista postindustrial internacional. Allò que s'hauria d'haver traduït en un creixement harmònic de totes les nacions basat en un procés d'especialització internacional de la producció, es va veure avortat per la internacionalització del dòlar, ja que, pel que fa als ajuts provinents directament dels EUA, obeeixen fonamentalment a fins militaristes i interessos d'empreses multinacionals, i els mercats financers internacionals independents dels EUA basaven les seves directrius en els beneficis de la banca internacional.

Els països pobres no han pogut gaudir, en aquest esquema, dels avantatges que els hauria pogut oferir la disposició de dòlars per al seu desenvolupament, i han arribat a un cul-de-sac: continuen demanant més dòlars per pagar-ne els deutes i per evitar la recessió. En aquestes coordenades s'accentua el caràcter monopolístic del

dòlar, imprescindible per als refinançaments de la banca internacional i el desenvolupament dels països pobres, d'una banda, i continuada base indiscutible del comerç internacional, de l'altra.

En definitiva, no és pas la fortaleza del dòlar, sinó la seva posició monopolística a nivell planetari, que s'exacerba amb la política del president Reagan basada en un menyspreu clar envers els països pobres, tot desviant cap als EUA recursos encaminats a mantenir la seva prepotència imperialista. Aquesta situació, però, és tècnicament molt arriscada, car els mecanismes financers no són com una goma elàstica i es poden trencar. Si arribarà o no la crisi financera, quin abast tindria i quan s'esdevindria, són afers de pitonisses. Al bloc occidental, hi ha la impressió generalitzada que una reactivació econòmica dels EUA s'estendrà a nivell internacional. Sense cap dubte, atesa la gran interdependència econòmica del nostre món, cal esperar repercussions del que s'esdevingui al país capitalista més gran del món. És evident, però, que si la recuperació que molts esperen no contribueix a disminuir les diferències entre països pobres i països rics, no passarà de ser un petit oasi en el desert de l'economia, i res no sembla indicar-nos el contrari ara com ara. ¿De quina altra manera, si no, espera recuperar la banca internacional els seus préstecs? ¿A costa de la màquina de fer dòlars de la reserva federal dels EUA (banc d'Espanya en versió nordamericana)? ¿Com s'espera que creixin les transaccions? ¿A costa d'un consum com més va més superflu i malbaratador? I, el que és més important: ¿com s'espera arribar a reduir les tensions nacionals i internacionals? ¿Condemnant mig món a la misèria?

Mentre el dòlar tingui el monopoli de les decisions financeres internacionals, a més a més del seu component tècnic-desestabilitzador en funció de les polítiques de la Casa Blanca, traït actualment en la seva elevada

cotització, l'assignació internacional de recursos (distribució de la riquesa en el món) dependrà dels criteris del govern dels EUA, ja que les nacions pobres necessiten, en la seva totalitat, l'ajut exterior per al seu desenvolupament i, per tant, es lliguen al dòlar com a un ferro roent que, si prové dels mercats internacionals, els sotmet al vaivé dictat per aquests i, indirectament, a les actuacions de l'administració dels EUA i, si prové directament dels EUA, els obliga a fer serioses concessions que afecten la seva autodefinició i l'equilibri internacional.

L'alternativa

A aquestes altures és molt difícil que sorgeixin competidors al monopolístic dòlar. Els intents de crear una nova moneda a nivell internacional, controlada per organismes supranacionals «neutres», com podrien ser-ho el Fons Monetari Internacional o el Banc Mundial, malgrat que és una vella aspiració, a la qual, no cal dir-ho, sempre s'han oposat els cercles polítics dels EUA, es troben en un pou sense fons.

Europa va tenir la seva oportunitat per crear un competidor del dòlar amb la frustrada «Unió Monetària Europea», però els governs dels països europeus continuen ostentant una aclaparadora curtedat de mires i no han estat capaços de renunciar a determinades àrees de poder tradicionalment nacional en ares d'un equilibri mundial i, a la llarga, del propi benefici d'Europa.

Cal que la comunitat internacional, països de l'est compresos, faci pressió per concebre un competidor efectiu del dòlar mitjançant el qual els organismes supranacionals (ONU, FMI, Banc Mundial...) puguin instrumentar un desenvolupament més equilibrat dels pobles. Això és una necessitat ara, perquè com més s'hi trigui més temps de vida se li concedeix a l'imperialisme dels EUA, si més no pel que fa al seu suport financer, el dòlar. ●

Fa cinc mil anys que juguem al go

Miquel Vidal

*«El cel blau és com una parpella rodona,
la Terra és un tauler de go;
la seva superfície és el món
i les fitxes blanques i negres
són el dia i la nit.»*

Si combinem la diversió amb el rigor matemàtic, l'entreteniment amb l'estratègia, el joc amb la lògica, l'aparent senzillesa amb la màxima complexitat, el resultat ideal en serà una bona partida de go. Si ens limitéssim, però, a dir que el go és molt fàcil i molt difícil, molt vell i molt actual, encara que tot això és ben cert, no en trauríem l'entrellat. El go és tot això i molt més, però cal que comencem pel principi.

Un llarg camí des de l'Àsia

Caldrà que retrocedim més de quatre mil anys en el temps; situem-nos: la història escrita i el treball dels metalls s'anaven desenvolupant a la Mesopotàmia i a Egipte; tot Europa, quinze segles abans de la fundació de Roma i quatre abans de la d'Atenes, es trobava encara en l'edat de la pedra. El territori del que avui és Catalunya estava poblat per gent que pintava les parets amb figures roges i negres... Mentrestant, la Xina i l'Índia coneixien les cultures neolítiques de Longshan i Harapa. A l'Àsia central, a les vessants de les serralades que s'estenen des del Tatgikistan fins al Nepal, potser al llindar entre el Tibet i el Kaixmir, naixia el que ara anomenem go, jugat amb pedres negres i blanques.

D'aquí, el joc va passar a la Xina (on les velles llegendes se l'apropriaran i n'atribuiran la invenció a l'emperador de la dinastia de torn), a Corea i al Japó (de la mà d'un alt agregat diplomàtic, el segle VIII abans de la nostra

era). Aquests tres països sempre han estat els que han albergat la immensa majoria de jugadors del món (1). On més arrela el go, però, és al Japó, on passa a ser una disciplina de samurais i esdevé una de les arts reials (2). Allà s'instituí la figura del *mestre de go*. Quan un mestre no podia trobar un successor entre els seus deixebles estava obligat a recórrer tot el país per buscar-ne un i esdevenia una mena de cavaller errant. Les *acadèmies de go* s'instituíren el segle XVI, i llurs mestres gaudien —i gaudeixen ara— d'un immens prestigi. Al llarg dels segles, el go es converteix en un element íntimament entroncat en una de les cultures aristocràtiques més refinades del món oriental.

El primer europeu que va conèixer el go fou Marco Polo, tot i que la primera constància escrita ens n'arribà de Matteo Ricci, missioner a la Xina a l'època dels Ming. Tanmateix, el salt del joc a Europa i Amèrica s'esdevindria molt més tard i a partir del Japó. A les darreries del segle XIX el go es comença a practicar a Europa; Otto Korschelt, de Viena, basant-se en el sistema alemany de notació dels escacs, estableix les normes occidentals de nomenclatura del tauler.

Fa més de trenta anys, un jugador aficionat vingut de la Xina publica el primer llibre sobre el go editat a l'Estat espanyol: *El cercado*. I fa quinze anys, tres aficionats de París en publicaven el primer editat a l'Estat francès: *Petit traité invitant à la découverte de l'art subtil du go* (3). A finals del 1972 podem llegir a *Le Monde*:

«El go: se'n parla al París de les lletres, de les arts, dels estudis; al París que pensa i va de galeria en cafè-teatre, de llibreria en concert de mú-

sica moderna. Se'n parla, però no se sap sembre ben bé de què es tracta exactament...»

De què es tracta, doncs? Anem-hi per parts.

Go: estratègia i tàctica de la guerrilla

Els escacs representen la típica concepció primitiva de la guerra: l'enfrontament cara a cara entre dos exèrcits proveïts d'una infanteria nombrosa però feble, amb uns quants cavallers que són els qui realment duen el pes de les batalles i les decideixen amb llurs maniobres, i un cap suprem la caiguda del qual representa la derrota per al seu bàndol. És exactament el mateix desenvolupament que deuria tenir la guerra de Troia, si ens hem de creure Homer.

El go, en canvi, no té res a veure amb aquestes concepcions tan obsoletes, car ni les més modernes estratègies de la guerra l'han pogut superar, ans al contrari, s'han basat en ell.

Sun Tze, antic filòsof xinès, va establir les línies mestres d'una estratègia militar fonamentada en l'autodefensa dels grups coordinats de guerrillers: si aquests impedeixen que se'ls anihili, encara que sigui recorrent a maniobres defensives com retirades tàctiques, hom conserva una força viva, encerclant un territori més o menys extens; serà aquest territori el que a la fi podrà determinar la victòria. «És amb el buit com pot conquerir-se el ple», deia Sun Tze. I són les bases del nostre joc les que prevalen a la seva obra militar (4).

I anem a veure ara llur vigència aclaparadora. Va ser a principis de segle que l'obra de Sun Tze fou traduïda al vietnamita per un noi que llavors es deia That Thanh, però que més tard acabaria essent conegut com *Ho Chi Minh*. La llarga guerra d'alliberament nacional del poble vietnamita contra les tropes franceses d'ocupació tenia els seus fonaments estratègics i tàctics en l'art del go. També n'era afeccionat Vo Nguyen Giap, el vencedor de l'exèrcit francès a Dien Bien Phu.

El joc de taula és un element didàctic sovint menystingut. Segurament, la majoria de nens que no van aprendre a comptar amb els dits aprenueren a comptar amb daus... Una primera classificació necessària divideix els jocs de taula en dos grups, segons si hi intervé o no el factor atzar (del jocs que són exclusivament atzar —loteria, ruletes...— no en parlarem gens, car el jugador hi queda reduït a espectador).

Típics jocs on intervé l'atzar són els de daus (parxis, backgammon...) i els que fan servir informació amagada (dòmino, jocs de cartes...). Daus i informació amagada també es poden combinar, com s'esdevé a molts wargames i jocs de simulació. Potser el més antic dels jocs amb un component d'atzar sigui el seti, jugat ja pels antics egipcis. També caldria fer esment del patolli, un joc asteca les semblances del qual amb el parxis han suscitat controvertides polèmiques sobre la possibilitat de contactes remots entre les civilitzacions orientals i americanes.

Els jocs més apassionants, però, són aquells en què l'azar no hi intervé per a res i només hi compta l'habilitat dels jugadors. La majoria d'ells són jocs antiquíssims que han anat evolucionant amb les cultures en què s'han entroncat (tot i que també n'hi ha d'invençió moderna, fruit moltesvegades de la imaginació de grans matemàtics). Els escacs i les dames són ben populars a tot Europa; diverses varietats del mancala —joc conegut a l'antic Egipte— es juguen des de temps immemorial, sota diferents noms, a tota l'Àfrica negra i el sud de l'Àsia, arribant fins a les Filipines; també tenim el surakarta a Java i el fanorona a Madagascar; a l'extrem orient trobem les dames xineses, els escacs japonesos i el go, el protagonista d'aquest article: el més antic, el més senzill i el més fascinant.

D'altra banda, a la Xina mateixa, més de dos mil anys després de Sun Tze, les seves obres serien estudiades per una nova força social que aleshores començava a organitzar-se: els camperols xinesos que, iniciant la creació de l'Exèrcit Roig, es llançaven a la Llarga Marxa. Aquesta immensa maniobra semicircular de més de quinze mil quilòmetres coincideix exactament amb la tàctica del go suara esmentada: la retirada que va a assegurar un territori a partir del qual es llança la invasió del territori enemic. Tot seguit, l'estratègia maoista de la Guerra Popular Prolongada, bandera de combat que seria de tants moviments d'alliberament d'arreu del món, no és cap altra cosa que una nova manifestació de la teoria militar del go; Mao mateix s'hi va haver de referir repetides vegades a l'hora d'explicar conceptes diversos com els de victòria relativa, encerclament, infiltració, lluita prolongada... (5).

Darrerament, el go, com tantes altres coses, es veu afectat per un procés de recuperació capitalista: s'aplica a tècniques d'estudi de mercat i de gestió d'empreses. Els mercaders ja estudien l'art dels samurais (6).

Les immenses possibilitats matemàtiques del go

Si jugueu a la bescambrilla podeu escollir tirar una carta d'entre cinc, al dòmino trieu una fitxa d'entre set, a les dames podeu optar entre una mica més de trenta moviments en determinats moments de la partida, als escacs difícilment podreu decidir entre més de cinquanta possibilitats. Totes aquestes xifres són absolutament ridícules per al go.

Quan inicien una partida d'escacs, les blanques poden optar entre vint movi-

ments (setze dels peons més quatre dels cavalls), les negres igualment. Les diferents possibilitats sobre el tauler després del primer torn són $20 \times 20 = 400$. Al go, en canvi, les negres —que són les que comencen— tenen tres-centes seixanta-una opcions; a les blanques els en resten tres-centes seixanta. Si corregim aquestes dades a causa de la simetria del tauler, les diferents possibilitats al primer torn són prop de trenta mil. A partir d'aquí, la progressió geomètrica es dispara: el segon torn dels escacs arriba a prop de tres-centes seixanta mil possibilitats; el del go —amb només quatre fitxes sobre el tauler— ultrapassa amb escreix els mil milions de combinacions. Al cinquè torn del go —deu fitxes sobre el tauler— les possibilitats s'haurien de comptar per quadrilions. Després d'això ja només val el càlcul logarítmic, amb mantisses calculades

1. Aproximadament, l'actual distribució oficial dels jugadors professionals del go és aquesta: japonesos, 72 per cent; xinesos, 16 per cent; coreans, 10 per cent; altres països, 2 per cent.

2. Les quatre arts reials de l'antic orient eren: la calligrafia, la pintura, l'arpa i el go.

3. Com a nota al marge, però vàlida per a la petita història, val a dir que, amb aquestes ratlles, *Nous Horitzons* té el privilegi d'oferir-vos el primer article editat sobre el go en la nostra llengua.

4. «Totes les guerres es basen en l'engany de l'enemic. Per tant, quan sigueu capaços aparenteu incapacitat, quan estigueu actius fingiu inactivitat. Quan sigueu a prop de l'enemic feu que sembli que us trobeu molt lluny, i quan sigueu ben lluny feu que sembli que sou a prop. Oferiu un esquer a l'enemic per atreure'l; simuleu desordre i colpegeu-lo. Quan l'enemic es concentri prepareu-vos contra ell; quan sigui fort, esquivau-lo. Encoleriu l'adversari i atordiu-lo. Aparenteu inferioritat i desvetllareu l'arrogància de l'enemic. Manteniu-lo en la necessitat de fer grans esforços i feu que així es desgasti. Quan l'enemic estigui unit, dividiu-lo. Ataqueu-lo on no estigui preparat, salteu damunt d'ell quan menys ho esperi. Aquestes són les regles estratègiques decisives per arribar a la victòria.» Sun Tze: *L'art de la guerra*.

5. De llibres sobre aquest tema podríem destacar l'assaig *The Protracted Game: A Wei-chi Interpretation of Maoist Revolutionary Strategy*, publicat el 1969 a Nova York per Scott A. Boorman, sinòleg i matemàtic.

6. Per exemple, els de la Honeywell Bull. A l'Estat espanyol, l'empresa peonera n'ha estat la Talbot.

per ordinador i característiques de varies xifres.

Penseu, per exemple, que si tota la humanitat, des dels primers éssers humans, no hagués fet cap altra cosa que jugar al go, sense aturar-se, sense descansar mai, cada dia i cada nit, sense repetir mai una partida amb els mateixos moviments que una altra, el nombre de combinacions que haurien esgotat, en comparació amb les possibles, seria tan inimaginablement irrisori com si volguéssim confrontar un electró amb un cúmul galàctic. No són xifres astronòmiques: recordeu que l'astronomia endevé microscòpica al costat de la teoria combinatòria...

El go, el millor esport mental

El go posa a prova la vostra imaginació, la vostra capacitat de raonament, d'abstracció i d'adaptació; atès que l'atzar no hi intervé gens i que no hi ha cap dada amagada, només hi compta la vostra habilitat i la vostra intuïció... i també les del vostre adversari, és clar! El go conjuga millor que cap altre joc l'aspecte lúdic i el comunicatiu: és, també, un llenguatge, una forma de comunicació. La partida de go us revela el caràcter del vostre adversari en veure si practica un joc agressiu o displicent, si s'entossudeix, es despista o busca els vostres errors. Això li ha merescut la denominació de *conversa manual* (7).

Pràcticament immutable al llarg de quaranta segles i escaig, milions de jugadors de més de dues-centes generacions, de races i cultures ben diverses, ens donen la prova del seu caràcter universal. Per jugar-hi no hi ha cap barrera d'edat ni de categoria: aquelles castes tancades que es formen en tots els altres jocs el go no les té, a causa d'un depurat sistema d'avantatges o handicaps que permet —sense desnaturalitzar gens el joc— que es lliurin partides competidíssimes entre mestres i principiants, entre totes les categories i edats. El sistema dels handicaps consisteix en un nombre determinat de fitxes —generalment, entre dues i nou— que es col·loquen estratègicament sobre el tauler per anivellar el joc entre diferents categories de jugadors. Al go, tothom pot jugar amb

tothom amb un interès pràcticament equivalent; és més, existeixen molts campionats que es juguen amb handicaps, cosa que fa que siguin a l'abast d'un principiant, car en aquest tipus de torneig el vencedor *no és pas qui més en sap, sinó qui més n'ha après*.

La tècnica del joc

El go es juga sobre un tauler buit on es van situant les fitxes de cada jugador (8). L'objectiu: encerclar territoris amb fitxes pròpies de forma que la suma de l'extensió dels territoris propis sigui més gran que la suma de l'extensió dels territoris de l'adversari. La partida acaba quan tots dos jugadors consideren que llurs territoris són segurs i que les fronteres ja estan ben determinades.

El començament és estratègia pura i simple: marcar zones d'influència, esbossar territoris i mirar de frustrar els projectes massa ambiciosos de l'adversari. Com més avença la partida, la

tàctica esdevé més important: si l'altre fa un territori feble, cal anar a destruir-lo; si això no és possible, envair-lo si és gran, o intentar d'erosionar-lo si és petit. Cal buscar el *punt crític*, evitar d'enfortir l'enemic amb un càlcul dolent, no fer servir més fitxes que les imprescindibles per assegurar el territori propi, saber que cada fitxa col·locada al tauler és un *canvi* de la correlació de forces i que cal un màxim *rendiment* de cada fitxa perquè aquest canvi sigui més important i, és clar, a favor propi. Recordar la importància de conservar la *iniciativa* a cada jugada i no deixar-se-la arrabassar.

La destrucció del territori enemic no vol pas dir eliminar totes les seves fitxes: «destruir les forces enemigues significa privar-les de la seva capacitat de resistir, i no necessàriament anihilar-les físicament» (9). Això vol dir que allò important no són les fitxes en si mateixes, sinó en funció de la formació de territoris: ben sovint, doncs, sortiran a compte *sacrificis*: «la "no conservació" parcial o temporal és indispensable per a la conservació perma-

nent de les forces pròpies en el seu conjunt» (10).

Un altre bon consell és «fer els possibles per evitar batalles de desgast, en què allò guanyat no compensa allò perdut, o només hi resulta equivalent» (11).

En fi, si bé és molt senzill aprendre la dinàmica del go al davant del tauler, resulta complicat explicar-la en uns paràgrafs i sense diagrames. Acabem, doncs, aquí, no sense dir-vos que allò que pretenen aquestes ratlles no és fer conèixer el go com aquell que presenta en societat una raresa exòtica, sinó encoratjar-ne la pràctica entre nosaltres: a les ciutats i als poblets, als bars i als locals públics, als centres de reunió i a les cases...

Ah!, i abans de pensar si pot ser una cosa fàcil o difícil, recordeu uns mots de Wu Zatzu: «*Quan hom pensa que és complicat, veu com el juguen els pagesos; però si hom creu que és molt fàcil, veu com ni els més savis no el podran dominar mai del tot.*» ●

7. François Flament: «Le go, un "pont culturel"», a *Aujourd'hui la Chine*, núm. 14, París 1979, pp. 36 i 37.

8. El tauler de go és un rectangle gairebé quadrat en què dinou línies horitzontals i dinou de verticals formen tres-centes seixanta-una interseccions (aquesta xifra ha fet que la literatura japonesa hagi emprat força l'al·legoria entre les interseccions del tauler i els dies de l'any). Les fitxes negres estan fetes de pedra de *Nishi de kishiu* i les blanques de petxina de *miyazaki*, tot i que a Europa en circulen de fetes de pasta o de vidre. Un joc complet consta de cent vuitanta fitxes blanques i cent vuitanta-una de negres.

9. No hem tret aquesta indicació de cap llibre específic d'iniciació al go. Pertany a Mao Zedong (*Sobre la guerra popular prolongada*, 1938).

10. Mao: *op. cit.* En aquesta obra es desenvolupa magistralment la dialèctica retirada/defensa/atac/persecució.

11. Mao: *La situació actual i les nostres tasques*, 1947. En aquest llibre també s'aconsella, assenyadament, de no presentar batalla sense estar convençut de treure'n un guany, cosa que molts afeccionats són rebecs a aprendre.

* * *

El go s'anomena *wei-qi* a la Xina i *badok* a Corea. Hi ha cinquanta categories de jugadors, de les quals les nou superiors estan reservades per als jugadors professionals.

A casa nostra, el go es juga a Barcelona (a Gràcia i a Sarrià), a València i a Tarragona. A Gràcia s'han organitzat dos campionats de Barcelona (gener del 1983 i febrer del 1984) i a Sarrià es va celebrar el campionat d'Espanya del 1983.

Sobre la televisió privada

Francesc Vallverdú

En el debat sobre la conveniència o no de la televisió privada, hi ha un aspecte que sovint no es té prou en compte: és el que es refereix a la llengua en què normalment s'expressaria la televisió privada a Catalunya, la qual no podria ser altra que el castellà. En efecte, si només pesen les raons comercials, la televisió tendeix a adoptar la llengua demogràficament més forta i la menys costosa econòmicament. I malgrat que alguns defensors de la televisió privada pensin, ingènuament, que aquesta tendència natural de tota empresa comercial podria ser corregida amb una política empresarial eficaç i amb una bona programació alternativa, tinc la impressió que, en les presents circumstàncies, les lleis del mercat s'imposarien a qualsevol altra consideració cultural o política.

Comprenc, però, que davant aquesta posició el lector es preguntï si no m'hi porta un cert sectarisme o un parti pris. I haig de confessar que, malauradament, la meua impressió, segons el que he pogut comprovar en un viatge recent al Quebec, sembla prou fonamentada. En aquell país conviuen mitjans de comunicació públics i privats, la quals cosa ha produït una poliferaçió de canals de televisió. Si examinem la xarxa pública, la presència del francès —la llengua nacional del Quebec— és alta i força adequada a les seves necessitats socioculturals. Així, a la zona metropolitana de Montréal —on resideix la meitat de la població quebequesa, però on està concentrada la major part dels anglòfons de la província (ara comencen a dir-ne Estat)— les dues TV públiques en francès (federal i quebequesa) tenen un 26 % de l'au-

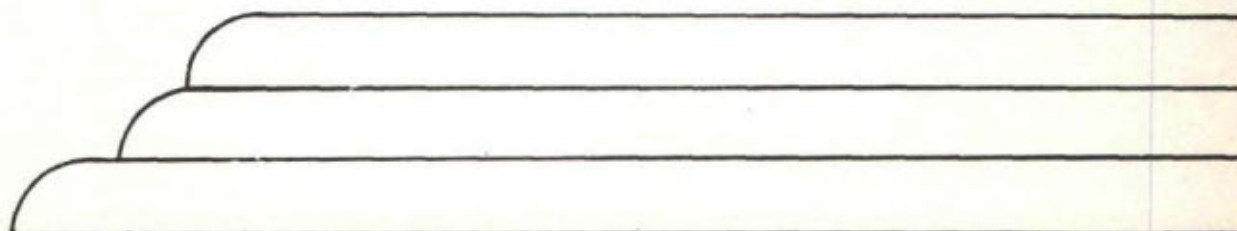
diència, mentre que l'altra TV pública (federal) només assoleix un 7 %.

La situació és diferent, en canvi, respecte als canals de TV privats. A la mateixa zona de Montréal, la TV privada que emet en francès té un 22 % d'audiència, mentre que les que emeten en anglès arriben al 40 % (aquí hi sumem les cadenes dels EUA que es transmeten per cable). I el més dramàtic és que aquesta proporció ha variat en deu anys: el 1973 la TV privada en francès tenia un 35 % de l'audiència i els canals privats en anglès només el 26 %.

Si agrupem les xifres segons le llengües, el panorama no millora gaire, malgrat la forta incidència francòfona de la TV pública. En efecte, l'any 1973 els canals públics i privats de TV en francès arribaven al 64 % dels telespectadors, mentre que els canals en anglès només arribaven al 36 %; en canvi, el 1983 les dues xarxes estan empatades al 48 % (hi ha un 4 % no especificat). Aquest canvi ha estat provocat, precisament, pel constant desenvolupament de la televisió privada, el qual ha permès la creixent penetració de les grans cadenes dels EUA al Quebec, on hi ha un milió i mig d'abonats a la TV per cable.

Aquesta experiència és prou allisonadora per a nosaltres, ara que hi som a temps. Quan prevalen els interessos comercials, les raons culturals o polítiques, per més justes que siguin, sempre queden a un segon pla. Convé, doncs, tenir aquestes dades en compte quan es plantegi de nou —i serà aviat— la possibilitat de la televisió privada a Espanya. ●

DOCUMENTS D'ARXIU

Estudi crític d'Ignasi Iglésies

Ambrosi Carrion

Havent mort Guimerà, ja fa uns anys, i gairebé Rossinyol sense escriure, en desaparèixer del món dels vius la figura d'Ignasi Iglésies, molts van creure que s'havia clos un període de la vida del teatre català. Això, vist per un criteri simplista, no deixa de semblar cert. Període inicial: Pitarrà i els autors del seu temps. Període de l'entusiasme i de la formació definitiva: Guimerà, Iglésies, Rossinyol. Període modern o actual: tots els autors que han vingut després dels tres esmentats. Així, per aquest sistema, és molt fàcil de fer, no la història d'un aspecte literari, sinó d'un poble i tot si es vol. Es talla a llesques com si fos un pa de barra i cada llesca és una llesca i prou. Però, avui, en el teatre català, perdura, encara que sembli mentida, el pitarrisme, i moltes de les actuals i preteses modernitats les trobaríem, tal vegada, resoltes en els inicis del nostre art dramàtic. Així, doncs, és una cosa summament difícil demostrar que amb Iglésies es tanca una època teatral.

Davant dels fets concrets, i les produccions teatrals ho són, l'esperit dels homes actua gairebé sempre, per impuls innat, més per reacció que no pas per reflexió. Es reacciona contra el fenomen que es produeix en contacte directe amb nosaltres mateixos, i es reflexiona sobre aquell que va produir-se, i que està separat de nosaltres pel temps o per la distància. Iglésies està, tal vegada, massa a prop nostre perquè ens sigui possible de judicar-lo fredament, tant en l'elogi, com en la censura. D'ací, aquesta reacció més o menys tàcita, actuant de baix, que s'ha fet contra ell immediatament del seu traspass; d'ací, també, però, aquest entusiasme fervent d'elements de la generació literària més jove i que ja el veien amb aquella perspectiva que dona proporcions de grandiositat a les coses una mica allunyades.

No ens interessa pas de discutir ni de rebatre els arguments dels qui es volen situar enfront del seu teatre i de la seva literatura, ni glossar els ditiram-

bes dels seus admiradors. Però com que, malgrat els uns i els altres, Iglésies, no sols significa una època del teatre català, sinó que és producte de moltes coses anteriors i influeix fortament en el total de la producció escènica contemporània o posterior a la seva, tractarem d'estudiar tot això, i treure a llum els elements que romanen de la seva obra, deduir la llei estètica que l'anima i, per damunt de tot, les seves valors ètiques i socials, i de tot això, mirar de treure'n un concepte clar i definit de l'obra i de la seva personalitat, fer veure la valor humana de l'Iglésies, que és la que ha valorat la seva producció total, més que no pas totes les teories, trucs i troballes escèniques o literàries.

Fins l'aparició del nostre autor en l'escena, totes les obres que s'havien escrit i s'escriu, no tenien altres finalitats que les d'interessar, emocionar o divertir. Encara que es repetia molt sovint allò que el teatre ha d'ésser escola de bons costums, i altres tòpics que encara s'usen, tota la moral estava concentrada a fer que, en el final, quedessin castigats els dolents, les males persones, els traïdors, i els bons, triomfants i amb totes les felicitats.

A més, el teatre era una activitat de pura imaginació. Llavors, no s'havia pensat pas, com avui, a crear una literatura i un art autòcton. Quan aquest fenomen es produïa, era per generació espontània. Ara, cal dir també, que hi havia una gran ambició empenyent els joves pels viarans de l'art o de la literatura, en lloc d'aquesta aspiració a la mediocritat que avui és el distintiu més estimable i que, en els fons, no és altra cosa que una manera com qual-sevol altra d'amagar la impotència i dissimular totes les aspiracions inabastables.

Pitarrà, com Guimerà, Rossinyol i el mateix Iglésies, havien somniat (noble ambició de l'home de lletres) en la posteritat que havia de llegir-los i judicar-los. D'aquí, doncs, que, en treba-

llar, Iglésies, sempre fités, des del seu lloc d'albir, una gran perspectiva. El punt inicial, el motiu que l'impulsava a escriure, gairebé tota hora era humil·líssim, però la finalitat era molt vasta, tant, que en la majoria de les seves obres, a través del petit tema domèstic que s'hi desenrotlla, sempre hi batega un dels grans sentiments humans, com la maternitat, l'amor a la terra, el treball, el dret de redempció dels humils, etcètera. És clar que algú podrà dir que això és producte de l'època en què es formà l'esperit d'Iglésies, en què tot estava amarat de transcendentisme i en què les teories ibsenianes dominaven els ambients teatrals; però en tractar d'aquest autor nostre s'ha abusat excessivament del tòpic d'Ibsen i de la seva influència. D'haver influït l'autor de *Peer Gynt* en la producció dels autors dramàtics catalans, altra seria avui la fórmula teatral de Catalunya. En realitat, aquí la majoria han depès i depenen del tipisme i el costumisme, que ha donat un seguit de drames rurals purament externs el primer, i de comedietes blanques el segon. El treball de cercar la part humana i viva de la nostra gent, ho feren, Pitarrà, per una intuïció que li permetia de veure l'aspecte graciós; Guimerà per un sentiment líric, innat en ell, sense cap raó d'estudi, d'observació o de viure-ho personalment; Rossinyol amb un sentit de la sàtira, fill directe, però millorat, de Pitarrà, i Iglésies, per propòsit preconcebut, per vocació i, finalment, per creure complir un deure anant a trobar les rels vitals del seu poble i, encara millor, d'un dels seus estaments.

La vocació d'autor dramàtic fou substancial amb ell des dels anys de la seva primera joventut, llavors que l'home es plasma d'una manera definitiva moralment i física. No va pas pensar a ésser novel·lista, o poeta; va dir: vull ésser autor dramàtic, i va ésser-ho. Certament que aleshores el teatre tenia un prestigi enorme en tots els estaments socials, molt superior al que avui té, però Iglésies no l'estimava pas, ni li feia ofrena de la seva vida, per un enlluernament produït per tota la faramalla escènica. Hi havia en el seu determini alguna raó misteriosa, obscura i humil, com la que mou certes vocacions religioses. Tota la seva vida va sentir la dignitat d'ésser pobre i haver de treballar, però també va sentir la més alta dignitat d'ésser un gran autor dramàtic. Aquest sentit d'honradesa, de probitat, i de dignitat, ningú com ell no n'ha estat exemple en la nostra literatura.

UNA ALTERNATIVA ÈTICO-CULTURAL AL NOUCENTISME

El text que avui presenta Nous Horitzons no és de la mena habitual ni a les publicacions de cultura política del país ni a les revistes d'història. Formalment, és un assaig de crítica literària realitzat per un dramaturg de tercer rengle sobre un altre dramaturg avui hiperdevaluat. Un text citat sols al Diccionari de la Literatura Catalana com a suport bibliogràfic per al coneixement d'Iglésies, no com a treball remarcable de Carrion. La resta d'obres de consulta general ni l'anomenen.

El camí que van prenent els estudis d'història del moviment socialista ens ha decidit al rescat d'un text el valor del qual reposa en l'explicitació del combat polític, intel·lectual i ètic que es va mantenir en els anys vint tot manifestant la neta distinció i el pur antagonisme entre socialisme i noucentisme. El treball de Carrion ofereix una aproximació a l'estudi dels valors constitutius de l'ètica socialista al nostre país en un personatge —Iglésies— en què valors de l'antimaquinisme que havia explicitat l'obra verdagueriana, com a expressió ètica més elevada —o de Josep Aladern en la més baixa— desapareixien i serien substituïts per d'altres de caràcter positiu com pau, fraternitat, solidaritat, per citar-ne alguns, un canvi —o una evolució— que convindria saber quina relació tenia amb els canvis operats tant a la classe obrera com al moviment socialista al llarg de la fi de segle, i fins a la segona dècada del vint, ben bé.

Pel que fa al primer aspecte —la qüestió d'una subterrània alternativa ètico-cultural vinculada a un moviment popular i polític: el socialisme— l'estudi de Carrion pot ser considerat com un dels textos clau de l'antinoucentisme al costat d'obres com la de Josep Llord sobre el montemolinisme català; les de Vidal i Gort sobre la premsa catalana o les revoltes pageses de Vimbodí el 1835; la història del teatre el segle XVIII o a la Renaixença, que elaborà Francesc Curet; o les diverses col·laboracions de Roure Torrent a la premsa republicana i socialitzant del primer quart de segle. Noms que no corresponen a personatges de la bohèmia barcelonina ni a sublleiciats, això seria un altre cas —el de Plàcid Vidal, de Domènech. Aquells eren més aviat estudiosos i «orientadors» del submón barceloní, i en el terreny acadèmic disposaven d'honors: Carrion era doctor en Filosofia i Lletres, Roure també, el mateix succeïa amb Aiguadé o amb Emili Mira, erudits i amb treballs de la mateixa orientació ensems que una relació-influència important en el moviment antinoucentista.

La idea bàsica va ser identificar noucentisme amb «defalliment nacional» segons textual expressió de Carrion. Certa o no, la idea no estava gens malament, tenia grapa i la seva importància estava en el fet que no manifestava un discurs aïllat sinó coincident en tots els àmbits de la vida intel·lectual i política nacional i no solament en el territori lingüístic i literari. El «discurs coincident», l'objectiu d'aquella gent sembla que consistí a fer una explicació democràtica de la cultura i del passat nacional, és a dir, recerca unes bases socials distintes a les que havien hegemonitzat el moviment catalanista. Si era aquesta realment la voluntat, com sembla, no es fa estrany que els calgués respensar-ho tot: des del teatre a les guerres carlines, de la història de la medicina a la funció social de l'amor. El text d'avui explicita un d'aquests esforços redefinidors.

* * *

Ambrosi Carrion i Juan va néixer a Barcelona el 1888; doctorat en filosofia i lletres, es dedicà al conreu de diversos gèneres literaris: poesia, teatre, novel·la, assaig. Des del 1913, en què, juntament amb Pompeu Fabra, Enric Giménez i Adrià Gual, formà el primer claustre de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, es dedicà a una intensa activitat d'agitació i organització cultural, per la qual cosa conegué a fons el món dels ateneus obrers, Carrion manifestà que hi havia quatre obres bàsiques que interessaven els obrers i de les quals ell sempre es veia obligat a parlar: L'Evangeli, la Bíblia de Luter, l'Enciclopèdia francesa i El Capital» (Serra d'Or 1972, p. 476). Presidí l'Ateneu Enciclopèdic Popular i fou secretari dels Estudis Universitaris per a Obrers, secretari general del Districte Universitari de Catalunya i director del Teatre de Guerra de la Generalitat de Catalunya. Exercí de professor a la Universitat de Barcelona i com a catedràtic d'institut a la mateixa ciutat. Col·laborà a diverses publicacions, concretament fou cofundador, amb Francesc Curet, de la revista El Teatre Català. Exiliat a França, mantingué relació amb els nuclis resistents de l'exili que connectaven amb la resistència antifranquista a l'interior, d'aquesta època la seva col·laboració a Nous Horitzons (n.º 8, pp. 60-62, quart trimestre del 1966) en el moment que presidia el Casal Català a París.

El text que reproduïm va ser publicat per primera (i única) vegada al volum inicial de les Obres Completes d'Ignasi Iglésies (disset volums editats entre el 1929 i el 1937), edicions Mentora, Barcelona 1929.

Ricard Vinyes

L'home

Sembla que el pare d'Ignasi Iglésies parlava tot esverat del seu fill, dient que només vivia de fum. S'ha comentat i glossat molt aquesta frase que, certament, tanca l'essència de l'esperit del nostre autor. Viure de fum, de somnis, de fantasmes, d'il·lusions i fantasies, fou, certament, no la joventut d'ell, sinó tota la seva vida. Això en els homes, quan són joves i no han assolit els seus propòsits, o millor dit, mentre no han obtingut una categoria social, fa que la gent els prengui per boigs, o, quan menys, eixelebrats. Aquest concepte tenien d'ell, els seus veïns de Sant Andreu, quan el veien passar, de matinada, tornant a peu de Barcelona, despeninat, les mans a la butxaca, i la cigarreta de paper enganxada al llavi.

Hi ha al Museu de Barcelona un retrat de l'Iglésies, fet per Ramon Cases, que ens dona la visió exacta d'ell als vint-i-cinc anys. És ben bé allò que en diuen un esperitat. Diríeu que gairebé no té cos. És una vertical negra que sosté una testa angulosa, pàl·lida, on els ulls cremen i on la ratlla fina del bigoti naixent accentua l'avidesa de la boca. Però, amb tot, aquest aspecte recremat i sense carn, no dona mai la sensació d'un biliós o d'un malalt del ventre. Aquella figura escabellada, eixuta i cantelluda, té com una fluïdesa de cordialitat, una atracció misteriosa. Pressentiu que la seva veu dirà coses terribles, amenaces apocalíptiques, però tenia la seguretat que les mans són tan manyagues que sols sabran fer moxaines.

Després, Iglésies adquireix, amb la barba i els cabells ombrejant-li amplemunt el front, una bella i noble testa d'apòstol, amb aquell aire de cordialitat i manyagueria que glossà Maragall. La seva figura, altament representativa, pren, amb els cabells blanquinosos i la barba argentada, un posat de sant una mica romàntic.

Malgrat, però, aquest aire d'un cert misticisme, era un home de combat. Va créixer i formar-se el seu esperit llavors que a Barcelona comencen amb un esclat furiosos les primeres lluites socials. Havia viscut a Lleida i, més tard, a Sant Andreu, entremig d'obres ferroviàries: tots els somnis romàntics i exaltats de reivindicacions proletàries, totes les protestes sordes dels humils, totes les estridències dels anarquistes i aquell desig, aquella necessitat que brollava per arreu, de fer una societat nova, més justa i més bona, ressona-

ven en el fons del seu esperit i anaven donant-li forma de la mateixa manera que els cops de mall fan amb el ferro enroentit.

Però així com en molts altres tots aquests impulsos romàntics es concretaven organitzant vagues o atemptats, per veure si per mitjà de l'acció directa es podia posar fi les injustícies existents, en Ignasi Iglésies tot es convertia en literatura, i encara millor, en literatura dramàtica. Els seus sentiments, les seves ires, les seves ànsies de redimir la societat, es resolien en una correntia lírica, prou definida en la composició «Vetllant», que obre el seu llibre de poesies *Ofrenes*. I ell, que era un home combatiu, no sabia pas respondre a l'odi amb l'odi, ni a la perfídia amb la perfídia. Era un innocent genial que, després de passar-se tota la vida treballant, patint i lluitant amb la mala fe i la incomprensió, se'n va anar del món creient que els homes no eren pas dolents, i que tot el mal venia perquè no havien trobat la manera d'entendre's.

No fou pas home de passions complicades, torbadores ni dramàtiques. Les dones no van trasbalsar mai la seva joventut. Sense fer-ne vanitat ni ostentació, fou tota la vida un home cast. Quan sentia llegir obres d'aquelles en què la passió i la luxúria cremen al roig-blanc, tot i experimentant una gran admiració, quan s'ho valien, no deixava mai, però, de manifestar una gran sorpresa. «No sé pas d'on es treuen aquestes coses», deia, com si es trobés enfront d'un món desconegut i ple de torbacions incomprensibles.

I és, tal vegada, perquè ell, per les dones sentia un gran respecte per damunt de tot. A les dones els ho perdona tot mentre siguin mares. Mai no fa l'elogi de les enamorades si no és per a cantar l'amor com inici de la maternitat. La dona més bella, més pura, i més santa, és la que porta un fill als braços i li dona el pit. L'amor fou, per a ell, la pau assolsegada i tèbia del matrimoni. L'única pena en aquest sentit que va patir, va ésser la de veure la seva llar sense criatures. La carn i els seus deliris, que tant han trasbalsat la vida de molts escriptors, mai no torbaren l'ànima de l'Iglésies I, malgrat aquestes coses, tenia una gran comprensió per totes les flaqueces, i àdhuc sabia disculpar-les i perdonar-les. Pere Coromines, el seu company de tota la vida, diu, parlant d'ell i de les dones, unes paraules que resumeixen la manera d'ésser de l'autor d'*El cor del poble*

i de molts grans homes. Són aquestes: «Com podria explicar-se aquella timidesa, que en altre temps també tingueren En Frederic Soler i l'Àngel Guimerà? Quan hom pensa que fins el Dant i el Petrarca sofriren per la por de les dones, acabo per sospitar si deu ésser la flaca dels tímids de parlar apassionadament de l'amor.»

* * *

La seva significació netament obrerista, tant pels mitjans d'on procedia, com per l'ambient de les seves obres, féu que en entrar a L'Avenç, la llibreria que havien establert Massó i Torrents i Cases Carbó, fos rebut amb els braços oberts pels intel·lectuals que s'aplegaven al seu redós, entre els que figuraven homes de procedència netament burgesa, com els amos de l'establiment, o gent de carrera com Maragall i Coromines, advocats, i Pompeu Fabra, enginyer. Però els intel·lectuals de llavors, volien anar de bracet amb els treballadors per tots els camins, ben altrament d'avui, en què hi ha qui fa esquerrisme i actuació social amb l'automòbil a la porta o bé mentre els elements d'esquerra tenen diners per a pagar articles. I fem cas omís d'aquells que, per unes monedes, evolucionen o, millor dit, rodolen tranquil·lament d'esquerra a dreta, encara que deixin la dignitat a tires per la pendent on rutllen tan a gust.

Tot això s'esmenta, únicament, perquè del comparar es tregui la conseqüència de l'ambient generós, romàntic i obert en què va produir-se l'Ignasi Iglésies.

Aquest sentiment agut de l'obrerisme, barrejat amb una amor fidelíssima a la terra i a la llengua, formen el seu caràcter polític. En tota la primera meitat de la seva producció, se'l classifica tan aviat d'anarquista, com de socialista, i sovint es confonen ambdós conceptes perquè, en realitat, molts dels que el comentaven, no tenien la menor idea de les profundes diferències que hi ha entre aquestes teories. En realitat, ell no era pas ben bé dels uns ni dels altres. Li mancava el sentit de l'individualisme absolut dels anarquistes, i tampoc no podia adaptar-se concretament a les normes igualitàries i uniformistes del socialisme. De totes aquestes teories, ell no en podia prendre més que el caire afectiu i altruista. Iglésies, més que tenir idees polítiques, posseïa sentiments polítics. El concepte d'amor en el sentit més abstracte, ell l'aplicava a totes les coses, a totes les accions dels homes.

Tots els extremistes el sentien seu, sense que ningú no pogués classificar-lo netament en un partit determinat social o polític. Estimava, donant-s'hi amb tota la fuga del seu temperament, tots els ideals de reivindicació i justícia humans, sentint l'odi més aferrissat contra les tiranies i opressions, sentia que la llibertat de cos i d'esperit, era el primer dret de l'home i, per tant, es lliurava a la defensa de tots els humils, els perseguits, els que pateixen fam i set de justícia. I pren la seva obra un aspecte tan d'Evangelí, un sentit, fins i tot cristià, que ell, que era un home que no creia, aconseguia el respecte de les dretes i de la clerecia en vida; i mort, els frares i capellans pregaven amb respecte davant la seva despulla.

Fou un home, doncs, en el sentit més noble del concepte. Perquè de la missió d'artista que s'havia imposat, millor dit, que era consubstancial amb la seva manera d'ésser, en va sentir per damunt de tot la valor col·lectiva.

El seu profundíssim sentiment humà, que li feia trobar en totes les coses un sentit de vida, estava amarat d'un panteisme religiós, no pas a la manera d'un Goethe, massa cerebral, metafísica i complicada per a ell, sinó amb un sentit evangèlic que l'apropava en molt a la manera de sentir d'un Tolstoi.

Però, sigui pel seu esperit d'infant que tenia els esguards enlluernats de totes les clarors i l'ànima amarada de totes les generositats, el seu sentiment d'humanitat era d'un absolut optimisme. La dita de «l'home llop de l'home» no era pas feta per a ell. Creia que tots eren bons, i que quan algú deixava d'ésser-ho, es devia, més que a res, a elements o forces alienes a l'home. Mai no va creure que la dolor i la maldat fossin potències o divinitats malignes, que la voluntat i, més que aquesta, l'amor, no pogués vèncer. D'ací ve la constant predicació de la seva obra i la seva vida, on la paraula «amor» es diu tantes vegades, com si fos una fórmula màgica i misteriosa, que, a força de repetir-la, ateny el seu propòsit.

Això feia que tot plegat, fos, en sentiments i accions, com un noi gran, ingenu, sense que mai pogués, però, dir-se'n que li treia tremp al caràcter ni dignitat. Si l'Iglésies era manyac en la seva vida corrent, entre els amics i en la pau de la llar, l'Iglésies, encès per alguna causa justa, redreçant-se contra la incomprensió, la injustícia o la maldat, era quelcom d'imposant i recordava

les forces de la natura, deslligades. Però sabia també perdonar. Mai els seus enemics no havien d'anar al seu davant a humiliar-se. Era ell qui els brindava l'encaixada franca, l'abraçada acollidora. Sabia posar límits a tots els odis i rancúnies, sabia esborrar-los, però no sabia ni volia posar limitacions a la cordialitat ni a l'admiració ni a l'efecte.

Es natural, doncs, que una de les seves il·lusions més cares fos l'amistat. Tenia amics devots i fidelíssims en tots els estaments socials. Li plavien les llargues passejades sense objecte determinat i les converses que no tenen fi. A les tres de la matinada l'hauríeu trobat amb algun amic davant la seva casa del passeig de Sant Joan, parla que parla. Però malgrat això, l'endemà a les nou era a la seva tasca a l'Arxiu municipal. I l'Iglésies, com a funcionari, fou un model. La ciutat mai no va regalar-li un sou com a pagament dels seus mereixements, va guanyar-lo sempre.

Aquest era l'home, tal com jo l'he vist a través d'una llarga i profunda amistat. Conegut ell, és molt més plaer fer l'estudi i anàlisi de la seva producció dramàtica.

Primera època: des de «La força de l'orgull» (Lleida 1886) fins «Fructidor» (1905)

Tenia l'Iglésies quinze anys quan va estrenar en El Celleret, de Lleida, la seva primera producció dramàtica *La força de l'orgull*.

Naturalment que aquesta obra que no conec (penso que l'autor l'havia perdut), no té, teatralment ni literària, cap influència en la producció posterior. Ell, alguna vegada en parlava tot rient per a esmentar que estava escrita en vers i a la manera pitarresca. Però hi ha una cosa a remarcar força interessant. I és que la seva primera producció ja fou escrita en català, quan gairebé tots els autors d'aquell temps començaven en llengua espanyola. A part d'això, aquesta obra, que no ha arribat al coneixement nostre, no té altre interès que el d'assenyalar la incipient vocació de l'Iglésies.

Calia que tornés a viure entre la gent que el va veure néixer en el seu poble de Sant Andreu. Allà és, amb el contacte directe amb els treballadors, com aprèn la vida i els costums llurs. La ideologia especial i pròpia d'ell vindrà més endavant.

Els seus primers assaigs, en escenari de societat, són: *El remordiment i L'ocellaire* (1890). *L'esclau del vici* (1891) i *Sortint de l'ou* (1892). *Els extrems de la vida*, *Toc d'oració*, *La nit de Sant Joan*, *La barca del mal temps* i *De cos present* (1893). Mentre ell escriu i estrena totes aquestes produccions, en les quals procura reflectir la vida de la gent que el volta, és quan va formant-se, a poc a poc, la seva ideologia.

Així com ara, en aquests darrers anys s'ha descobert per als catalans el geni dramàtic de Bernard Shaw, per aquelles dates (1890-93) fou donat a conèixer al nostre públic i als nostres escriptors el no menys meravellós geni d'Enric Ibsen. Són tres noms il·lustres els qui el revelaren als catalans: Maragall, Ixart i Sardà, a través dels seus comentaris i notes a la premsa, mentre que uns periodistes joves, Carles Costa i Josep Maria Jordà, gosaven a estrenar, traduïts a la nostra llengua: *Un enemic del poble* i *Nora*.

Aquest devia ésser el primer contacte que l'Iglésies va tenir amb el teatre, que llavors significava la posició extrema i avançada de l'art.

A més, s'ha de tenir en compte que Ibsen era tingut llavors més per un pensador i un sociòleg que no pas per un poeta dramàtic. En aquell temps s'admirava molt més l'autor nòrdic pel que tenia de simbòlic i conceptuós, que no pas per les seves valors humanes i poètiques. Totes aquestes coses, que fan que avui encara se l'estimi pels que saben què cosa és teatre, aleshores eren completament negligides. Sense més ni més, tan sols per la necessitat que flotava en l'ambient, Ibsen era un autor de tesi, de la mateixa manera que Sudermann i, més tard, Brieux i Paul Hervieu.

Deia Maragall, parlant d'Ibsen: «No s'oblidi que Enric Ibsen és l'idol de certa joventut moderna; i tampoc no s'oblidi que els poetes i els filòsofs solen ésser els precursors dels grans moviments humans» (1). I mentrestant l'Iglésies, amb la colla de L'Avenç, donava en el Teatre Olimpo una representació, en català d'*Espectres*, a la qual assistien, barrejats, els artistes i literats, amb els anarquistes d'acció.

No és estrany, doncs, que en aquest ambient literari i artístic que vibrava tot de l'obra ibseniana, el nostre autor se'n sentís una mica emmetzinat. Amb això, la generació literària actual no té cap dret a fer-hi escarafalls, perquè si

llavors s'imitava Ibsen, avui es fa el mateix, quan es pot, amb Shaw, Pirandello, Vildrac, Molnar, etcètera, en nom de la modernitat, del bon gust i de la intel·ligència... Tot això ens estaria perfectament, si de les actuals imitacions en sortís un teatre personal i amb esperit del nostre poble, com fa una trentena d'anys del seguiment d'Ibsen en va sortir el teatre viu, original, fort i personal d'Ignasi Iglésies.

Tres obres són essencials, a la meua manera d'entendre, en aquesta primera època. Són, per ordre cronològic d'estrena: *Els conscients*, *L'escurçó* i *Fructidor*. Hi ha, a més, en aquest període, dues estrenes importants en la història literària de l'autor per quan determinen el seu coneixement directe amb el públic de Barcelona. Són: *L'àngel de fang* i *L'argolla*, que van promoure gran aldarull, situant l'Iglésies com un autor netament i obertament revolucionari. També per aquell temps (1892-1893) van estrenar-se *Els primer freds*, però d'aquesta producció se'n tractarà més endavant per correspondre a una altra modalitat. De les tres obres en què volem deturar la nostra atenció, cal assenyalar que en *L'escurçó* i *Fructidor*, s'aferma i defineix el món on el nostre autor ha de fer viure els seus personatges, en tant que *Els conscients*, és una obra que, portant en germen moltes idees que després Iglésies anirà desenvolupant en el seu teatre, és filla de les lectures que arboraven la seva sensibilitat en la primera joventut, i que tant contribuïren a formar el seu temperament.

Els conscients van estrenar-se primer al Casinet de Sant Andreu, per l'agrupació dramàtica L'Avançada, que dirigia l'autor mateix i, més tard, al Teatre Liric de Barcelona. La còpia lliurada a les nostres mans per la vidua, ens dona les dues dades respectives: el 24 de juliol i 22 d'octubre de 1898, en tant que una llista de les dades cronològiques de les estrenes d'Iglésies, molt completa (2), ofereix únicament, i d'una manera desconcertant, la dada d'estrena, sense fixar dia ni mes, en la temporada 1892-93, que féu L'Avançada en el Casino de Sant Andreu. Aquesta disparitat de dades és interessant, però des del punt d'albir d'aquest estudi, manca d'importància.

El que sí que s'ha de tenir present és que en els deu anys que van del 1890 al 1900, és el temps on el culte ibsenià esdevé una veritable idolatria. D'ací, doncs, que *Els conscients* tinguin un llevat tan fort de conceptes ib-

senians. El dret a viure la pròpia vida, aquell dret d'un individualisme que es movia a l'impuls d'una ferocitat que, de tan humana que vol ésser, la trobeu antihumana, mou els tres personatges d'aquest drama. El títol mateix, que avui ens sembla pretenció, encaixa perfectament amb l'instat aquell. Els personatges, més que respondre a la concepció d'uns homes i d'unes dones de carn i ossos, amb la sang enroentida per les passions, són entelèquies, símbols; són l'amor, la joventut, tenen la pretensió de resumir els drets de les passions en abstracte, sense concretar-se en un cas viu i determinat. Això fa que la llur condició social no encaixi pas gaire, o gens, amb el llenguatge que usen, i menys amb la ideologia. Però, tant se val. Si l'autor hagués abandonat les nimietats imposades pels corrents literaris del seu temps, no li hauria calgut pas de donar condició social als seus personatges. Melcior i Berta són l'amor i la joventut amb tots els seus drets, Joan és tot això colgat sota el pes dels anys, i amarat de comprensió.

La influència ibseniana es manifesta immediatament en aquell neguit que impulsa els personatges a mudar de lloc, a cercar horitzons desconeguts, com si en ells es pogués trobar una vida nova i feliç. Joan, per sentir-se fort en el seu amor primer, ha de deixar la ciutat cercant la pau i la serenitat d'un racó muntanyenc; Berta i Melcior, per a poder viure en el seu amor, han de fugir lluny de la llar on s'ha abrandat la seva flama. A més, les passions sempre estan com presoneress en la malla de ferro de les idees, de les preocupacions. Al final, Joan, com *L'enemic del poble*, necessita la solitud per a cuirassa del seu esperit. Berta sent la inquietud de les heroïnes ibsenianes. Veu molts camins i, per un de desconegut, emmena el destí propi i el de l'home estimat.

Doncs si aquesta obra és, pel que s'acaba de dir, tan filla directa d'Ibsen, quina importància té en la producció total de l'autor? Grandíssima, per la seva riquesa ideològica, on hi ha en embrió tot el gran teatre futur d'ell.

L'ambient, el lloc, la gent seva, ho troba en *L'escurçó* i *Fructidor*, però l'ànima dels seus personatges batega ja en el diàleg d'*Els conscients*.

A través d'una certa inflació es transparenten les idees mares de l'Iglésies: «El goig de la vida està en la resistència del dolor. Només es dubta dels

bons. Les lleis de la moral només van contra el dèbil. Viure sense estimar, és profanar la vida.»

Els vells, *El cor del poble*, *La Mare Eterna*, i altres drames, són tots tancats en els anteriors conceptes. I encara aquests altres: «Qui, podent treballar, no es guanya el pa que menja, no té dret a la vida.» El sentit d'aquesta frase produirà més tard *Els vells* i *Les garses*. «En el món, per ésser feliç, és indispensable creure: errors o veritats. La qüestió és creure.» I tal vegada, després d'haver llegit això, tindrem gairebé la certitud d'on arrenquen *En Joan dels miracles* i *La barca nova*.

En *Els conscients*, com en totes les obres d'aquesta primera època, Iglésies (cosa natural en tot autor jove) basteix una teoria, procura concentrar-la en un concepte, si és possible que sembli una definició, i compon tota l'obra de manera que, acció, personatges, incidents, idees, tot serveixi per a demostrar la seva teoria. Serà després, en el moment àlgid de la seva producció, en adquirir la producció dramàtica la màxima qualitat, quan la teoria es desprendreà clara, precisa i contundent de les accions dels homes.

Però, així com en aquest drama, a poc a poc van sortint a fora les passions ocultes en l'ànima dels protagonistes, en *L'escurçó*, com en *Fructidor*, són les passions clares i desfermades les que prenen plaça en el prosceni. *L'escurçó* és un drama entre carrilaires, gent amb la qual l'Iglésies va conviure gran part de la seva vida. Malgrat que el diàleg encara sigui força vacil·lant i, en molts punts, mancat de qualitat, de seguida que comença l'obra us impressiona la força i el verisme de l'ambient. Allà, en aquella llar humil, hi ha moltes coses que són certes malgrat que ens en parlin d'una manera que, en molts punts, delata una ficció que no és altra cosa que el procés evolutiu de l'autor desenvolupant-se.

En *L'escurçó*, com el seu títol mateix indica, el protagonista és un home dolent per essència, és encara el traïdor a l'ús, mentre que els altres personatges, les seves víctimes, són bons a ultrança. Però, en tots ells, hi ha un no sé què d'indefinible que els dona qualitat de cosa viva, i és, tal vegada, el sentit íntim de la realitat dels seus personatges, que tenia l'esperit de l'autor. Aquesta força de realitat serà, d'ara en endavant, una de les raons essencials de vitalitat en el seu teatre.

Però, així com en aquest drama ens fa veure únicament un conflicte al·lus: dos homes enamorats d'una dona, sense transcendència, ara, en *Fructidor*, aquests dos mateixos, però, amb característiques normals, sense ésser l'un un malvat i l'altre un àngel, seran senzillament dos homes que es barallen també per l'amor d'una dona, presentant-nos ja un dels conflictes cabdals dels teatre de l'Iglésies.

Ramona, enamorada de Sebastià, cau amb ell i té un fill. Abandonada per aquell, és emparada per Mateu, el qual s'hi casa. Però torna el primer, i la dona, sentint renéixer el seu amor i fatigada de les gelosies de Mateu, acaba anat-se'n amb el primer i amb la seva criatura. Aquí l'Iglésies no presenta una tesi, ni fa un al·legat en favor de l'amor lliure, ni crida contra el matrimoni emparat per la llei. El sentiment de maternitat de Ramona, la fa córrer a cercar soplug en braços de

l'home que, en barrejar la seva sang amb la d'ella, li ha donat un fill, una vida. No és pas la sensualitat concupiscent i goluda la que l'empeny, és el goig de tornar el fill al pare, és l'imperatiu de la maternitat que reconeix en primer lloc, per damunt de tot i per llei natural, els drets del pare per sobre de les lleis escrites pels homes.

I aquí comença a definir-se aquesta figura de dona que passa a través de tot el teatre d'Iglésies, aureolada de llum, com una santa. Les seves protagonistes mai no senten l'amor com la llaga roent de la sensualitat, mai no corren adelerades darrera del seductor: les dones del seu teatre estimen l'home i el goig que ha dut a la seva carn sempre que en les entranyes llurs ha fet créixer la flor magnífica i redemptora del fill.

Una de les moltes coses que apunta ven en *Els conscients*, es desenvolupen

amplament en *Fructidor*. Joan, en la primera d'aquestes obres, diu a Berta: «*El sentiment de la maternitat et rodejarà de totes les millors delícies*». En la segona, Ramona, per ésser mare, per estar prop del seu fill, no dubtarà a juntar-se amb l'home que l'hi va donar, ni recularà davant la mort i serà del primer, no del qui legalment va unir-se amb ella. L'amor no té justificació mentre no sigui fecund. Ací tenim, doncs, una idea que fins Iglésies ningú no havia gosat dur al teatre.

Amb assumptes propis, amb un lèxic viu ja, i que responia a la realitat dels seus personatges, i aïch un coneixement absolut de l'art de compondre per l'escena, es pot dir que des de *Fructidor*, Catalunya compta amb un autor fort, nou i original. Guimerà hi duia la vida feta imatge de foc. Iglésies, més senzill, però tan intens, hi duia la veritat. ●

1. *Diario de Barcelona*, 10 desembre 1892.

2. *L'Escena Catalana*, número extraordinari consagrat a la mort de l'Iglésies. Sense data de publicació.

SOU UN AMIC de l'obra d'Ignasi Iglésias?

Sí ho sou, associeu-vos a la nostra tasca perquè puguem dur-la a un terme ben digne de l'immortal dramaturg.

SENSE EMBUTS

En diuen «revival»

Teresa Pàmies

Per una malentesa «objectivitat», alguns periodistes i escriptors d'esquerra «fora de tota sospita», promouen, de pròpia iniciativa o per encàrrec, una mena de revival de personatges feixistes els quals, en morir el dictador, s'havien quedat a caseta temerosos —i amb motius— que algú els recordés.

Curiosament, des de la victòria electoral dels socialistes, els conviden més que mai a programes de televisió per justificar un passat que el país semblava haver superat i que importa un rave als joves, el que no vol dir que, en escoltar-los avui, no puguin interessar-se en la falsa versió que donen de la història recent.

L'aspecte més alarmant d'aquest fenomen és que homes i dones d'esquerra, situats en el mitjans de comunicació estatals o privats, presentin amablement els sinistres personatges i fins i tot acabin mostrant-se enlluernats i agraïts d'haver-los «descobert».

Des de la Primo de Rivera i la seva lloctinent Loring, fins a Serrano Suñer, López Rodó, Gonzalo de la Mora, Solís Ruiz i altres responsables del franquisme, no sols es justifiquen amb arrogància i menyspreu per la veritat històrica, sinó que se'n vanten per acabar proclamant que hi tornarien i que Espanya mai no havia anat més bé que amb ells i el general Franco. Periodistes i entrevistadors d'esquer-

ra se'ls miren admirats de tanta fidelitat, de tanta «coherència», i l'espectador, d'esquerra o no, queda desconcertat, decebut o escandalitzat.

Es cert que, de tant en tant, els mateixos periodistes i entrevistadors donen la paraula a ex-presos comunistes i socialistes, a guerrillers i a exiliats republicans, «faltaria más...», car hom és objectiu, tots tenen dret a expressar-se. ¿Tots? Podriem discutir-ho, però hi ha moltes maneres de promoure un testimoni. En primer lloc, Serrano Suñer, la Primo de Rivera i altres personatges del poder franquista tingueren totes les possibilitats de parlar, escriure i exhibir-se mentre els altres, els no-franquistes, eren silenciats per una repressió ferotge i coaccions i humiliacions massa recents per haver-les oblidat. No es tracta d'aplicar la mateixa regla, d'acord, però la quantitat i la qualitat de personatges franquistes entrevistats, i la manera de presentar-los denota feblesa ideològica i oportunisme entre els professionals dels mitjans de comunicació d'avui, la majoria dels quals han militat o militen en partits d'esquerra, entre ells el PSUC.

Tot el que s'havia avançat en la superació de la guerra civil gràcies als correctes plantejaments polítics iniciats amb «la reconciliació nacional», sembla desvirtuat per una falsa objectivitat, falsa i perniciosa puix que podria promoure el revival del feixisme. I no és igual reeditar Carlos Gardel que reeditar el franquisme. ●

LLIBRES, EXPOSICIONS, REVISTES

LLIBRES

S'ACABEN LES EXCUSES

Mary Nash: *Mujer, familia y trabajo en España; 1875-1936*, Antropos, Editorial del Hombre, Barcelona 1983.

La característica essencial de publicacions com aquesta, és que són un treball de recopilació de textos de diverses autores i autors, i per tant posen a l'abast documents de difícil localització, per la seva dispersió. Elaborar amb aquest material un llibre pot semblar de vegades un treball de tràmit i ordenació, sense més importància, ja que el treball teòric de l'autora es limita tan sols a les seixanta primeres planes del volum. Crec, però, que aquest tipus d'obres denoten unes ganes de posar a l'abast documents que molt bé haurien pogut quedar en el coneixement limitat d'aquelles persones que a nivell personal haurien tingut la constància de perseguir-los.

Aquesta recerca, quan es tracta de temes relacionats amb les dones, topa amb dificultats accessòries com són la poca difusió d'aquests escrits, fins i tot en l'època en què varen ser escrits o editats, el poc ressò a d'altres mitjans de comunicació d'aquests escrits i molt sovint la seva desaparició. Per tot això de vegades tenir-ne notícies resulta excepcional.

En aquest mateix sentit, recalco que el mèrit, a part d'haver perseguit, localitzat i ordenat els textos, està en el fet d'haver-los difós, constituint un material d'obligatori ús, des del meu punt de vista, als centres de BUP i FP que, tot estudiant a les seves aules aquest període de la història de l'Estat espanyol, no parlen encara de fets tan elementals com la consecució del dret de vot per a la dona l'1 d'octubre del 1931.

Aquest llibre ve a tallar de soca-rel les excuses que es basen en una falta de material ordenat i sistematitzat sobre el debat feminista de finals del segle XIX i principis del segle XX, amb què es pretén justificar l'absència d'informació dels alumnes en aquests i d'altres temes relatius a la història de les dones, sense entrar ja en la revisió que necessàriament ha de plantejar-se sobre l'androcentrisme del discurs històric dominant (1).

El llibre comunica l'experiència i existència d'un debat que s'esdevé ací, entre els anys 1875-1936, entorn de la política, educativa, cultural i sanitària de la dona.

Mary Nash exposa en la introducció d'aquest volum el perquè d'aquestes dues dates; 1875 coincideix amb la Restauració, tot iniciant-se amb ella la consolidació d'una situació, que —en paraules de l'autora— són els anys en què es determinarà la condició social, política, laboral i familiar de la dona. 1936 obrirà un nou debat condicionat per la guerra civil, que situarà la realitat general de la dona en un nou marc específic, en què prevaldran més les necessitats generades per la guerra (amb tota la inestabilitat que això comporta) que no pas les que pròpiament feien referència a les dones en temps de pau.

El llibre ens remet a l'existència d'un riquíssim debat motivat pel conflicte que planteja la necessitat de moltes dones de reesituar el seu paper en la societat. Els textos reproduïts i ordenats temàticament ens parlen d'aquest neguit intern de la nostra societat, en què no tan sols intervenen persones per tots/es cone-

gudes com Clara Campoamor, sinó que hi trobem també els escrits de persones amb qui entrem en contacte per primer cop, com són Maria Cambrils o Maria Pi de Folch, entre d'altres.

L'àmplia revisió temàtica del llibre constata que el debat entorn de la funció de la dona en la societat no queda reduït tan sols a un o altre aspecte concret, com pugui ser l'educació o el vot, sinó que també hi són tractats la família, el treball domèstic o assalariat o la sexualitat, donant informació sobre una sèrie de temes que fins fa poc han estat silenciats.

L'existència i divulgació de tot aquest material permet no tan sols que les historiadores preocupades pel tema de la dona en puguin gaudir sinó que hauria de permetre a moltes dones tenir accés a un material inèdit de forma ordenada, entrar en contacte amb un passat proper, que ens parla de com vivien, sentien, treballaven, les nostres avantpassades, a la vegada que s'entra en contacte amb el que diferents sectors socials i polítics opinaven sobre la capacitat intel·lectual i política de la dona, sobre el destí matrimonial i maternal, etcètera.

En aquests anys esmentats és quan tot això es discuteix per primer cop de forma pública, i això, dramàticament, ho sabem des de fa molt poc.

Marta Selva i Masoliver

1. Cal parlar també dels llibres apareguts a la «Col·lecció Clàssiques Catalanes» editats per Editorial La Sal, edicions de les dones, en què es divulguen al primer número textos de Dolors Monserdà de Macià i de Carme Monturiol i Puig.

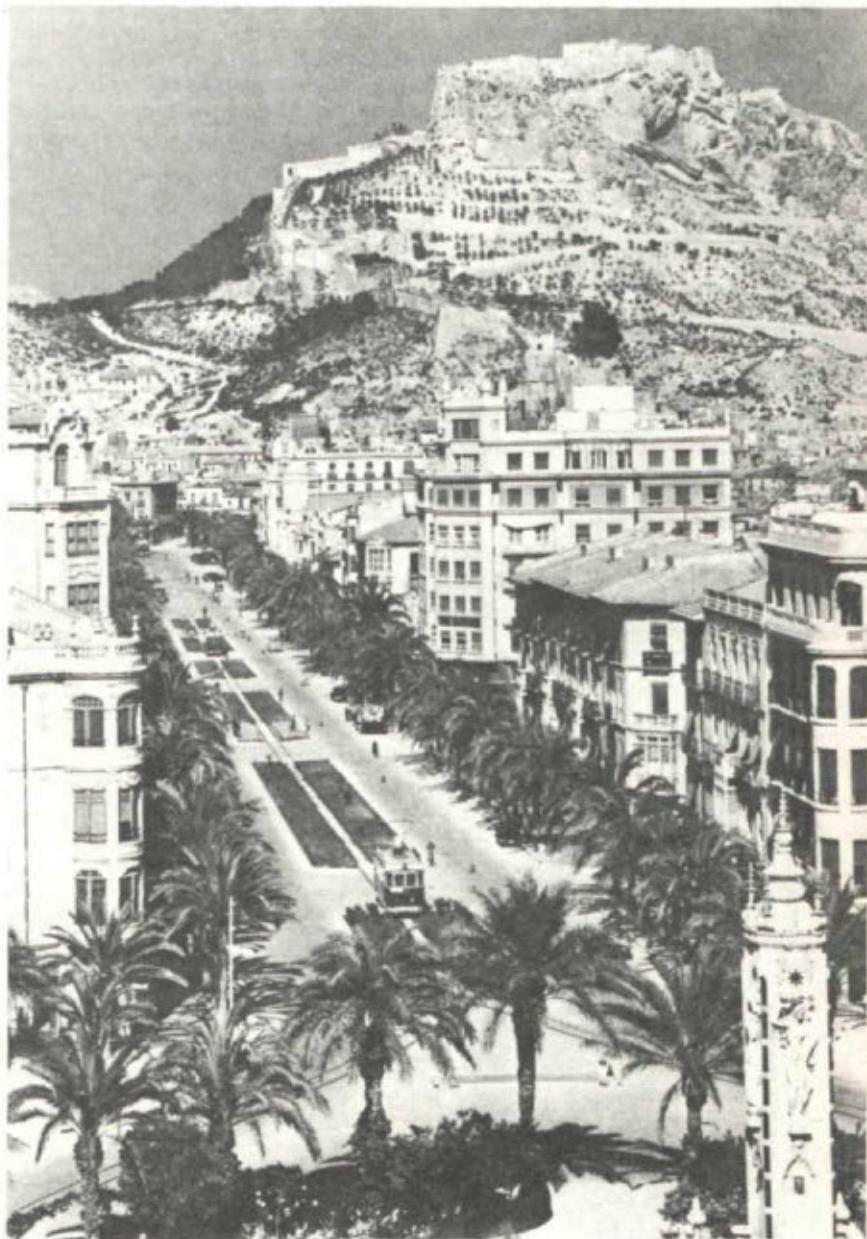
«L'enigma» (1915a) de Jessie Dismorr (De: Lea Vergine, L'altra metà dell'avanguardia. Comune di Milano/Mazzotta editore)

NOSALTRES, ELS ORIENTALS

Josep Benet, Joan Fuster, Arcadi García, Vicent Pitarch, Josep Termes. Pierre Vilar: *Els valencians davant la qüestió nacional*. València, Edicions Tres i Quatre, 1983.

Llegides una darrera l'altra, aquestes conferències del cicle «Premis Octubre» 1983, constitueixen, un any després de l'arribada d'un grup del PSOE al govern de Madrid, un bon «estat de la qüestió». Sota l'impacte de la declaració d'inconstitucionalitat de la gran llei antiautonomista coneguda com a «Loapa» (vegeu l'editorial que li dedica *Nous Horitzons*, al núm. 85), Josep Benet denuncia la reaparició d'un «neonacionalisme espanyol orteguà», i constata —i se'n queixa— el fet que «a Madrid, ara, es diu i s'escriu sovint que, una vegada aprovada la Constitució democràtica i els estatuts d'autonomia, els nacionalismes reivindicatius ja no tenen raó de ser. Com si amb la mera aprovació d'aquests textos legals s'hagués resolt el problema...». Per la seva banda, Vicent Pitarch qualifica d'intransigent el «nacionalisme mesetario», i, literàriament, parla de «l'espanyolisme que no cessa». Joan Fuster constata, un cop més, que «si girem la vista al nostre voltant, els altres "nacionalismes" són més "nacionalistes" que el nostre, començant pel carpetovertonic...»

De fet, al mateix temps que creix el nacionalisme espanyolista —el *noventayochismo* repintat, polit, de què es parla a les «Notes sobre política cultural» (*Nous Horitzons*, núm. 87)— és cert que, per exemple, per primera vegada a la història, hi ha programes d'ensenyament del català i en català (a les quatre comunitats autònomes de l'Estat espanyol que tenen el català com a llengua pròpia (Catalunya, Aragó, País Valencià i Illes Balears), a Andorra i a la part de Catalunya inclosa a l'Estat francès. Ara: les dificultats —repetidament denunciades en el text que comentem— de la televisió «valenciana» al País Valencià (i de TV2 i TV3, a Catalunya), per exemple, són un índex ben clar de la voluntat política del nacionalisme dominant. Un altre símptoma alarmanant, la sobtada i no explicada transformació de la revista *Debats* que edita l'Institut Alfons el Magnànim de la Diputació Provincial de València. En els primers números, el català hi ocupa el lloc central (i les seccions són: «Terra Debat», «Història oberta», «Oui

Alacant, cap al 1950 (De: Guia d'arquitectura d'Alacant. Col·legi d'Arquitectes/Comissió arxiu històric)

és...», «Temes d'avui», «Llibres»). A partir del núm. 6 el català desapareix absolutament. (Ens preguntem si avui es podria repetir una exposició com la que Josep Sorribes ressenyava al núm. 85 de *Nous Horitzons*.) Cal recordar que Josep Lluís Albinyana —primer president de la Generalitat valenciana— i Manuel Girona —president de la Diputació de València—, ambdós del PSOE, han estat, successivament, defenestrats pel seu partit mateix. (Naturalment, Girona encapçalava la protesta de Sagunt, d'on era regidor...)

Breu, per a Benet, som lluny d'aquell «Estat plurilingüe, pluricultural i plurinacional» que la Constitució prometia. El català, per exemple, no és ensenyat a les universitats espanyoles de fora dels Països Catalans (i sí, en canvi, a moltes universitats del món) i el Ministeri de Cultura ignora sistemàticament el pluralisme i la diversitat que constitucionalment hauria d'afavorir.

Ara —i aquesta és una de les idees centrals d'aquestes conferències— davant de la continuïtat de l'agressió,

la resposta «regional» és insuficient, ens pot dur, ràpidament, a la satellització de la nostra cultura. Així, pren un nou sentit la proposta d'«àrea nacional catalana» (Arcadi Garcia) o l'«eix català» (Pierre Vilar). Independentment de la vella qüestió de noms, car «la necessitat de denominar una comunitat no prova la seva no-existència, sinó la seva existència» (Vilar, referit a «Occitània», però aplicable de fet a «Països Catalans»). Aquesta àrea nacional sense nom unànimement reconegut («Catalunya» serveix, només, per a una regió del conjunt; «Països Catalans» és massa artificiós, diuen, només te cent anys de vida; algú parla d'un nom curt, clàssic: «Aragó», no: «Aragón») és «la façana oriental d'Ibèria que s'adossa a la Meseta i mira cap al mar» (Vilar). En diversos textos, des de fa ja bastants anys, Pierre Vilar —i tants d'altres— s'interroga sobre la continuïtat històrica i el futur d'aquesta «façana oriental».

En el text que clou el volum (pròleg d'una *Història del Països Catalans* no publicada), Vilar parteix a) d'una experiència personal, b) d'una certa proposta metodològica. L'experiència pròpia és el contrast que va descobrir arran de la seva primera vinguda a Catalunya entre el *Midi* francès i la societat catalana: «al sud dels Pirineus —escriu— hi havia renaixement lingüístic, exigència política, ruptura profunda amb Madrid, virada a l'es-

querra de les reivindicacions catalanes; al nord, color conservador de tot vestigi regionalista, desaparició aparentment ineluctable de les diferències entre «francesos»...» L'experiència pròpia és, també la descoberta de la seva Occitània natal, que, escriu, «es troba al començament, no al final». La proposta metodològica parteix d'una definició: «el fet català —escriu— és, sembla, una certa relació entre 1 un territori, 2 una llengua i 3 una tendència a l'originalitat política, al si de conjunts històrics més amplis, més potents i estudiats més clàssicament: 4 formacions econòmico-polítiques entorn del Mediterrani medieval, 5 els primers grans Estats moderns en lluita per llur constitució (França i Espanya en particular), després, 6 l'Europa de la revolució industrial i del capitalisme desigualment desenvolupat». Segueixen un bon nombre de reflexions, de preguntes, de suggeriments. El laberint català, fragmentat, discontinu, parcialment insular; la sorprenent unitat lingüística («poques llengües d'aquestes latituds poden exhibir la cohesió interna que ha caracteritzat el català des dels orígens fins avui», escriu Pitarch); els moviments populars i el projecte nacional català, en una societat de classes...

Fuster, a la seva conferència, fa memòria d'alguns temes que ajuden a comprendre tota la complexitat de l'opció nacional. Fa memòria, per

exemple, de l'esquarterament del país, el segle XVIII, en tres bocins desiguals: Menorca esdevé colònia anglesa (i els anglesos «fomenten» el català) i el Rosselló passa a la corona francesa. I, seguint Rubió i Balaguer, recorda que «els catalans no sempre han escrit en català. Han escrit en provençal, i en llatí, i en àrab, alguns en hebreu, i en castellà molts, moltíssims, i en francès, i en italià —com els jesuïtes expulsats el XVIII—, i fins i tot en anglès». Així, sorgeix la pregunta: «...nacionalment per què ha de ser més català Pi i Margall que Blasco Ibáñez?»

* * *

Els «orientals» («occidentals» si ho mirem des d'Itàlia, des del Mediterrani) no podem ésser només regionalistes. Els partits polítics dels orientals han d'ésser independents. Encara que, com diu Benet, «la creixença d'aquests partits serà difícil i llarga». Els orientals tenim, però, al País Valencià, uns bons materials de construcció, uns carreus ben tallats: als anys 30, Renau, Clivera, Emili G. Nadal, Carles Salvador, *Nueva cultura*, *La república de les lletres*, *Orto*. Ara: una munió de gent que pensa, que s'expressa, i revistes i ràdios comarcals, i *Debats* (fins fa poc) i *Trellat* (vegeu *Les cendres de maig* d'Ernest García, amb un epíleg d'Emèrit Bono), i *Cal dir*, que algun dia tornarà.

Francesc Roca

EXPOSICIONS

Quinze anys de cine-club. Centre de Lectura. Major 15, Reus (gener-febrer 1984).

Occitània. La Carrutxa. Doctor Robert 42, Reus (febrer 1984).

Exposició permanent de premsa. Hemeroteca del Centre Cultural del Palau Macaya. Passeig de Sant Joan 108, Barcelona.

L'estudi de l'Eixample. Casa Elizalde. València 302, Barcelona (gener-febrer 1984).

Subcultures urbanes. Elissava - Àrea de joventut de l'Ajuntament de Barcelona. Els Transformadors. Ausiàs March 60, Barcelona (desembre 1983).

Fotografia de Joan Guerrero. Torre Balldovina, Santa Coloma de Gramenet (febrer 1984).

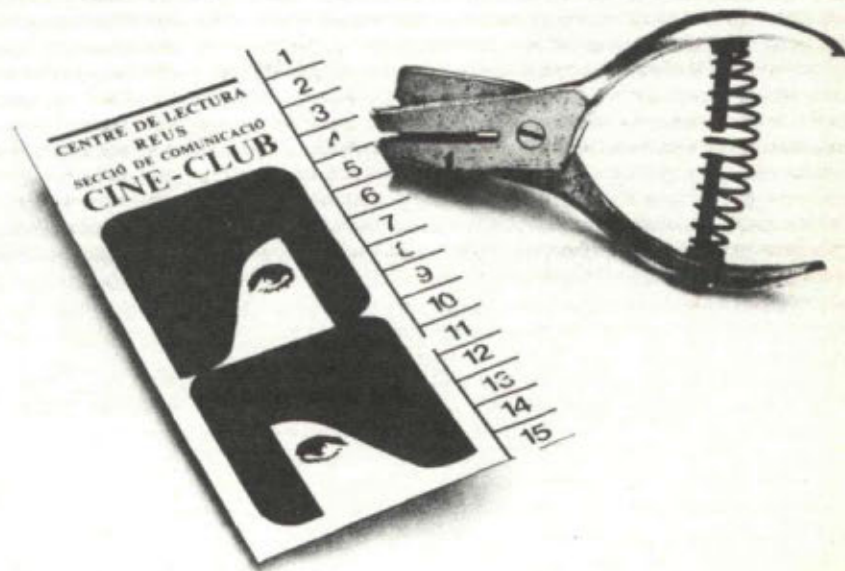
Sis exposicions sobre la cultura urbana a Catalunya, avui. Les exposicions, i l'entorn de les exposicions, serveixen per fer el punt d'un tema, per cloure una fase d'un debat i obrir-ne una altra. En especial, això és així en el nou tipus

d'exposicions que inicià «Sabadell proposa» la tardor del 1981. Quan, fent un primer balanç, dèiem «la cultura urbana avança» (*Nous Horitzons*, núm. 83), no podíem suposar que, en el debat recent sobre la política cultural a Catalunya, la major part dels participants (vegeu-ne mostres en aquest número de *Nous Horitzons*) es plantejaven la qüestió com a integració a la cultura urbana (i deixaven caure els vells temes de la cultura immigrant, etcètera). Ara aquest plantejament, a Catalunya, passa per assumir «tota» la cultura urbana. La que es cova a la ciutat de Reus, per exemple. Al Centre de Lectura (seixanta mil volums i no setze mil, com diu erròniament l'erroni en general *Suplement A-Z de la Gran Enciclopèdia Catalana*), una exposició sobre cinc-centes pel·lícules, és a dir sobre el ci-

nema del món. I, al Centre de Lectura, hom pot llegir la primera biografia de Marx publicada al sud dels Pirineus. On? Al núm. 70 d'*El eco del Centro de Lectura*, que correspon al 19 de novembre del 1871, i que, segons Pere Anguera, és anterior a les de *La Campana de Gràcia* i el *Diario de Barcelona*, ja conegudes. I el Centre de Lectura ha reeditat *Què és socialisme?*, de J. Recasens i Mercadé (1931, nova edició 1982) i ha publicat *El socialisme utòpic a Reus*, de P. Anguera i J. Mèlich (1981).

A Reus mateix, quan *El Llamp*, «taula de cultura popular», organitza una exposició i un cicle de conferències sobre Occitània, crida Robert Lafont. És a dir dóna la versió, la difícil versió no nostàlgica, de progrés, del futur de les terres d'Occ. I Lafont ja escriu, el 1968, a *Nous Horitzons* (vegeu núm. 14).

A la dreta de l'Eixample de Barcelona, la cultura urbana disposa d'un espai, d'un suport arquitectònic extraordinari. Ara les propostes no quallen. A l'exposició permanent de l'hemeroteca del Palau Macaya hi ha una finestra oberta. Ara no és ben oberta. ¿Per què no s'hi enclou la premsa política i les revistes marginals? Els fulls dominicals no haurien d'amagar les publicacions antireligioses que comencen a proliferar a Catalunya. Només com a exemple. La ja veterana *Lletres A*, o *Maiey*. *Art i ficció*, *imatge i acció*, «aparició mensual», o *Xàldiga*, o *Saó*, que ja és a l'any IX, o *Lo raler*, o *El batall* (Sant Just Desvern), *La força* (Sant Cugat del Vallès), *El carrer* (Sant Boi). A la Casa Elizalde, l'estudi de l'Eixample dins l'Eixample (com el teatre dins el teatre) no té profunditat analítica, és gairebé unidimensional. Aparentment, molts problemes s'han perdut pel camí, entre les lànimes. Als Transformadors de l'Eixample, sis petits treballs sobre di-

ferents subcultures urbanes. Ara caldria anar més enllà, espaiament. Però, després de desembre, les sales enormes dels Transformadors romanen buides.

Fotografia urbana de Joan Guerrero, a la sala municipal d'exposicions de la Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet. També, a l'entrada, i a l'es-

cala, i als halls dels serveis municipals de cultura (ludoteca inclosa) del carrer dels Safareigs 1-3. La fotografia aquí esdevé, a partir d'una crònica personal, una crítica de la cultura real, però, també, la descoberta de la possibilitat d'una gran mutació, una aposta en secret entre jugades que no defalleixen.

Maria Esbert

REVISTES

Treball/Berguedà
(Berga), 3

Antoni Gutiérrez: *Treball al Berguedà*. Estanislau Vivó: *Associacions de veïns, per a què?* Josep Tuson: *Siguem seriosos amb la nostra terra*. Adolf Cid: *III Congrés de les CCOO de Catalunya*. Manuel Culebras: *Una de cal y otra de arena*.

L'élú d'aujourd'hui
(París), 69

Editorial: *Les communes ont besoin d'une politique industrielle créative d'emplois*. B. Ebenstein: *Le comité régional des prêts*. M. Auffort: *L'union HLM*. Ch. Fiternan/L'élú: *La place des transports*. M. Dufriche: *Le conseil national de la prévention*.

Nuestra Bandera
(Madrid), 122

J. Aristu: *Debate en el PCE*. F. Parra: *La contrarreforma en la universidad*. J. García, J. A. Rodríguez: *La policía*. D. Lacalle: *Marxismo i ecologismo*. J. M. Mena: *Marxismo y justicia*. F. Roca: *Marxismo y clases sociales*, hoy. A. Claret: *Ginebra*. L. Corvalán: *Chile: renovación en las FFAA*. J. M. Laso: *Irán*. S. Álvarez: *Vittorio Vidali*. V. Combalia: *Miró*. D. Pretel: *El «milogro griego»*. R. Conte: *La literatura española*.

Papers de joventut

(Barcelona), 16

N. Castanyer: *El moviment juvenil*.
F. Hervás: *Itàlia look*. J. Abelló: *Itàlia*
Wow!. S. Cristante: *Itàlia associativa*.
J. Abelló: F. Giordano. J. López: *Fanzines*.
M. Ludevid: *L'actitud dels joves davant el treball: alguns signes de canvi*.
Ll. Racionero: *El lleure*. M. Vila: *L'objecte de consciència*.

Lluita obrera

(Barcelona), segona època, 44, 1984

Josep Lluís López Bulla: *Informe general al III Congrés de la CONC*.
Consell Nacional de la CONC (11-2-84):
Resolució general.

Delta

(El Prat de Llobregat), VIII, 64, 1984

Editorial: *Metropolitans, sí; metropolitansitzats, no*.
Lluís Tejedor: *El Prat té vocació olímpica*.

Quaderns d'història contemporània

(Tarragona), 5

E. Olivé: «Consejos a mi querida hija Teresina».
M. A. Ferrer: *Les societats patriòtiques*.
M. Jordà: *El canvi polític del 1932*.
P. Anguera: *La primera biografia de Marx a l'estat espanyol*.
M. Duch: *L'AIT: Tarragona*.
T. Abelló: *L'antimilitarisme de principis de segle: el Congrés d'Amsterdam*.

Andalán

(Saragossa), 397, 1984

R. Gorriz: *La negociación que viene*.
J. L. Alonso: *Enero caliente en el campo*.
E. Alfaro: *Manuel Rotellar*.
J. Casanova: *Las colectividades aragonesas en la guerra civil*.
Héctor Moret i Coso: *Pentagrama* (versions aragonesa i castellana de F. Rodés).
J. Jiménez: *Si meón el rojo*.

Encuentro

(Managua), 19, 1983

P. Marchetti: *Reforma agraria y consumo básico*.
Instituto Histórico Centroamericano: *Nicaragua en la encrucijada*.
C. Mohs: *Alsino y el Cóndor*.
A. López: *Marxismo y sandinismo*.
C. Amann: *La editorial Nueva Nicaragua*.
S. Ramírez: *Nicaragua, la primera frontera*.

Papers

(Barcelona), 21, 1984

M. Subirats: *Mobilització i desmobilització*.
J. Botella: *El sistema de partidos en la Catalunya actual*.
F. Miguélez: *Sindicalismo y reconstrucción de Catalunya*.
N. Puig: *Barcelona durant la transició*.
M. de Moragas: *Mitjans de comunicació i canvi polític*.
M. Strubell: *Evolució sociolingüística*.
J. Sabaté: *La profesión policial*.
M. L. Abellán: *Censura y moral en el primer franquismo*.

Argumentos

(Madrid), 61, 1984

R. Vázquez de Prada: *La reforma militar*.
M. Torres: *Consolidación del poder civil*.
A.: *Una industria militar autosuficiente*.
H. Campella: *Conversación con Juan Bosch*.
F. G. Navarrete: *Argentina, Granada*.
J. M. Laso: *Cinco centenarios*.
T. Barutell: *Montserrat Roig*.
Gassan Kanafani: *Hoja de Al-Tira*.

Política internacional

(Belgrad), 811, 1984

A. Papic: *Crisis del sistema monetario y financiero mundial*.
P. Strpic: *Un modelo para Europa*.
P. Boskovic: *XI Congreso del PC de España*.
R. Brajovic: *Oposición en la India*.
A. Kolenic: *¿Paz en América central?*

L'avenç

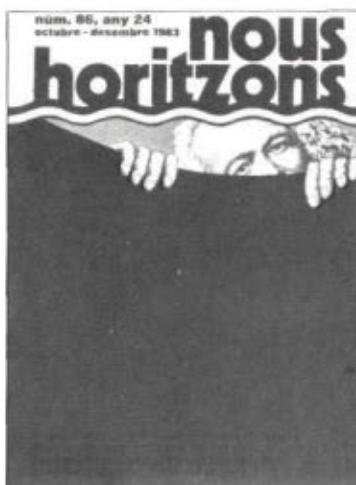
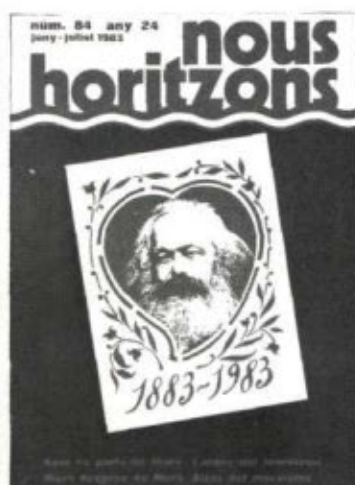
(Barcelona), 69, 1984

R. Fernández, A. Sánchez i E. Vega: *Pierre Vilar*.
M. Nash: *El CIHD*.
J. M. Colomer: *Antoni Pérez*.
J. M. Huertas: *MIL*.
M. A. Cerdà: *Ele pre-rafaelisme*.
J. Casassas, J. L. Martín, M. Casals, C. Massana, J. M. Rodés, E. Ucelay, J. Murgades: *Catalunya davant el món en guerra (1914-1919)*.
C. Gatell: *La repressió franquista a la postguerra catalana*.

Butlletí informatiu/Ajuntament de Barcelona

(Barcelona), 16, 1984

J. Borja: *La nova Barcelona dels deu districtes*.

CRÒNIQUES MARXIQUES

La «Crònica de l'Any Marx» començà, avançant-se als esdeveniments, al número de gener-febrer del 1983 de *Nous Horitzons*. I ha continuat en els números següents. Diversitat d'actes, pluralitat d'entitats organitzadores, multiplicitat de punts, fer-ne un balanç, ara, sembla difícil. Però caldrà que algú —un petit equip— s'hi posi: el resultat serà un bon índex de la conjuntura històrica de la societat civil catalana. En qualsevol cas, després d'haver sortit sis vegades, la «Crònica de l'Any Marx» desapareix de l'escena. La substitueixen unes «Cròniques marxiques», que serviran per celebrar el seu no-aniversari, allò que volia celebrar sempre aquell personatge que Alicia trobà al País de les Meravelles.

Les «Cròniques marxiques» han de començar, és clar, per anotar els actes que, encara, tenen com a objectiu la celebració dels cents anys de la mort de Karl Marx. Així, continuen, per exemple, les presentacions públiques de la traducció catalana d'una part del volum I d'*El capital*. A Mataró, a Can Xammar, el 15 de març, a càrrec de Jordi Moners, dins d'unes Jornades de Lluita Alternativa organitzades pel PSAN. A Terrassa, a la seu del PSUC, debat sobre *El capital*, el 14 de març, moderat per Francesc Roca, dins un cicle d'activitats del 8 de febrer al 28 de març que han inclòs: Cuba 25 anys, Nicaragua, el cristianisme, l'ecologisme i el Delta de l'Ebre. També a Terrassa, exposició Marx, organitzada pel PCC, al centre cultural d'una important caixa d'estalvis.

A Barcelona, després d'un mes i escaig, cloenda de l'exposició «Marx, el contemporani» organitzada per *Nous Horitzons*. Ressonà, i fins i tot pelèmiques, als mitjans de comunicació, molts visitants, moltes vendes (de números de la revista, però també de l'edició facsimil dels inicis, del

Manifest comunista en l'edició catalana de la Magrana Edicions 62 commemorativa del 40 aniversari del PSUC, del cartell de Tàpies, dels arbres del marxisme publicats en color a *Treball*), visites col·lectives d'estudiants de BUP, COU i FP, cartes (una mostra en aquest número) i la possibilitat de que s'iniciï un recorregut per tot Catalunya (Sabadell, Torelló, Vilafranca, Arbúcies...).

A *El Món* (16 març 1984) petit balanç de l'Any Marx, que inclou un requadre titulat «*Nous Horitzons*, 1960-1984» i una llista de les revistes catalanes (vint-i-cinc) que han dedicat un número especial a Marx durant l'any.

Continua la celebració dels 25 anys de *Nous Horitzons*. Al darrer número informarem de la conferència al Centre de Lectura de Reus (27 de gener) i de l'acte de la inauguració de l'exposició «Marx, el contemporani» (14 de febrer). Ara, ens cal afegir una presentació pública a Olot (9 de març), a càrrec de Ramon Espasa, Joan Olòriz i Francesc Roca, una conferència a l'Ateneu Barcelonès (21 de març), per Ricard Vinyes, i l'anunci de la presentació de la revista en una sessió de treball conjunta a la seu de l'Institut Gramsci de Torí.

Les traduccions dels llibres de divulgació de textos destinats a esdevenir clàssics han experimentat una certa revifada: represa de l'edició, interrompuda el 1981, d'*Historia del marxismo* dirigida per Enric J. Hobsbawm (vegeu-ne un comentari a «Llibres al menjador» al núm. 87 de *Nous Horitzons*); *El comunismo en la encrucijada*, d'Adam Schaff (vegeu-ne la glossa de Ramon Espasa al núm. 85 de *Nous Horitzons*); *El marxismo y el futuro*, de Paul M. Sweezy i *Marxismo abierto*, d'Ernest Mandel (comentats per D. La-

calle al núm. 121 de *Nuestra bandera*); *Marx: el legado*, de David McLellan (que conté un altre arbre del marxisme); *Historia de la Tercera Internacional*, de Milos Hajek (ressenya de Ricard Vinyes al núm. 87 de *Nous Horitzons*), etcètera. Ah!, les edicions de textos de Marx han continuat: F. Torres, ed. de València, ha publicat *Karl Marx: En defensa de la libertad. Los artículos de la Gaceta Renana 1842-43*, i Crítica, de Barcelona, un *Vocabulario básico del marxismo* confeït per G. Berkman.

A Barcelona, l'Any Marx es clou amb un anunci oficiós: el govern municipal vol dedicar, a més d'un carrer o plaça, un monument a Marx. I amb la publicació d'un manifest: «El que realment és Catalunya» (Avui, 8 de març 1984), signat per J. M. Ainaud, J. Benet, X. Bru, J. M. Castellet, N. Comadira, J. Lorés, P. Ll. Font, C. Martí, J. Ramoneda, E. Trias, J. Termes i F. Mascarell. Un text interessant, citat per Antoni Gutiérrez en un debat sobre l'autonomia de Catalunya a TV2, on es detecta un seriós esforç per definir Catalunya a partir de la literatura clàssica marxista sobre la nació i el nacionalisme.

A l'Estudi General de Lleida, homenatge a Pierre Vilar: tota una setmana de conferències i debats a l'entorn del més gran coneixedor de la Catalunya moderna. Hi participen, en l'organització i en les conferències, molts dels qui han treballat en l'Any Marx: de Robert Fernández a Josep Fontana o Rafael Ribó. De fet, *Catalunya dins l'Espanya moderna* (diverses edicions, des del 1962, en francès, català, castellà) és el text més citat en l'enquesta «Ciència i política 1960-1982» que es publica al núm. 80 de *Nous Horitzons*. Vegeu, també, la nota de Francesc Artal: «Pierre Vilar, des de la fila zero» (*Nous Horitzons*, 79).

nous horizons

